

«እስከ ምድር ዳርቻ»

የሐዋርያት ሥራ ማብራሪያ

መልሳቸው መስፍን (ዶ/ር)

የቅጂ መብት - © መልሳቸው መስፍን - 1998
© Melisachew Mesfin - 2006

መብቱ በሕግ የተጠበቀ ነው።
ይህን መጽሐፍ ለንግድ ወይም ትርፍ ለሚያስገኝ ሥራ በሙሉም ሆነ
በክፊል አባዝቶ መጠቀም አይፈቀድም። ሆኖም በደራሲው ፈቃድ
ለማስተማር አገልግሎት በጥቂትም ሆነ በብዙ አባዝቶ በነጻ
ማሰራጨትና መጠቀም ይበረታታል።

በክፍሉ ካልተጠቀሰ በስተቀር የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅሶች የተወሰዱት
በኢትዮጵያ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር በ1962 ከታተመው አማርኛ
መጽሐፍ ቅዱስ ነው።

የመጀመሪያ እትም - 1998 ዓ.ም.
First printing - 2006

አስተያየት ቢኖርዎት፡-
ፖ. ሣ. ቁ. 31716
አዲስ አበባ

Email: onebmtm@yahoo.com

አበርክቶ

ይህ መጽሐፍ

በበዓለ ኅምሳ ቀን በሐዋርያት ላይ ለወረደው፤
የኢየሱስ ክርስቶስ ምስክሮች እንዲሆኑ ኃይልን ለሰጣቸው፤
በመሙላት፤ በመምራት፤ ድፍረትን በመስጠት፤ በመንጠቅ፤
በመፍቀድ፤ በመክልከል፤... እስከ ምድር ዳር ላሰማራቸው፤
በሐዋርያት እንዳደረገው በዛሬውም ዘመን በሕያውነት እያደረገ ላለው፤
እግዚአብሔር መለኮት ለሆነው የሥላሴ ሦስተኛ አካል

ለመንፈስ ቅዱስ

ክብር ይሁን።

ማገደ

መግቢያ	7
ስለ ሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ አጠቃላይ መግቢያ	9
ክፍል 1:- ማብራሪያ	17
ምዕራፍ 1	19
ምዕራፍ 2	29
ምዕራፍ 3	36
ምዕራፍ 4	42
ምዕራፍ 5	52
ምዕራፍ 6	59
ምዕራፍ 7	64
ምዕራፍ 8	71
ምዕራፍ 9	79
ምዕራፍ 10	86
ምዕራፍ 11	91
ምዕራፍ 12	98
ምዕራፍ 13	103
ምዕራፍ 14	113
ምዕራፍ 15	122
ምዕራፍ 16	129
ምዕራፍ 17	140
ምዕራፍ 18	146
ምዕራፍ 19	153
ምዕራፍ 20	162
ምዕራፍ 21	171
ምዕራፍ 22	178
ምዕራፍ 23	182
ምዕራፍ 24	188
ምዕራፍ 25	194
ምዕራፍ 26	198
ምዕራፍ 27	204
ምዕራፍ 28	210

ክፍል 2:- ከሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ጥቂት ቁልፍ ነጥቦች.....

215

1. የሚያምኑትን አጥርቶ ማወቅ	216
2. በጸሎት መትጋት	217
3. ለቃሉ ቅድሚያ መስጠት	219
4. በቦታ ሁሉ ስለ ክርስቶስ መመስከርና መስራ መቀበል	221
5. በአንድ ልብና አንድ ሀሳብ መሆን	223
6. ለተገለጠው እውነት መታዘዝ	223
7. መልካም ሥራ ለማድረግ መትጋት	225
8. በመንፈስ ቅዱስ ኃይልና ምሪት ማገልገል	226

ክፍል 3:- አባሪዎች

229

አባሪ 1:- ኢየሱስ ክርስቶስ	229
አባሪ 2:- መንፈስ ቅዱስ	236
አባሪ 3:- የኢየሱስ ስም	239

መግቢያ

የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ከተጻፈ ሁለት ሺህ ዓመታት ያህል የሆነው ሲሆን እንደ ሌሎቹ የመጽሐፍ ቅዱስ መጻሕፍት ሁሉ መልእክቱ ለዛሬም ሕያው ነው። ለዛሬዋ ቤተ ክርስቲያን የአሠራር መመሪያና የአገልግሎት መርህ ለማግኘት የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ በእጅጉ ይረዳል። የቀደመችዋ ቤተ ክርስቲያን ምን መልክ እንደነበራት ለማወቅ፤ የሐዋርያት ሕይወትና አገልግሎት ምን ላይ ያተኮረ እንደ ነበረ ለመገንዘብ ይህን መጽሐፍ ማጥናት ጠቀሜታው ከፍ ያለ ነው።

የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ወደ ሰማይ ወደ አባቱ ከማረጉ በፊት ለሐዋርያቱ በሰጠው ትእዛዝ መሠረት ወንጌል በመንፈስ ቅዱስ ኃይል፤ ሥልጣንና ምሪት ከኢየሩሳሌም፤ ወደ ይሁዳ፤ ለማርያና እስከ ምድር ዳር ድረስ እንደሄደ የሚያሳይ መጽሐፍ ነው።

መጽሐፉ በኢየሩሳሌም ከተማ በሐዋርያት የተጀመረው የወንጌል አገልግሎት ለ30 ዓመታት ሲዘልቅ ያሳይና በዘመኑ የዓለም ዋና ከተማ በነበረችው ሮም (ሮሜ) ከተማ ሐዋርያው ጳውሎስ ወንጌል እያስተማረ ባለበት ሁኔታ ያበቃል።

የወንጌል አገልግሎት ከሁሉም በላይ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ ነው። በመሆኑም አገልጋዮች ሁሉ ከመንፈስ ቅዱስ ሀሳብ ጋር በመስማማት በእርሱ ኃይል ሊያገለግሉ እንደሚገባቸው ይህ መጽሐፍ ስለሚያስተምር ቤተ ክርስቲያን ይህንን የመንፈስ ቅዱስ አሠራር በመረዳት ከእግዚአብሔር መንፈስ ጋር ተስማምታ ልትሠራ ይገባታል። በተጨማሪም የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ በተለይ በዚህ ዘመን በኢትዮጵያ ላላቸው ቤተ ክርስቲያን አሁን ለምትገኙበት ሁኔታ በደከመችበት ፈጥና እንድታስተካክል በብርቱ ጎኗ ደግሞ የበለጠ እንድትበረታ ትምህርት የሚሰጥ ነው ብሎ ይህ ጽሑፍ በእጅጉ ያምናል።

ጽሑፉ ይህን መጽሐፍ በ1985 ዓ.ም. ለአዲስ አበባ ሙሉ ወንጌል አማኞች ቤተ ክርስቲያን «ሀ» መዘምራት በመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ትምህርት መልክ አስተምሮት ነበር። አሁን ደግሞ ሀሳቡን በማስፋት ለሚጠቀሙበት ሁሉ ሲያቀርብ በብዙ ደስታና ለዚህ ያበቃውን ሕያው እግዚአብሔርን በማመስገን ነው።

ይህ የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ማብራሪያ ከተሰመደው የማብራሪያ አሠራር ለየት ያለ አቀራረብ አለው። በውስጡ ሦስት ክፍሎችን ይሟላል።

የመጀመሪያው ክፍል ማብራሪያው ነው። ይህም በየምዕራፉ ጎልተው የሚታዩ ኃይሉ ቃላትን ወይም ሐረጎችን በመውሰድ ፍቺያቸውን ከምዕራፉ፣ ከቀሪው የመጽሐፉ ክፍሎችና «ከእግዚአብሔር ምክር ሁሉ» ጋር አገናኝቦ ማብራራት ነው።

ክፍል ሁለት ከሐዋርያት መጽሐፍ በጥቅሉ የዛሬዋ ቤተ ክርስቲያን የምታገኘውን ትምህርት ለመቅሰም እንዲቻል ታስቦ የተዘጋጀ ነው። ይህም ሐዋርያት በሕይወታቸውና በአገልግሎታቸው ቅድሚያ የሰጡአቸውን ጥቂትና ዋና ነገሮች ለይቶ በማውጣት በእነዚህ ላይ አጠር ያለ ትንተና ማቅረብ ነው። ይህ የሚጠቅመው የዛሬዋ የክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን ወደ ቀደመችዋ ቤተ ክርስቲያን ደረጃ እንድትደርስ ምን ላይ ትኩረት ማድረግ እንደሚገባት ለማስገንዘብ ነው።

ሦስተኛው ክፍል ደግሞ በመጽሐፉ ውስጥ በተመረጡ ጥቂት ርዕሶች ላይ የተጻፈውን ከእነ ምዕራፉና ቁጥሩ መዘርዘር ነው። ይህን ማድረግ ያስፈለገው የመጽሐፍ ቅዱስ አስተማሪዎች፣ ሰባኪዎች ወይም የቡድን መጽሐፍ ቅዱስ አጥኚዎች በእነዚህ ርዕሶች ላይ በቀላሉ ሰፊ ያለ ገንዘብ እንዲያገኙ ለመርዳት ነው።

ስለዚህ ይህን ማብራሪያ የሚያነቡ ሰዎች ከሦስቱ ክፍሎች ወጥነት ያለው የተሟላ ትምህርት ሊያገኙ እንደሚችሉ የዚህ መጽሐፍ አዘጋጅ ተስፋ ይደረጋል።

ይህን ማብራሪያ በረቂቅ ደረጃ እያለ በማንበብ አስተያየት የሰጡትንና በኮምፒውተር የጻፉትን ሁሉ ክልብ አመሰግናለሁ። እግዚአብሔር ይባርካቸው።

እግዚአብሔር ይህንን የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ማብራሪያ ለቤተ ክርስቲያን መጠንከር ለአገልጋዮቹ መታነጽ ያድርገው። አሜን።

ስለ ሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ አጠቃላይ መግቢያ

የመጽሐፉ ስያሜ

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የሚገኘው የመጽሐፉ ስያሜ የሐዋርያት ሥራ የሚል ሲሆን በመጽሐፉ ውስጥ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ ጎልቶ ከመታየቱ የተነሣ «የመንፈስ ቅዱስ ሥራ» ተብሎ ቢሰየምም ትክክል እንደሚሆን በብዙዎች ዘንድ ይታሰባል። በበጎላ ገምሳ ቀን የወረደው መንፈስ ቅዱስ ከመታን ተለይቶ የተነሣውንና ወደ ሰማይ ያረገውን ኢየሱስ ክርስቶስን በማክበርና እርሱ ያስተማረውን እውነት በመግለጥ ረገድ ምን ያህል ከፍ ያለ ሥራ እንሠራ በጉልህ በመጽሐፉ ውስጥ ይታያል።

የመጽሐፉ ጸሐፊ

የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ጸሐፊ ስም በመጽሐፉ ውስጥ አልተጠቀሰም። ይሁን እንጂ የመጽሐፉን አጻጻፍ በተለይም ደግሞ የተጻፈለትን አድራሻ በማየትና በማገናዘብ ጸሐፊው ሉቃስ እንደሆነ ከመጀመሪያው ዘመን ጀምሮ የሚታመን ነው። ሉቃስ በአዲስ ኪዳን ሁለት ክፍል ያለውን መጽሐፍ ጽፏል። የመጀመሪያው የሉቃስ ወንጌል ሲሆን ሁለተኛው የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ነው። ስለ መጀመሪያው መጽሐፍ «ኢየሱስ የመረጣቸውን ሐዋርያትን በመንፈስ ቅዱስ ካዘዛቸው በኋላ እስከ ዐረንጌት ቀን ድረስ ያደርገውና ያስተምረው ዘንድ ስለ ጀመረው ሁሉ መጀመሪያውን ነገር ጻፍሁ» (ሐዋ 1:1-2) በማለት የሚገልጸው የሉቃስ ወንጌል መጽሐፍን ነው። ከዕርገቱ በኋላ ያለው ደግሞ ሁለተኛው መጽሐፍ ሲሆን ይህም የሐዋርያት ሥራ ነው።

ሉቃስ ከሐዋርያው ጳውሎስ ጋር በአገልግሎቱ አብሮት የተካፈለ ሰው ነበር። በሐዋርያት ሥራ ውስጥ ከጳውሎስ ጋር ራሱን በመጨመር በብዙ ቁጥር የገለጠባቸው ቦታዎች አሉ። ለምሳሌ በሐዋ 16:10-17፣ 20:5-21:18፣ 27:1-28:16 ባሉት ክፍሎች ውስጥ ሉቃስ ከሐዋርያው ጳውሎስ ጋር አብሮ እንደ ነበረ ከክፍሉ እናስተውላለን። ሉቃስ የጳውሎስ ጓደኛ ከሆኑት ወይም አብረውት ከሚሠሩት መካከል እንደነበረም በፊልሞና 24 እና 2ጢሞ 4:11 እናያለን። እንዲሁም በሐዋ 16:13 «ወደ ወንዝ አጠገብ ወጣን ተቀምጦንም ለተሰበሰቡት

ሴቶች ተናገርን» ሲል ራሱን ከጳውሎስና ከሌሎችም ጋር አብሮ በመጨመር ወንጌልን በመናገር አገልግሎት እንደተሳተፈ እንመለከታለን። ስለሆነም ሉቃስ ጸሐፊ ብቻ ሳይሆን በአገልግሎቱ ከጳውሎስ ጋር ተባባሪ አገልጋይ ነበረ ማለት ነው። ከዚህም በተጨማሪ ሐዋርያው ጳውሎስ ሉቃስን «የተወደደው ባለ መድኃኒቱ ሉቃስ» (ቆላ 4:14) በማለት ይጠራዋል። ሉቃስ ሐኪምም ነበር።

የተጻፈለት ሰው ወይም አድራሻ

የሐዋርያት ሥራ የተጻፈው ቴዎፍሎስ ለሚባል አንድ ሰው እንደሆነ በሐዋ 1:1 ተገልጿል። ቴዎፍሎስ የሚለው ቃል የግሪክ ቃል ሲሆን «እግዚአብሔርን የሚወድ» የሚል ትርጓሜ አለው። ከዚህ ትርጉም በመነሳት ይህ መጽሐፍ የተጻፈው እግዚአብሔርን ለሚወዱ ሁሉ ማለትም ለክርስቲያኖች በሙሉ ሊሆን ይችላል የሚሉ አሉ። በእርግጥም መልእክቱ ለክርስቲያኖች ሁሉ ሲሆን የዚህ መጽሐፍ ጸሐፊ ማለትም ሉቃስ ግን የጻፈው በአንድ ሰው አድራሻ መሆኑን ከአጻጻፉ እናስተውላለን። በተመሳሳይ ሁኔታ የሉቃስ ወንጌልን የጻፈው የዚህ መጽሐፍ ጸሐፊ «የከበርህ ቴዎፍሎስ ሆይ» (ሉቃ 1:1) ሲል በነጠላ ለአንድ ሰው መላኩ ነው። ቴዎፍሎስ አንድ የተከበረ ሰው እንደ ነበረ ይታመናል።

የመጽሐፉ ዋና ዓላማ

ሉቃስ የመጀመሪያውን መጽሐፉን ማለትም የሉቃስ ወንጌልን ሲጽፍ ዓላማው ኢየሱስ ክርስቶስ ያደርገውና ያስተማረው ዘንድ የጀመረውን ለመግለጽ ነው። የሐዋርያት ሥራን የጻፈበት ዓላማ ደግሞ ይህ ኢየሱስ ክርስቶስ ካረገ በኋላ በመንፈስ ቅዱስ በኩል በሐዋርያቱ የሠራውን ለማሳየት ነው። በዚህ መጽሐፍ ውስጥ መንፈስ ቅዱስ 85 ጊዜ ተጠቅሷል።

በወንጌሎች ኢየሱስ ክርስቶስ ያደርግና ያስተምር የጀመረውን እናነባለን። በሐዋርያት ሥራ ደግሞ እርሱ ካረገ በኋላ በሰማይ ሆኖ በመንፈስ ቅዱስ በኩል ቀጥሎ ያደረገውንና ያስተማረውን እንመለከታለን። ጌታ ኢየሱስ በወንጌል ቤተ ክርስቲያኔን እሠራለሁ እንዳለ በሐዋርያት ሥራ ቤተ ክርስቲያኑን ሲሠራ እናያለን።

የተጻፈበት ጊዜ

የሐዋርያት ሥራ የተጻፈበት ጊዜ ሐዋርያው ጳውሎስ በሮም የነበረውን አገልግሎቱን ከመፈጸሙ ጋር (ሐዋ 28) የተያያዘ ስለሆነ የተጻፈው በ63 ዓ.ም. አካባቢ እንደሆነ ይሰላል። ሆኖም ከ63 እስከ 70 ዓ.ም ባለው ጊዜ ውስጥ መሆኑ በብዙዎች ዘንድ ተቀባይነት አለው። ሐዋርያው ጳውሎስ የሞተው ከ66-67 ዓ.ም ባለው ዘመን እንደሆነ ስለሚታመንና ሐዋርያው ጳውሎስ በሮም እስር ላይ የተቀበለውን ፍርድ ወይም መሞቱን ሲያውቅ ኖሮ ሉቃስ በመጽሐፉ ውስጥ እንደሚመዘግበው ስለሚታሰብ መጽሐፉ የተጻፈው ከጳውሎስ ሞት በፊት ማለትም በ63 ዓ.ም እንደሆነ ማሰቡ የተሻለ ጊዜ ተደርጎ ይቆጠራል። እንዲሁም በ64 ዓ.ም. በኔሮ የተነሳው ከባድ ስደትና በ70 ዓ.ም. የሆነው የኢየሩሳሌም መፍረስ አለመጠቀሳቸው መጽሐፉ ከ64 ዓ.ም በፊት ለመጻፉ ተጨማሪ ማስረጃ ነው።

የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ቤተ ክርስቲያን በበዓለ ጎምሳ ቀን ከተመሠረተችበት ከ30 ዓ.ም. ጀምሮ ሐዋርያው ጳውሎስ በሮም እስከታሰረበት ጊዜ ያለውን የ33 ዓመት ያህል ጊዜ ይሸፍናል።

የተጻፈበት ቦታ

ሉቃስ የሐዋርያት ሥራን መጽሐፍ የጻፈው ከሮም እንደሆነ ይገመታል።

በመጽሐፉ ብዙ ጊዜ የተጠቀሱ ሰዎች

በመጽሐፉ ውስጥ ብዙ ጊዜ ከተጠቀሱ ሰዎች መካከል ሐዋርያው ጴጥሮስና ሐዋርያው ጳውሎስ ጎልተው ይታያሉ። ጴጥሮስ 56 ጊዜ፤ ጳውሎስ 127 ጊዜ (እንዲሁም ሳውል 24 ጊዜ) ተጠቅሰዋል። ሐዋርያው ጴጥሮስ ከ1-12 እና ሐዋርያው ጳውሎስ ደግሞ በተለይ ከ13-28 ባሉት ምዕራፎች ውስጥ የሚታዩ ሲሆኑ ከሌሎች ሐዋርያት መካከል በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የተጠቀሱት የሐንስና ያዕቆብ ብቻ ናቸው። ከእነዚህ ሌላ ከተጠቀሱት መካከል እስጢፋኖስ፤ ፊልጶስ፤ በርናባስ፤ ጢሞቴዎስ፤ ሲላስ፤ ቲቶ፤ አጽሎስና ሌሎችም ይገኛሉ። በአጠቃላይ በሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ውስጥ ከ32 ሀገሮች፤ 54 ከተሞችና 9 ደሴቶች የሆኑ 95 ያህል ሰዎች ተጠቅሰዋል።

ጎልተው የተጠቀሱ ቦታዎች

በመጽሐፉ ውስጥ ከተጠቀሱ ቦታዎች መካከል ኢየሩሳሌም 59 ጊዜ፤ እንጂ 17 ጊዜ፤ ኤፌሶን 10 ጊዜ ይገኛሉ።

መሪ ጥቅስ

የመጽሐፉን መልእክት ጠቅላላ አድርጎ የያዘው ቁልፍ ጥቅስ «ነገር ግን መንፈስ ቅዱስ በእናንተ ላይ በወረደ ጊዜ ኃይልን ትቀበላላችሁ፤ በኢየሩሳሌምም በይሁዳም ሁሉ በሰማርያም እስከ ምድር ዳርም ድረስ ምስክሮቹ ትሆናላችሁ አለ።» የሚለው በምዕራፍ 1 ቁጥር 8 የሚገኘው ነው። ይህም የወንጌል ስርጭትን መስፋፋት ከቅርብ እስከ ሩቅ መልከዓ ምድራዊ ደረጃዎችን፡- ከኢየሩሳሌም እስከ ሮም ያለውን ያሳያል። ይህ ዓለም አቀፋዊ የወንጌል ስርጭት ዋና ዕቅድ (ማስተር ፕላን) ነው ማለት ይቻላል።

የሐዋርያት ሥራ ለዛሬዋ ቤተ ክርስቲያን

የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ በአንድ በኩል ታሪክ ነው። ታሪክነቱም ቤተ ክርስቲያን እንዴት እንደ ተጀመረችና ከኢየሩሳሌም እስከ ሮም ድረስ በ30 ዓመታት ያህል ጊዜ ውስጥ እንዴት እንዳደገች በዝርዝር ስለሚያስረዳ ነው።

በሌላ በኩል ግን የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ጠለቅ ያለ የሥነ መለኮት ትምህርት አለው። ይህም በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል ያለውን የእግዚአብሔርን የመዳን ዕቅድና የመንግሥቱን መስፋት፤ የቤተ ክርስቲያንንም በየቦታው መመሥረትና ማደግ ስለሚያመለክት ነው። እንዲሁም በአዲስ ኪዳን የእግዚአብሔር መንግሥት የሚስፋው በመንፈስ ቅዱስ ኃይል መሆኑንም ስለሚያስተምር ነው። ጌታ ኢየሱስ ወደ አባቱ ከሄደ በኋላ መንፈስ ቅዱስን እንደሚልክላቸው ተናግሮ ነበር (ዮሐ 14:16-17፤ 15:26፤ 16:7-14)። እንዲሁም ሐዋርያት ከሰማይ በሆነ ኃይል እስኪሞሉ ድረስ ኢየሩሳሌም እንዲቆይ ጌታ አዟቸው ነበር (ሉቃ 24:29)።

በተጨማሪም የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ክርስትና ለአይሁድ የተሰጠ ወይም በኢየሩሳሌም ብቻ የሚቀር እምነት ሳይሆን ዓለም አቀፋዊ የሆነ እንዲሁም እስከ ምድር ዳርቻ ድረስ እንዲሄድ የተፈቀደና የታዘዘ

«መንገድ» (ሐዋ 9:2፤ 22:4) መሆኑን ያሳያል። የክርስትና ድንበሩ የምድር ዳርቻ ነው።

የሐዋርያት ሥራ የወንጌልን ኃይል ያሳያል። ወንጌል ለሁሉም ሰው እንደሚያስፈልግና ማንንም ሰው የመለወጥ ኃይል እንዳለው ያመለክታል። አይሁዱንና አሕዛቡን፤ ነፃውንና ባሪያውን፤ የተማረውንና ያልተማረውን፤ ሀብታሙንና ደዓውን፤ ማንንም ለክርስቶስ ለመማረክ ኃይል እንዳለው ይገልጻል።

የጌታ ደቀ መዛሙርት በትምህርት ደረጃቸው «አንቱ» የተባሉ አልነበሩም። ነገር ግን ከጌታ የተማሩ መንፈስ ቅዱስም ያስተማራቸው ነበሩ። ወንጌል ያልተማሩ በሚባሉ አሣ አጥማጆች በነበሩ ሰዎች አማካይነት በ30 ዓመት ጊዜ ውስጥ ከኢየሩሳሌም ቤተ መቅደስ እስከ ቄሳር ቤተ መንግሥት ድረስ ገብቷል። ከ30 ዓመት ባልበለጠ ጊዜ ውስጥ አብያተ ክርስቲያናት በኢየሩሳሌም፤ በአንጾኪያ፤ በቆርንቶስ፤ በኤፌሶን፤ በፊልጵስ፤ በሮም ተመሥርተው ነበር። ወንጌል በጣሊያን፤ በመቄዶንያ፤ በትንሿ እስያና በሌሎችም አገሮች ተሰብክሏል።

ስለሆነም የሐዋርያት ሥራ ለዛሬዋ ቤተ ክርስቲያን ብዙ መልእክት አለው።

በሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ እንደሚታየው የወንጌል መስፋፋትና የተከናወነው ተግባር በመንፈስ ቅዱስ ኃይል እንደሆነ ሁሉ ዛሬም የአገልጋዮችና በአጠቃላይም የቤተ ክርስቲያን የኃይል መሠረቷ መንፈስ ቅዱስ እንደሆነ ያስተምራል። ይህ ኃይል ዛሬም ለቤተ ክርስቲያን አለ። የእግዚአብሔርን ሥራ ለማከናወን መንፈስ ቅዱስ ራእይን፤ ኃይልን፤ ድፍረትን መከናወን ይሰጣል።

የሐዋርያት ሥራ ወንጌል ለአንድ ቦታ (ኢየሩሳሌም) ብቻ እንዳይደለና ወንጌል ለምድር ሁሉ፤ ለሕዝብ ሁሉ መሆኑን ያሳያል። ስለሆነም ዛሬ አማኞች ሁሉና ቤተ ክርስቲያን ወንጌል ላልደረሳቸው ሰዎችና ሕዝብ (ሕዝቦች) ወንጌልን የማድረስ ኃላፊነት እንዳለባቸው ያስገነዝባል።

በአጠቃላይ የሐዋርያት ሥራ ሰውና መለኮት ተስማማተው የሠሩት የወንጌል አገልግሎት ነው። ሐዋርያት የጌታን ሞትና ትንሣኤ እንዲሁም ዕርጉቱን ይናገሩ ነበር። እግዚአብሔር ደግሞ መንፈስ ቅዱስን በመግለጥ በድንቅና በተለምዶት እውነትን ይመሰክር ነበር። ስለዚህ ወንጌል እስከ ምድር ዳርቻ ተስፋፋ። የዛሬዋ ቤተ ክርስቲያን መሠረታዊ ዐምዶችን እንድትረዳ ስለ ወንጌል ስርጭት፤ ደቀ መዝሙር

ስለ ማድረግና ስለ ሚሲዮናዊነት መሠረታዊ ነገሮችን የሚያስተምር አሠራራችን በመንፈስ ቅዱስ ኃይልና ምሪት መሆን እንዳለበት የሚያስገነዝብ «የዛሬ መጽሐፍ» ነው።

የመጽሐፉ አስፋፈል

የሐዋርያት ሥራ በ3 ዋና ክፍሎች ተከፍሎ ሊታይ ይችላል። ይህም ጌታ በ1፡8 ላይ በሰጠው ትዕዛዝ መሠረት የሐዋርያት ምስክርነት፡-

1. በኢየሩሳሌም ከ1፡1-8-3
2. በይሁዳና ሰማርያ ከ8፡4-12፡24
3. እስከ ምድር ዳር ድረስ ከ12፡25-28፡31 የተስፋፋበትን አካሄድ የሚከተል ነው።

ወንጌል በከተማ ተሰበክ፤ በክልሎች (አውራጃዎች) ተሰበክ፤ በምድር ሁሉ ተሰበክ። ወንጌል ለአይሁድ፤ ለሳምራውያን፤ ለእስካላቸው ሁሉ ደረሰ። የቤተ ክርስቲያን መስፋፋት በኢየሩሳሌም፤ በይሁዳና ሰማርያ እስከ ምድር ዳር ድረስም ነው።

የመጀመሪያው 2 ዓመት ያህል ከ33-35 ዓ.ም. በኢየሩሳሌም ከ1፡1-8-3፤ ሁለተኛው 11 ዓመት ያህል ከ35-46 ዓ.ም. በይሁዳና ሰማርያ ከ8፡4-12፡24፤ ሦስተኛው 15 ዓመት ያህል ከ48-63 ዓ.ም. እስከ ምድር ዳር ድረስ ከ12፡25-28፡31 እንደሆነ ይሰላል።

የመጽሐፉ አስተዋጽኦ

የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ በአዲስ ኪዳን ክላራቱ ወንጌሎች ቀጥሎ የሚገኝ አምስተኛ መጽሐፍ ነው። የሐዋርያት ሥራ 28 ምዕራፎችና 1007 ቁጥሮች አሉት።

የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ በሦስት ዋና ርዕሶች ሥር በመመደብ እንደሚከተለው ማጠቃለል ይቻላል።

1. የወንጌል ስብከት በኢየሩሳሌምና በይሁዳ
 - 1.1 ለአገልግሎት መዘጋጀት 1፡1-26

- 1.2 የበዓለ ጎምሳ ቀንና የመንፈስ ቅዱስ መውረድ 2፡1-47
- 1.3 ድንቅና ተአምራት መደረግ እንዲሁም ስደት 3፡1-5፡42
- 1.4 የቤተ ክርስቲያን ውስጣዊ አደረጃጀት መጠናከር 6፡1-8
- 1.5 በአማኞች ላይ የተነሣው ስደትና መበተን 6፡8-8፡4

2. የወንጌል ስብከት በሰማርያና አካባቢው
 - 2.1 የፊልጶስ የወንጌል አገልግሎት በሰማርያ 8፡5-25
 - 2.2 የሳውል ለሐዋርያነት መጠራት 9፡1-30
 - 2.3 ወንጌል ለእስካላቸው መሰበክ መጀመሩ 10፡1-11፡30
 - 2.4 በኢየሩሳሌም ቤተ ክርስቲያን ላይ ሄሮድስ ያስነሣው ስደት 12፡1-25
3. የወንጌል ስብከት እስከ ምድር ዳርቻ
 - 3.1 የጳውሎስ የመጀመሪያ የወንጌል ጉዞ ከአንጾኪያ 13፡1-14፡28
 - 3.2 የኢየሩሳሌም ጉባኤ 15፡1-34
 - 3.3 የጳውሎስ ሁለተኛ ጉዞ ከአንጾኪያ 15፡35-18፡23
 - 3.4 የጳውሎስ ሦስተኛ ጉዞ ከአንጾኪያ 18፡23-21፡17
 - 3.5 የጳውሎስ አስራት በቂሳርያ 21፡18-26፡32
 - 3.6 የጳውሎስ ጉዞ ወደ ሮም 27፡1-28፡31

¹ በዚህ ላይ Nelsons' Electronic Bible Reference Library ይመልከቱ።

ክፍል 1:- ማብራሪያ

ይህ ክፍል የሐዋርያት ሥራን መጽሐፍ ምዕራፍ በምዕራፍ የሚያብራራ (የሚተነትን) ሲሆን ክፍል 2 ተብሎ በቀረበው ውስጥ ደግሞ በመጽሐፉ ውስጥ ጎልተው የሚታዩና ለዛሬዋ ቤተ ክርስቲያን እንደ መመሪያ ሆነው ሊያገለግሉ የሚችሉ ጥቂት ነጥቦች ቀርበዋል።

እንባቢው እንደሚያስተውለው የዚህ የክፍል 1 አቀራረብ ቀደም ባለው ገጽ የተመለከተውን የመጽሐፉን አስተዋጽኦ እንዲያስተል አልተደረገም። አስተዋጽኦው የወንጌል ስብከት እንቅስቃሴን በተመለከተ መጽሐፉን እንዴት ጠቅለል አድርገን ማየት እንደምንችል ሀሳብ የሚሰጥ ሲሆን ይህ ክፍል ግን መጽሐፉን በምዕራፉ እንዲሁም በተቻለ መጠን እያንዳንዱን ቁጥርና ዋና ሀሳቦች በመተንተን ላይ ያተኮረ ነው። አልፎ አልፎም የማገናዘቢያ ምክሮችን ይሂል።

በሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ እግዚአብሔር በአዲስ ኪዳን የመጀመሪያዎቹ ዓመታት የፈጸመውን ታላቅ መለኮታዊ ተግባር እናያለን። መጽሐፉን ስናጠና ትኩረት የምናደርገው ሐዋርያት የነበራቸውን ሕይወትና አገልግሎት ለማወቅ በታሪካዊነቱ ብቻ ሳይሆን ለዛሬ ባለው ሕያው መልእክትም ላይ ነው። በመጀመሪያው ክፍለ ዘመን በነበሩት ሐዋርያት በኩል የሠራ ሕያው እግዚአብሔር ዛሬም በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ተመሳሳይ ሥራ ሊያከናውን ይቻለዋል። ስለሆነም ከሐዋርያት ሕይወት፣ አገልግሎትና አጠቃላይ አኗኗር የዛሬዋ ቤተ ክርስቲያን ምን ትማራለች? ብሎ መጠየቅ አግባብነት ረለው። ስለዚህ የሐዋርያት ሥራን በአንድ በኩል በታሪካዊነቱ እናጠናዋለን፤ በሌላ ኩል በሕያውነቱ ለዛሬ የምንማረውንና የሚቀርልንን በማስተዋል እንማራለን።

እንግዲህ ውድ አንባቢ በዚህ ማብራሪያ አጋዥነት አሁን ለማንበብና ለማጥናት የሚጀምሩት የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ መልእክት ለዛሬ (ለኢርስዎ) ሕያውና ትኩስ እንደሆነ በማስተዋል እንዲያጠኑት የዚህ መጽሐፍ አዘጋጅ በእክብርት ያሳስባል።

ምዕራፍ 1

በሐዋርያት ሥራ ምዕራፍ 1 ጎልተው የምናያቸው አራት ነጥቦች አሉ። እነርሱም፦

- ስለ ጌታ ኢየሱስ ስለ ትንሣኤው ማረጋገጫ 1:1-5
- እግዚአብሔር አብ የሰጠውን ተስፋ ሐዋርያት እንዲጠብቁና ምስክሮቹ እንዲሆኑ ጌታ ማዘዙ 1:6-8
- የጌታ ዕርገት 1:9-11
- በይሁዳ ፈንታ አስራ ሁለተኛ ሐዋርያ መመረጡ 1:15-26

1:1 ቲዎፍሎስ፦ ቲዎፍሎስ የግሪክ ቃል ሲሆን ትርጉሙም «በእግዚአብሔር የተወደደ» ማለት ነው። የሉቃስ ወንጌልም የተጻፈው በቲዎፍሎስ አድራሻ እንደ ነበረ ከሉቃ 1:1 እናነባለን።

ጌታ ኢየሱስ አስራ ሁለት ሐዋርያትን እንደመረጠ በማቴ 10:1-4 እንዲሁም በሉቃ 6:12-16 እናነባለን። ከእነርሱ መካከል የአስቆሮቱ ይሁዳ ከአስራ ሁለቱ ጋር ተቆጥሮና ለዚህ ታላቅ አገልግሎት ታድሎ የነበረ ቢሆንም በሐዋ 1:17 እንደምናነበው በአመፅ አገልግሎቱን የተወ ጌታንም በገንዘብ የሸጠ ሰው ነው።

1:1 በመንፈስ ቅዱስ ካዘዛቸው በኋላ፦ ጌታ ኢየሱስ ደቀ መዛሙርቱን ወደ ዓለም ሁሉ እንዲሄዱ ወንጌልንም እንዲሰብኩ እንዳዘዛቸው በማቴ 28:18-20፣ ማር 16:15-18፣ ሉቃ 24:44-49 ባሉት ክፍሎች እንመለከታለን። ጌታ ወደ አባቱ ከማረጉ በፊት ደቀ መዛሙርቱን በመንፈስ ቅዱስ እንዳዘዛቸው ወይም መንፈስ ቅዱስን እፍ እንዳለባቸው ሲናገር «ኢየሱስም ዳግመኛ ሰላም ለእናንተ ይሁን፤ እብ እንደ ላከኝ እኔ ደግሞ እልካችኋለሁ አላቸው። ይህንም ብሎ እፍ አለባቸውና፦ መንፈስ ቅዱስን ተቀበሉ» (ዮሐ 20:21-22) ይላል።

1:1 ያደርገውና ያስተምረው ዘንድ፦ የጌታ ኢየሱስ አገልግሎት በቃል ማለትም በማስተማርና በድርጊት ወይም በመኖር የተገለጠ እንደ ነበረ እናያለን። ይህንም ሉቃስ በጻፈው ወንጌል ውስጥ «በእግዚአብሔርና በሕዝቡ ሁሉ ፊት በሥራና በቃል ብርቱ ነቢይ ስለ ነበረው ስለ ናዝሬቱ ስለ ኢየሱስ» (ሉቃ 24:19) ብሎ ይናገራል። ስለሆነም የጌታ የኢየሱስ ክርስቶስ አገልግሎት በሥራና በቃል እንደ ነበረ፤ በቃል የሚናገረውን በሥራ ወይም በተግባር ይገልጠው እንደ ነበረ፤ ሕይወቱም በእግዚአብሔር ፊትና በሕዝቡ ሁሉ ፊት መሆኑን ያስረዳል። በጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ አገልግሎት የቃልና የተግባር ተመሳሳይነት በፍጹምነት ተገልጧል።

1:3 ስለ እግዚአብሔር መንግሥት፡- በሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ውስጥ ስለ እግዚአብሔር መንግሥት ስድስት ጊዜ በ1:3፤ 8:12፤ 14:22፤ 19:8፤ 28:23፤ 28:31 ተጠቅሶ እናነባለን፡፡ «የእግዚአብሔር መንግሥት ጽደቅና ሰላም በመንፈስ ቅዱስም የሆነ ደስታ ናት እንጂ መብልና መጠጥ አይደለችም» (ሮሜ 14:17)፡፡ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ የመጣው ስለ እግዚአብሔር መንግሥት ለመስበክ ነው፡፡ የሐዋርያትም ስብከት ስለ እግዚአብሔር መንግሥት ነበር፡፡

ሐዋርያት የእግዚአብሔርን መንግሥት ምንነት፤ የእግዚአብሔር መንግሥት ባሕርይና የዚህ መንግሥት ዜጋ መሆን የሚቻለው በኢየሱስ ክርስቶስ በማመን እንደሆነ ያስተምሩ ነበር፡፡ የእግዚአብሔር መንግሥት የአሁንና የወደፊት ጊዜን ያመለክታል፡፡ በአሁኑ ጊዜ በክርስቶስ በማመን የመንግሥቱ ዜጋ ስለ መሆን ወደ ፊት ደግሞ እግዚአብሔር በፍጹምነት ለዘላለም ስለሚገዛው ግዛት ነው፡፡ የቤተ ክርስቲያን ዋና መልእክቷ ሰው ሁሉ ከሙታን ተለይቶ በተነሣው በኢየሱስ ክርስቶስ በማመን የዚህ መንግሥት ዜጎች እንዲሆኑ ወንጌልን ማወጅ ነው (8:12፤ 19:8፤ 20:25፤ 28:23፤31)፡፡

1:3 ከሐማማቱ በኋላ ሕያው ሆኖ ለእነርሱ ራሱን አሳያቸው፡- «ሐማማት» የክርስቶስን መከራ መቀበል ያመለክታል (ሐዋ 17:3፤ 26፤23)፡፡ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ መከራ ከተቀበለና በመስቀል ላይ ከሞተ በኋላ በሦስተኛው ቀን ሕያው ሆኖ መነሣቱን ለደቀ መዛሙርቱና ለሌሎች ለብዙዎች በብዙ ማስረጃ ራሱን አሳያቸው፡፡ ሕያውነቱን ያሳያቸው «ራሱን በማሳየት» ነው፡፡ ይህ በቃል ከመናገር ያለፈ ሕያው እንደሆነ በመካከላቸው በመገኘት እንዲያዩት፤ እንዲጸስቱም እንኳን በመፍቀድ በመካከላቸው በመመለስ ራሱን ያሳየበትን ሁኔታ ያመለክታል፡፡ የጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ከሙታን ተለይቶ መነሣቱ በብዙ ማስረጃ የተረጋገጠ ነው፡፡ ከማስረጃዎቹ መካከል ጥቂቶቹ፡-

1. ለመግደላዊት ማርያምና ለሌላዋ ማርያም ማቴ 28:1-9
2. በኢማሁስ መንገድ ለነበሩ ሁለት ደቀ መዛሙርት ሉቃ 24:15
3. ለስምዖን ጴጥሮስ ሉቃ 24:34
4. ለአስሩ ደቀ መዛሙርት ቶማስ ባልነበረበት ጊዜ ሉቃ 24:36፤ ዮሐ 20:19
5. ለአስራ አንዱ ደቀ መዛሙርት ዮሐ 20:26
6. በጥብርያዶስ ባሕር አጠገብ በገሊላ ለነበሩ ሐዋርያት ዮሐ 21:4
7. ለያዕቆብ 1ቆሮ 15:7
8. ከአምስት መቶ ለሚበልጡት 1ቆሮ 15:6

1:4 ከኢየሩሳሌም እንዳይወጡ አዘዛቸው፡- ሐዋርያት የገሊላ ሰዎች ስለሆኑ (1:11) ጌታ እንዳረገ ወዲያውኑ ወደ ትውልድ አካባቢያቸው የመመለስ ወይም የመበተን ሀሳብ ሊያድርባቸው ይችላል፡፡ ጌታ ግን በኢየሩሳሌም እንዲቆዩ አዘዛቸው (1:4 እንዲሁም ሉቃ 24:49)፡፡ ኢየሩሳሌም ጌታ መከራ የተቀበለበትና በመስቀል ላይ የተሰቀለበት ቦታ ነች፡፡ ከጌታ ሞት በኋላ ወደ ኢማሁስ ጉዞ የጀመሩ፤ አሣ ለማጥመድም የተሰማሩ ሐዋርያት ነበሩ፡፡ ጌታ ግን በዚያ ቦታ የመንፈስ ቅዱስን በረከት እንዲጠባበቁና ምስክርነታቸው ከኢየሩሳሌም እንዲጀምር አዘዛቸው፡፡

1:5 አብ የሰጠውን የተስፋ ቃል ጠብቁ፡- ይህ የተስፋ ቃል የተሰጠው ከእግዚአብሔር አብ ነው፡፡ ቀደም ብሎ የተነገረውም በጌታ በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል ነው (ዮሐ 14:16-26፤ 15:26፤ 16:7-15)፤ **ከእኔ የሰማችሁትን 1:4 እንደሚል፡-** የተስፋውም ቃል በመንፈስ ቅዱስ ስለ መጠመቅ እንደሆነ እናያለን፡፡ ይህ የተስፋ ቃል ቀደም ብሎ በብሉይ ኪዳንም እንደ ተነገረ በኢሳ 32:15 እና በኢዩ 2:28-32 እናነባለን፡፡ አብ የሰጠው የተስፋ ቃል መፈጸሙንም ከሐዋ 2:33፤38፤ ገላ 3:14፤ ኤፌ 1:13 እናገናኝባለን፡፡

ተስፋ ከእግዚአብሔር ዘንድ ሊሰጥ የተስፋውን ፍጻሜ መጠበቅ ያስፈልጋል፡፡ ተስፋ በቅርብ ማለት **በጥቂት ቀን 1:5** ውስጥ ሊመጣ ይችላል፡፡ ተስፋ በረጅምም ዘመን ሊፈጸም ይችላል፡፡ እግዚአብሔር ለሰጠው ተስፋ መፈጸም በቦታ (በመጠበቂያ) ላይ ሆኖ መጠበቅ ያስፈልጋል፡፡ እንዲሁም ጌታ **ጠብቁ 1:5** እንዳለ ለማገልገል ሁልጊዜ መሮጥ ጥሩ ሆኖ ሳለ አንዳንድ ጊዜ ደግሞ እግዚአብሔርን መጠበቅ የእርሱ አሠራር ክፍል ይሆናል፡፡ ይህ በግል ሕይወታችንም ቢሆን እግዚአብሔርን በመጠበቅ መንቀሳቀስ፤ ለፈቃዱ መገዛትና እርሱ በሚሠራበት ጊዜ አብሮ መሥራት ማለት ነው፡፡

ጌታ ከማረጉ በፊት ደቀ መዛሙርት ጌታን የጠየቁት አንድ ዋና ጥያቄ **በዚህ ወራት ለእስራኤል መንግሥትን ትመልሳለህን? 1:6** በማለት ጠይቀውት ነበር፡፡ ይህ ሳይመልስላቸው እንዳይሄድ የሚፈልጉት ቢጋራ ሆነው ያቀረቡለት አንድ ጥያቄ ነበር፡፡ በዚያ ዘመን እስራኤል በሮም ትኝ ግዛት ውስጥ ነበረችና ይህን ሲጠይቁ የእስራኤል መንግሥት መመለስ ወይም ነጻ መንግሥት መቋቋም እንደ ሌሎች አይሁዳውያን ሁሉ የሐዋርያትንም ልብ የያዘ ዋና ጉዳይ እንደ ነበረ እንንዘባለን፡፡

በመሆኑም በጠያቂዎቹ አዕምሮ የነበረው ሀሳብ የእስራኤል መንግሥት የሚባል ግዛት ተመሥርቶና አንድ «ንጉሥ» ተብሎ የሚጠራ መሪ

በአስራኤል ላይ ነገሥ ማየት መፈለጋቸው እንደ ነበረ ለማየት ይቻላል። ሆኖም ጌታ ኢየሱስ ስለ እግዚአብሔር መንግሥት ያስተማረው ስለ እግዚአብሔር አገዛዝ (መንፈሳዊ አገዛዝ) መግለጹ ነበር። ስለሆነም ጌታ ኢየሱስ አብ በገዛ ሥልጣኑ ያደረገውን ወራትንና ዘመናትን ታውቁ ዘንድ ለእናንተ አልተሰጣችሁም 1:7 በማለት ከሰጣቸው መልስ የምንገነዘበው ሁሉ ነገር በእግዚአብሔር አብ ሥልጣን ሥር እንደሆነ፤ ጊዜውን የሚያውቀውም እርሱ ብቻ መሆኑን፤ ስለሆነም ጊዜን ማወቅ ለሐዋርያትም እንኳን ቢሆን የተሰጠ አለመሆኑን ነው።

ጊዜ በእግዚአብሔር ሥልጣን ሥር ነው፤ ለሁሉም ሁኔታዎች ጊዜ አለው፤ የጊዜ ጌታ ነው፤ ጊዜን ይቆጣጠራል። ለግል፤ ለአገር፤ በአለም አቀፍ ሁኔታዎች ጊዜ አለው። ስለዚህ ከእግዚአብሔር ሀሳብ ጋር መስማማትና በትዕግሥት የእግዚአብሔርን ጊዜ መጠበቅ ይበጃል።

ጌታ በመጨረሻ ጊዜ እየተናገራቸው ያለው ስለ እግዚአብሔር መንግሥት ነው። ከትንሣኤ በኋላ አስከ ፅርዓቱ ባለው ጊዜ ውስጥ ስለ እግዚአብሔር መንግሥት ነገር እየነገራቸው ነበር 1:3። የሐዋርያት ዋና ጥያቄ ደግሞ ስለ አስራኤል መንግሥት ጉዳይ ነው።

ሐዋርያት በምድር ላይ ስላላች አንዲት አገር (አስራኤል) አስተዳደር ጉዳይ ይጠይቃሉ። የእግዚአብሔር ገዢነት በአስራኤል ላይ ብቻ ሳይሆን እስከ ምድር ዳርቻ በመሆኑ ጌታ ደግሞ ሊሰጣቸው የፈለገው እስከ ምድር ዳርቻ ያለውን ስፍራ ነው።

ጌታ ነገር ግን 1:8 በማለት ከሚገልጽላቸው የምናገናዝበው ሌላ ዋና ሐሳብ የሰዎችን ልብ የሚይዘው ትልቅ ጉዳይ ከእግዚአብሔር ሐሳብ የተለየ ሊሆን እንደሚችል ነው። እግዚአብሔር ለዘመኑ ያለው አጀንዳና ለሐዋርያት ሊገልጥላቸው የፈለገው ሀሳብ (አገልግሎት) የእነርሱን ልብ ከያዘው የተለየ እንደሆነ ያሳየናል።

በተጨማሪም ሐዋርያት ታላላቅ መንፈሳውያን ሰዎች እንደሆኑ ብንረዳም ሰው ምንም ያህል መንፈሳዊ ቢሆን እርሱ የሚያውቀው ግን የተወሰነ መሆኑንና በእግዚአብሔር ብቻ የሚታወቅና በእርሱ ሥልጣን ሥር የሚተዳደር እጅግ ብዙ ነገር እንዳለ ማስተዋል ያስፈልጋል። ስለሆነም ጌታ ነገር ግን 1:8 በማለት ለሐዋርያት ይናገራቸዋል። ስለሆነም የእግዚአብሔር የሆነውና አሁን መደረግ ያለበትን ለይቶ በማወቅ ቅድሚያ መስጠት ይገባል። ስለሆነም እግዚአብሔር ለዘመኑ ያለውን ሀሳብ ማወቅና በዚያ መስማራት እጅግ ማስተዋልና ማትረፍ ነው።

1:8 መንፈስ ቅዱስ በእናንተ ላይ በወረደ ጊዜ፡- መንፈስ ቅዱስ ከላይ ከእግዚአብሔር የሚወርድ እንደ ሆነ፤ መንፈስ ቅዱስ ሊወርድ ለሚቀበሉት ኃይልን እንደሚሰጥ፤ ከኃይሉ መገለጫ አንዱ ሰዎችን የክርስቶስ ምስክር ማድረግ እንደሆነ እናያለን።

1:8 በኢየሩሳሌምም በይሁዳ ሁሉ በሰማርያ እስከ ምድር ዳር ድረስ፡- ይህ ጥቅስ ለሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ዋና ጥቅስ ሲሆን የሐዋርያትንም አገልግሎት እንቅስቃሴ ደረጃ በደረጃ የሚገልጥ እንደሆነም እናስባለን። ሐዋርያት ከምዕራፍ ሁለት ጀምሮ እስከ ምዕራፍ 4 ያለውን አገልግሎታቸውን ስንመለከት አስቀድመው በኢየሩሳሌም ከዚያም በኢየሩሳሌም ወጣ ብሎ ባለው ይሁዳ አውራጃ ከይሁዳም ቀጥሎ ባለው ሀገር በሰማርያ ከዚያም አልፎ ወደ አሕዛብ ዓለም ሁሉ ወንጌል እንደ ተስፋፋ እናያለን።

ኢየሩሳሌም የይሁዳ ዋና ከተማ ሲሆን ወንጌልን የማዳረሱ ትዕዛዝ ከነበረበት ቦታ በመጀመር ወደ ውጭ እንዲወጡ ነው። ይህን ወንጌልን አስቀድሞ ባለበት ቦታ ከዚያም በአካባቢ እንዲሁም ወደ ሩቅ በመውሰድ ማገልገል የወንጌል ሥርጭት ዕቅድ ወይም ማስተር ፕላን ማለት ይችላል።

የወንጌል ስርጭት እስከ ምድር ዳርቻ ነው። ወንጌል ለሰው ዘር ሁሉ ነው። ወንጌል ምንም ዓይነት ገደብ አያገደውም፤ ምንም ዓይነት ወሰን አይዘውም። የቀለም፤ የቋንቋ፤ የዘር፤ የኑሮ ደረጃ፤ የቦታ ርቀት አይዘውም ወይም ሌሎች ገደቦች ሁሉ ወንጌልን አይገድቡትም።

1:8 ምስክሮቹ ትሆናላችሁ፡- የሐዋርያት ዋና አገልግሎት የጌታ የኢየሱስ ክርስቶስ ምስክር መሆን ነው። ምስክርነታቸው በተለያዩ ሀገር ሊሆንና በተለያዩ ጾጋ ሊገለጥ ይችላል። ዋናው ተልዕኳቸው ያዩትን እንዲናገሩ ነበር። ስለሆነም በሐዋርያት መጽሐፍ ብዙ ጊዜ ያዩትን እንደሚመሰክሩ ወይም እነርሱ ለሚናገሩት ነገር ለክርስቶስ ኢየሱስ መነሳት ምስክሮች እንደሆኑ በተደጋጋሚ ይገልጻሉ 1:8፤ 2:32፤ 3:15፤ 5:32፤ 10:39፤ 13:31፤ 22:15፤ 26:16።

በሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ውስጥ በአራቱም የቦታ አከፋፈሎች ማለትም በኢየሩሳሌም፤ በይሁዳ፤ በሰማርያ፤ እስከ ምድር ዳርም ባለው በአያንዳንዱ ሥፍራ መንፈስ ቅዱስ ሰሰዎች ላይ ሊወርድ እንመለከታለን። የሐዋርያት አገልግሎት በመንፈስ ቅዱስ በመሞላት ነበር። ወንጌል በኢየሩሳሌም፤ በይሁዳና ሰማርያ እንዲሁም እስከ

ምድር ዳር በተሰራጨበት ቦታ ሁሉ የመንፈስ ቅዱስ መውረድ ታይቷል።

በኢየሩሳሌም በበዓለ ገምሳ ቀን የወረደው (ምዕ 2) በሰማርያ ደግሞ ጴጥሮስና ዮሐንስ ወደ ሰማርያ ሄደው እጆቻቸውን በጫኑባቸው ጊዜ መንፈስ ቅዱስን እንደ ተቀበሉ (8:17) እናያለን። ከአሕዛብ ወገን በነበረው ቆርኔሌዎስ ቤት በተሰበሰቡት ላይ ጴጥሮስ ሲናገር መንፈስ ቅዱስ እንደወረደ (10:44) እናነባለን። እስከ ምድር ዳር ደግሞ ለምሳሌ በኤፌሶን በነበሩት ደቀ መዛሙርት ላይ በሐዋርያው ጳውሎስ በኩል መንፈስ ቅዱስ እንደ ወረደባቸው እንመለከታለን (19:6)።

1:9 እነርሱ እያዩት ከፍ ከፍ አለ። ጌታ ኢየሱስ ከሰማይ ወደ ምድር (ወደ ታችኛው ክፍል) ወረደ (ኤፌ 4:7)፤ ራሱንም ባዶ አድርጎ (ፊል 2:5) የእግዚአብሔርን ህላብ አገለገለ፤ ከሕማማቱ በኋላ ሕያው ሆኖ ለደቀ መዛሙርቱ ለአርባ ቀናት ከታየ በኋላ ወደ ላይ ወደ ሰማይ **ከፍ ከፍ** አለ። ወደ መጣበት፤ ወደ መኖሪያው ወደ ሰማይ፤ ወደ ቀደመው ክብሩ ወጣ (ዮሐ 17:4-5)።

1:10 ነጫጭ ልብስ የለበሱ ሁለት ሰዎች፡- እነዚህ ሁለት ሰዎች ከሐዋርያቱ መካከል ያይደሉ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ጸግመኛእንዴት እንደሚመጣ (እንደሚመለስ) ለሐዋርያቱ የሚመሰክሩ የሚናገሩ «ሰዎች» ናቸው። እነዚህ ሰዎች መላእክት እንደሆኑ በሌሎች ክፍሎች ለምሳሌ ማቴ 28:2-5 እንዲሁም ማር 16:5፤ ሉቃ 24:4-5-23፤ ዮሐ 20:12 እናያለን።

1:11 ወደ ሰማይ የወጣው ኢየሱስ ወደ ሰማይ ሲሄድ እንዳያችሁት እንዲሁ ይመጣል። እነዚህ ሁለት ሰዎች ለሐዋርያት የሚመሰክሩት የአማኞችን የተባረከ ተስፋ ነው (ቴቶ 2:13)። ኢየሱስ ወደ ላይ በወጣበት ሁኔታ እንደሚመለስ የሚያውቅ ቃል ነው። ይህም፡-

- የሚመጣው ወደ ሰማይ የወጣው ያው ኢየሱስ ነው።
- የሚመለስው ሲሄድ በታየበት ሁኔታ ነው።
- አመላለሱ ደመና እንደ ተቀበለቸው በክብር በደመና በመታጀብ ነው።

ስለዚህ ወደፊት የሚመለሰው ኢየሱስ ወደ ላይ የወጣው እርሱ ኢየሱስ ነው። እርሱ አይቀየርም፤ ወደ ላይ የወጣው ራሱ ነው፤ የሚመጣውም እርሱ ነው። ሐዋርያት ወደ ላይ ሲወጣ ያዩት ኢየሱስ ራሱ ወደ ምድር ይመለሳል። በክብር አካል እንደ ወጣ በዚያው አካል

ይመለሳል። ወደ ሰማይ የወጣው በትንሣኤ አካል ነው። የሚመለሰው በደመና ታጅቦ ወይም ደመና ተቀብላው ነው (ሐዋ 1:9፤ ማቴ 24:30፤ ሉቃ 21:27)፤ በታላቅ ክብርም ነው (ማቴ 24:30)።

1:14 በአንድ ልብ ሆነው ለጸሎት ይተጉ ነበር። ጌታ ኢየሱስ ወደ ሰማይ ሲወጣ ያዩት አስራ አንዱ ሐዋርያትና ሌሎችም መቶ ሃያ የሚያህሉ ሰዎች በአንድ ላይ ሆነው ይጸልዩ ነበር።

በዚህ መካከል የኢየሱስ እናት ማርያም **1:14** ከሐዋርያትና ከሌሎች ሴቶች ጋር በአንድ ልብ ሆና በጸሎት አብራ ትተጋ ነበር። የመንፈስ ቅዱስንም መውረድ ትጠባበቅ ነበር። ይህም በ2:1 ሁሉም በአንድ ልብ ሆነው አብረው ላሉ የሚለው በ1:11-14 ከተገለጸው ጋር የተገናኘና የተያያዘ በመሆኑ በአንድ ልብ ሆነው አብረው ይጸልዩ በነበሩት ላይ መንፈስ ቅዱስ እንደ ወረደ መንፈስ ቅዱስም እንደ ሞላባቸው እንገነዘባለን። ሐዋርያት ጌታ እንዳዘዛቸው ወደ ኢየሩሳሌም ተመልሰው አብ የሰጠውን የተስፋ ቃል ይጠባበቁ ነበር። የሚጠባበቁትም፡-

1. በጸሎት በመትጋት ነበር (1:14)
2. ለታላቅ ሥራ በመዘጋጀት ወይም በመደራጀት ነበር (1:26)። ይህም ይሁዳ በተወው አገልግሎት ፋንታ አሥራ ሁለተኛ ሆኖ የሚቆጠር ሐዋርያ በመምረጥ ነበር (1:22-26)።

እግዚአብሔር ሰውን ለአገልግሎት ሲጠራ የዝግጅት ጊዜ ያስፈልጋል። በተለይም ከእግዚአብሔር ምሪትን ለመቀበልና ኃይልን ለመልበስ በፊቱ በመሆን መጠባበቅ እንደሚያስፈልግ ያስተምረናል። በዚህ ጊዜ ውስጥ ሐዋርያት እንዳረጉት ለምሳሌ በገደለው ምትክ በመሙላት መጠባበቅ የውስጥ አደረጃጀትን ማጠናከር ነው።

1:16 መንፈስ ቅዱስ አስቀድሞ በዳዊት አፍ፡- የይሁዳ አገልግሎቱን መተው አስቀድሞ በዳዊት አፍ እንደ ተነገረ ይገልጻል መዝ 41:9፤ 109:8። ይሁዳ ግን ከተቆጠረበትና ከታደለበት ቦታ ራሱን በማግለል በአመፅ ጎዳና በመሄዱ በገዢ ራሱ መንገድ ሄደ 1:24። ለገዢ ራሱ መንገድ ይሁዳ ተጠያቂ ነው። መንፈስ ቅዱስ በብልይ ኪዳንም በሰዎች በኩል (በሰዎች አፍ) ይናገር እንደ ነበረ እንገነዘባለን።

ይህ ሰው ከአስራ ሁለቱ ጋር ተቆጥሮ ነበር። ለዚህም **አገልግሎት ታድሎ ነበር 1:17፡** ነገር ግን በአመፅ ዋጋ አገልግሎቱን ተወ። የተሰጠውን ስፍራ በገዢ ፈቃዱ ተወው (1:24)።

እግዚአብሔር የጠራው ሰው ለተጠራበት ስፍራና ክብር በእግዚአብሔር ጸጋ ብቁ ሆኖ የመገኘት የራሱ ድርሻ አለው። የሚጠራ እግዚአብሔር ነው። ለዚያም የሚበቃን ጸጋ ይሰጣል። በሰው ዘንድ ግን ለተጠራበት ቦታና ኃላፊነት ብቁ ሆኖ ለመገኘት ከእግዚአብሔር ሀሳብ ጋር በመስማማት ክርስቶስን በመልበስ እግዚአብሔርን በሚመስል ሕይወት መመለሰስ ይገባል። ይሁዳ እንደ ሌሎቹ ከሐዋርያት ጋር ተቆጥሮ ነበር፤ ለዚህ አገልግሎት ታድሎ ነበር። ነገር ግን በገዛ ራሱ መንገድ ሄደ የተሰጠውንም የአገልግሎት ሹመት ተወው ማለት ነው።

1:18 በግንባሩም ተደፍቶ ከመካከሉ ተሰነጠቀ። ይህ ቃል በማቴ 27:3-10 ስለ ይሁዳ አሟላት ከተነገረው ጋር ሲተያይ ልዩነት ያለው ይመስላል። ይሁን እንጂ ሁለቱን ክፍሎች በማዋሃድ ስለ ይሁዳ አሟላት የሚከተለውን ማገናዘብ ይቻላል። ይሁዳ በመሠረቱ ራሱን ሰቀለ። ግን ከሰቀሉ በኋላ ገመዱ ተበጥሶ በግንባሩ ተደፍቶ እንዲሁም ከመካከሉ ተሰነጠቀ ታየ ማለት ሊሆን ይችላል።

1:19 አኬልዳማ፡- የደም መሬት የሚለው ቃል ከሲሪያ ቋንቋ ጋር የተዛመደ ሲሆን ጌታን በመሸጥ በተገኘው ገንዘብ (ንጹሁን በመሸጥ በተገኘው ገንዘብ) የተገዛ መሬት እንደሆነ ያስረዳል። ካህናት መሬቱን የገዙበት ገንዘብ ሊሆን እንደሚችል ያመለክታል።

1:24 ይሁዳ በተዋት አገልግሎትና ሐዋርያነት ስፍራ፡- የአስቆሮቱ ይሁዳ በጌታ ኢየሱስ ለደቀ መዝሙርነት የተመረጠ ሰው ነበር። ይህ ሰው ከጌታም ጋር እያለ ወደ ከረጢት ከሚገባው ይሰርቅ የነበረ ሰው ነበር (ዮሐ 12:6)። ይህ ባሕርዩ አድጎበት ጌታን ሊይዙት ለፈለጉት መሪ ሆኖ የመጣና ጌታውን ለገንዘብ የሸጠ ሰው ነበር 1:16። ይህ ሰው አስመሳይ ባሕርይ (ግብዝነት) ነበረው። በመሳሙ ፍቅር እንዳለው ይገልጻል (ይመስላል)፤ አሳልፎ በመስጠቱ ከዳተኛቱን ያሳያል። በሰው ፊት ጌታውን የሚወድ የሚመስል ነገር ግን የሚከዳ ሰው ነበር። አስመሳይነት ባሕርይ ነበረው።

1:24-25 የሁሉን ልብ የምታውቅ አንተ ጌታ ሆይ፡- ሐዋርያት ይሁዳ በገዛ ፈቃዱ በተወው ቦታ የሚሆኑ ሰዎችን ካቀረቡ በኋላ ለመጨረሻ ምርጫና ውሳኔ ወደ ጌታ ሲጸልዩ እናያለን።

መመዘኛዎቹን አዘጋጅተዋል። በዚህ መመዘኛ የተመዘኑ ሁለት ሰዎች አቅርበዋል። በሰው ደረጃ ያቀረቧቸው መመዘኛዎች አንደኛ ከጌታ ጋር አብረው የነበሩ፤ ሁለተኛ ከእነርሱ ጋር አብረው የትንሣኤው ምስክር የሆኑ የሚሉ ነበሩ። ለምርጫ የቀረቡትም ሰዎች በተመሳሳይ ሁኔታ መመዘኛዎቹን የሚያሟሉ ሲሆኑ ምርጫው ልብን በማያውቀው

በእግዚአብሔር ይደረግ ዘንድ የሁሉን ልብ የምታውቅ ብለው ወደ እርሱ ይጸልያሉ። ስለዚህ በመንፈሳዊው ዓለም ለአገልግሎት የሚመረጡ ሰዎች የመምረጫውን መመዘኛዎች የሚያሟሉ ቢሆኑም እንኳ የልብ ጉዳይ ትልቅ ሥፍራ አለው።

ይህ በቤተ ክርስቲያን አመራር ውሳኔ አሰጣጥ ትልቅ ትምህርትን ይሰጠናል። ግልጽ የሆኑ መመዘኛዎች ተቀምጠው አስቀድሞ መመዘኛዎቹን የሚያሟሉ መኖራቸውን ማረጋገጥ፤ ምርጫውን እግዚአብሔር ያደርገው ዘንድ በጸሎት ማቅረብና በዚያ ላይ የእርሱን ሀሳብ መረዳት ትልቅ ማስተዋል ነው። በሚታይ ነገር እኩል መመዘኛ የሚያሟሉ ሰዎች አማራጮች ቢኖሩም እንኳ በእግዚአብሔር ፊት ትልቁ መመዘኛ የልብ ጉዳይ ነው። ባህላቱ ተመራጮች መካከል ለሰው የሚታይ ልዩነት ያላቸው አይመስልም። እግዚአብሔር ግን በራሱ መመዘኛ የወደደውን ይሾማል ይመርጣል። ስለ ሰው ልብ የሚያውቅ እግዚአብሔር ብቻ ነው። ሰው ፊትን ያያል እግዚአብሔር ግን ልብን ያያል (1ሳሙ 16:7፤ ኤር 17:10)። ልብን ወደሚያየው ወደ እግዚአብሔር መጸለይና የእርሱንም ምሪት መጠባበቅ ትልቅ የአመራር ጥበብ ነው።

1:26 ዕጣም ተጣጣሉላቸው፤ ዕጣውም ለማትያስ ወደቀና ከአሥራ አንዱ ሐዋርያት ጋር ተቆጠረ። ለሐዋርያነት የተቀመጠውን መመዘኛ የሚያሟሉ ሁለት ደቀ መዛሙርት ነበሩ። ከሁለቱ ማን መሆን እንደሚገባው እግዚአብሔር እንዲመርጥ በጸሎት ጠየቁ። መልሱን እግዚአብሔር በወደደው መንገድ ሊሰጥ ይችላል። በሐዋ 13:1-2 እንደሆነው ቢናገር አንድ መንገድ ነው። በደማስቆ መንገድ እንደሆነው በታላቅ ብርሃን ውስጥ ቢያስታውቅ እርሱ አምላክ ነው።

ሐዋርያት ይሁዳ በተወው የሐዋርያነት ቦታ የሚተካውን ሰው እግዚአብሔር እንዲመርጥላቸው የጠየቁት በዕጣ² አማካይነት ነው።

² He was numbered (*sunkatepsēphisthe*). To the Jews the lot did not suggest gambling, but "the O.T. method of learning the will of Jehovah" (Furneaux). The two nominations made a decision necessary and they appealed to God in this way. **RWP.** Some have held that the choice of Matthias was unauthorized and that he was never accepted as an apostle. The reasons for this view are that he is not named again, and Paul was finally chosen as an apostle. To this it may be replied: (1) Neither are more than half the other names in the apostolic band again mentioned, Thomas, Thaddeus and Bartholomew, for example. (2) Paul was not an apostle to the Jews, but to the Gentiles, and hence, not one of the Twelve. (3) There is no hint

በበዓለ ጎምሳ ቀን ጴጥሮስ ሲናገር «ከአሥራ አንዱ ጋር ቆመ» (2:14) ስለሚልና «አሥራ ሁለቱም ደቀ መዛሙርት» (6:2) ሲል ማትያስ ከአሥራ ሁለቱ ሐዋርያት አንዱ ሆኖ እንደተቆጠረ እንንዘባለን።

በብሉይ ኪዳን የእግዚአብሔርን ፈቃድ ለማወቅ፤ እውነትን ለመግለጥ፤ ትክክለኛ ምርጫ ለማድረግ ወይም ምደባ ለማካሄድ ዕጣን መጠቀም እንደኛው መንገድ እንደነበረ በርካታ ማስረጃዎች አሉ። የመሬት ክፍፍል (ዘጸ 26:55፤ ኢያ 16:1-10)፤ የካህናት ምደባ (ዘካር 24:5)፤ የተላለፈውን ሰው ለመለየት (1ኛው 14:41-42)፤ እርምጃ ያለበትን ለመለየት (ኢያ 7:16-18)። ቃሉም «ዕጣ በጉያ ይጣላል፤ መደብዋ ሁሉ ግን ከእግዚአብሔር ዘንድ ነው» (ምሳ 16:33) እንደሚል እግዚአብሔር በዕጣ በኩልም ምሪትን ሰጥቶአል።

የማትያስ ምርጫም ከዚህ አንጻር ሊታይ ይገባል። እንዲያውም ለዕጣ ከቀረቡት ሁለት ሰዎች መካከል ስሙ ቀደም የተጠቀሰው ባለ ብዙ ስም የሆነው «ኢዮስጦስም የሚሉትን በርስዎን የተባለውን ዮሴፍን» (1:23) በመሆኑ ምናልባት ለሐዋርያነት በአንደኛነት የሚጠበቅ ሰው ሊሆን ይችላል። ዕጣው ግን የወጣው ለማትያስ ነው። እዚህ ላይ ልብ ማለት የሚገባን ትልቁ ነገር ሐዋርያት ምርጫውን ያደረጉት ራሳቸው ብቻ አለመሆናቸውን ነው። የሰውን ሁሉ ልብ የሚያውቅ እግዚአብሔር ውሳኔውን እንዲያደርግ ጸለዩ።

ሹመትን በዕጣ ማድረግ በአዲስ ኪዳን ውስጥ የምናገኘው እዚህ ላይ ብቻ በመሆኑ የዛሬዋ ቤተ ክርስቲያን ሰዎችን ለመሾም ዕጣ መጠቀም አለባት ወይ? የሚል ጥያቄ ያስነሳል። ዕጣን መጠቀም ስህተት ነው ለማለት ባይቻልም (ምሳ 16:33 እንዲሁም 18:18) አፈጻጸሙ ግን ቀላል አይደለም። አብዛኛውን ጊዜ ዕጣ የሚጣለው ከቀረቡት ጥቂት አማራጮች መካከል ለመምረጥ ስለሆነ ጥቂት አማራጮችን ማቅረብ ጥበብና የመንፈስ ቅዱስን ምሪት ይጠይቃል። ይህ ከሆነ ደግሞ ራሱ የእግዚአብሔር መንፈስ እንዲመርጥ ወይም «ለየልኝ» እንዲል የእርሱን ምሪት መከተል እጅግ የተሻለ ነው።

anywhere in Acts, or elsewhere, that the selection of Matthias was not recognized. (4) In Act 6:2, "the twelve" are spoken of, and he must have been one of "the twelve," for Paul was not yet converted. These facts show that such speculations as those referred to above are without foundation. PNT.

³ Who was called Justus. This is a Latin name, meaning just, and was probably given him on account of his distinguished integrity. Barnes.

ምዕራፍ 2

2:1 በዓለ ጎምሳ፡- የፋሲካ በዓል ከተደረገ ከጎምሳ ቀን በኋላ የሚመጣ በዓል ነው። በዓለ ጎምሳ የመከር በዓል ነው፤ የሰንዴ መከር (ዘጸ 23:26፤ 34:22-23)። በብሉይ ኪዳን እስራኤላውያን እንዲያከብሯቸው ከተሰጡ ሦስት ዋና በዓላት ማለትም የቂጣ በዓል፤ የሰባቱ ሰባዔ በዓልና የዳስ በዓል (ዘጸ 16:16)⁴ መካከል አንዱ ነው። ይህ ስለ መከር የምስጋና ጊዜ ነው። ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ የተሰቀለው በፋሲካ በዓል ጊዜ ነው። ያረገው ደግሞ ከትንሣኤ በኋላ በአርባኛው ቀን ነው። የመንፈስ ቅዱስ መውረድ የሆነው ጌታ ካረገ ከአስር ቀን በኋላ ማለትም ከትንሣኤ ከጎምሳ ቀን በኋላ ነው። ይህ ታላቅ በዓል ስለሆነ በተለያዩ ሀገሮች ይኖሩ የነበሩ አይሁዶች ወደ ኢየሩሳሌም ለበዓል ይመጡ ነበር።

በአንድ ሀሳብ ሆነው የሚለው በሀሳብ መስማማትን ለአንድ ዓላማ መዘጋጀትን ያመለክታል። በአዲስ ኪዳን «በአንድ ልብ» የሚለው ሐረግ አስራ ሁለት ጊዜ የሚገኝ ሲሆን አስራ አንድ ጊዜ ያህል የተገለጠው በሐዋርያት ሥራ በ1:14፤ 2:16፤ 4:24 5:12፤ 7:57፤ 8:6፤ 12:10 12:20፤ 15:25፤ 18:12፤ 19:29 ነው። ይህ በአንድ ሀሳብ መሆን ለጸሎት፤ ለመጠበቅ፤ ለውሳኔ ሊውል እናያለን። ወንጌል በኃይል በሥልጣን በተሠራበት በዚያ ዘመን ከሐዋርያት የምናየው አንድ ባሕርይ የልብ መስማማት በአንድ ዓላማ ላይ መሰለፍ ነው። ለወንጌል አገልግሎትና ለእግዚአብሔር ክብር መገለጥ የአገልጋዮች አንድ ልብ መሆን አይነተኛና አስፈላጊ ነገር አንደሆነ ያሳየናል።

2:4 በሁሉም ላይ መንፈስ ቅዱስ ሞላባቸው፡፡ የዚህ ተስፋ መፈጸም አስቀድሞ በወንጌል እንዲሁም በሐዋርያት ሥራ በጌታ ኢየሱስ የተነገረ ነበር (1:4፤ 1:8)። ይህ ጌታ ወደ ሰማይ ካረገ ከአስር ቀን በኋላ የመንፈስ ቅዱስ መውረድ ሲሆን አመጣጡ **ድንገት እንደሚነጥቅ አውሎ ነፋስ 2:1** በሆነ ድምጽ እንደመጣ እንመለከታለን። ነፋስ

⁴ ዘጸ 23:14-17፤ 34:22፤ 23፤ 1ኛ 9:25 ይመልከቱ።
 • የቂጣ በዓል፡- የእስራኤላውያንን ከግብጽ ነፃ መውጣት ለማስታወስ፤
 • የሰባቱ ሰባዔ በዓል (በዓለ ጎምሳ፤ የመከር በዓል)፡- ከቂጣ በዓል ከ50 ቀን በኋላ የሚከበር ሆኖ በሲና ተራራ የሕግን መስጠት ለማስታወስ ነው። በግሪክ ጴጌጦቶስጤ ይባላል።
 • የዳስ በዓል፡- እስራኤላውያን ለ40 ዓመታት በምድረ በዳ በድንኳን መኖራቸውን የሚያስታውስ በዓል ነው።
⁵ በተጨማሪ በክፍል 2 ተራ ቁጥር 8ን ይመልከቱ።

ከምስራቅ ወይም ከሰሜን ይነፍሳል። ይህ የመንፈስ ቅዱስ አውሎ ነፋስ የመጣው ግን ከሰማይ ነው። እንዲሁም ይህ ድምጽ ተቀምጠው የነበሩበትን ቤት ሁሉ ሞላው።

2:3 እንደ እሳትም የተከፈሉ ልሳኖች ታዩአቸው። እነዚህ ልሳኖች በእያንዳንዳቸው ላይ እንደተቀመጡ እናያለን። ምልክቱም እያንዳንዳቸው እንደ ተሰጣቸው በሌላ ልሳኖች ይናገሩ ጀመር 2:4። ይናገሩ ዘንድ ልሳኖችን የሰጣቸው መንፈስ ቅዱስ ነው። በላያቸው ላይ የወረደው መንፈስ ቅዱስ ነው።

በልሳኖች መናገርን አስመልክቶ በክፉ መንፈስ አሰራር በሌሎች ልሳኖች የሚናገሩ እንዳሉ በእንዳንድ መጽሐፍት ይነበባል። ልብ ማለት ያለብን ግን ክፉው የሚሰጠው አስመሳይ የሆነ ልሳን በፈርዖን ፊት ጠንቋዮች እንዳሳዩአቸው እባቦች ነው። አስመሳይ ልሳኖች በክፉው ሊሰጡ ይችላሉ። ሐዋርያት የተቀበሉት ግን መንፈስ ይናገሩ ዘንድ እንደ ሰጣቸው 2:4 ነው።

በመንፈስ ቅዱስ አመጣጥ ነፋስና እሳት በአንድ ላይ እናያለን። ሁለቱም ኃያላን ነገሮች ናቸው። እሳት የሚፋጅ፣ የሚባላ የሚያነጥር፣ የሚያበስል ነው። ይህም ብቻ ሳይሆን እሳቱ በላያቸው ላይ አርፎ በልሳኖች መናገራቸው ከውስጥ በሆነ መጥራት የሚወጣ ምስክርነትን ሊያመለክት ይችላል። ስለሆነም በልሳን መናገር መንፈስ ቅዱስ ብቻ የሚሰጠው ስጦታ ወይም ምልክት ነው።

2:5 ከሰማይ በታች ካለው ሕዝብ ሁሉ፡- ከሰማይ የመጣው ድምጽ (2:6) ለሰዎች እንደ ተሰማና ሰዎችንም እንደሰበሰበ እናያለን። ይህ ድምጽ በጸሎት የተገኘ አይሁድ በተሰበሰቡበት የተሰማው ድምጽ መሆን አለበት። የመጣው ነፋስ ባሰዎች ውስጥ አልፎ ድምጽ ሆነ። እንደ እሳትም በተከፋ ሉት ልሳኖች አማካይነት ለሰዎች ኃይል እንደ ተሰጠ እንገናኝባለን። ዙ ጌታይ እሳት፣ በሚሰማ ነፋስ ሁኔታ መንፈስ ቅዱስ ወረደ። እነዚህ ልሳኖች ራሳቸው ይናገሯቸው ከነበሩቱ ቋንቋዎች የተለዩ ሌሎች ከተለያዩ አካባቢና አገር የመጡ ሰዎች የሚናገሩባቸው የገዛ ቋንቋዎቻቸው እንደሆኑ ከ2:8 እናገናኝባለን። የገሊላ ሰዎች ሆነው ሳለ የሌላ አገር ቋንቋ እንዲናገሩ መንፈስ ሰጣቸው። በእነዚህም ልሳኖች ደግሞ የእግዚአብሔርን ታላቅ ሥራ በማክበር ይናገሩ ነበር 2:11።

2:11 የእግዚአብሔርን ታላቅ ሥራ በልሳኖቻችን ሲናገሩ እንሰማቸዋለን። ክርስትና ዘርን ወገንን ቋንቋን ጾታን አይለይም። የኑሮ ደረጃን አይለይም። መንፈስ ቅዱስ በመቶ ሃያዎቹ ላይ ባረፈ ጊዜ

ለእነርሱ የተሰጣቸው ልሳን ከተለያዩ አካባቢ ለመጡ፣ የተለያዩ ቋንቋ የሚናገሩ ሰዎች ሊረዱት በሚችሉት የተለያዩ ልሳኖች ነበሩ። ወንጌል ለሁሉም የለው ዘር ይደርስ ዘንድ፣ በሚገባውም ቋንቋ ይነገረው ዘንድ የእግዚአብሔር ፈቃድ ነው። የእግዚአብሔር ታላቅ ሥራ በሁሉም ልሳኖች በሁሉም ቋንቋዎች እንዲታወጅ የእግዚአብሔር ሀሳብ እንደሆነ እናስተውላለን።

2:14 ጴጥሮስ ከአስራ አንዱ ጋር ቆመ። ጴጥሮስ ከጌታ ጋር በነበረ ጊዜ ጌታን በቅርብ የሚከተል፣ ጌታም ወደ ራሱ ካስጠጋቸው ሦስት ደቀ መዛሙርት መካከል አንዱ የሆነ ሰው ነበር። ጌታ ሰዎች እኔን ማን ይሉኛል? ብሎ በጠየቀ ጊዜ ትክክለኛው መረዳት የነበረው ጴጥሮስ ነው አንተ የሕይወት የእግዚአብሔር ልጅ ነህ ባለው ጊዜ ጌታ የሰጠው መልስ ይህን እግዚአብሔር እንደ ገለጠለት ነው። ይኸው ጴጥሮስ ግን ጌታ በአመጸኞች አጅ አልፎ እንደሚሰጥ አንደሚሞት ሲናገር «አይሁንብህ» ብሎ የእግዚአብሔር ሀሳብ በጌታ ኢየሱስ ሕይወት እንዳይፈጸም ለመከላከል የሞከረ ሰው ነው። ስለዚህ በጌታ የተናገረ ነገር ግን ጌታ እንዳለው ዶሮ ሳይጮህ ሦስት ጊዜ የካደ ሰው ነው። ጴጥሮስ በዚህ የቸክለ ቢሆንም ለማልቀስና በንስህ ለመመለስ ፈጣን ሰው ነው። ጌታን ባስቀመጡት መቃብር ውስጥ አስከሬኑ እንደሌለ በእነማርያም በተነገረው ጊዜ ፈጥኖ ወደ መቃብሩ የሮጠ ይህን ለማየትም የቸክለ ሰው ነው።

ጴጥሮስ ባሕርይ ተለዋዋጭ ነበር ማለት ቢቻልም በመንፈስ ቅዱስ ኃይል ታላቅ ሐዋርያ ለመሆን በቅቷል። ጴጥሮስ በካህናት አለቆች ግቢ ለመግባት ወደ ጌታ ያፈገፈገ፣ ገረዳቱም ስትጠይቀው እኔ አላውቀውም ብሎ ስለ ጌታ የካደ ሰው አሁን ግን ከበዓለ ንምሳ ቀን በጌታ በመንፈስ ቅዱስ ስለተሞላ በልዩ ድፍረትና ኃይል ስለ ክርስቶስ ይመስክራል። በመሪነት ከሐዋርያት ጋር በመቆም ስለ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ሞትና ትንሣኤ፣ ሰርገት፣ አዳኝነትና መሲህነት በድፍረት ሲናገር እናየዋለን። እኔ አላውቀውም ብሎ ስለ ካደው ጌታ ወንጌል አሁን በኃይልና በሥልጣን ለተሰበሰበው ሕዝብ ሁሉ ይናገራል።

ጴጥሮስ ከአስራ አንዱ ጋር ቆመ የሚለው አገላለጽ ስለ አመራር የሚያሳየውም ቁም ነገር አለ። አብረውት የቆሙት ከእርሱ ጋር መስማማታቸውን ጴጥሮስ ግን ስለ እነርሱ አፍ ሆኖ በመሪነት የሚናገር መሆኑን ነው። መሪ በወንድሞቹ መካከልና ፊት የሚቆም የወንድሞቹን ሀሳብ ስለ ወንድሞቹ ሆኖ የሚገልጽ ሰው ነው። **ቃሎቹንም አድምጡ 2:14** ጴጥሮስ ሲናገር ስላለው ነገር እውነትነት

በብዙ ማስረጃ ለሕዝቡ ይገልጣል። የያዘው ሊደመጥ የሚገባው ቃል ነው።

የጴጥሮስ ምስክርነት በብሉይ ኪዳን የተነገረው ሁሉ በኢየሱስ ክርስቶስ እንደ ተፈጸመና ይህም ኢየሱስ ክርስቶስ መሲሕና አዳኝ እንደሆነ የሚያረጋግጥ ነው። ከዚህ ጋር አያይዞ ጴጥሮስ ለሰሚዎቹ ደግሞ ሊያደርጉት የሚገባቸውን ይነግራቸዋል። ጴጥሮስ ስለ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ የሚናገረው 2:22

- ከእግዚአብሔር ዘንድ ለእናንተ የተገለጠ ሰው ነበረ። የናዝሬቱ ኢየሱስ ከእግዚአብሔር ዘንድ ለእናንተ የተገለጠ ሰው ነበረ እናንተ ሰቅላችሁ ገደላችሁት እግዚአብሔር ግን የሞትን ጣር አጥፍቶ ለስነሳው 23:24 እንዲሁም 2:32
- በእግዚአብሔር ቀኝ ከፍ ከፍ ብሎ 2:33
- የመንፈስ ቅዱስን የተሰፋ ቃል ከአብ ተቀብሎ ይህን እናንተ አሁን የምታደትንና የምትሰሙትን አፈሰሰው 2:33
- እናንተ የሰቀላችሁትን ኢየሱስን እግዚአብሔር ጌታም ክርስቶስም አደረገው 2:36
- ሞት ይይዘው ዘንድ አልቻለምና 2:24

የሰውን ዘር ሁሉ የሞተውንም፤ ሁሉንም ሰው ሞት ይዞታል፤ ሞት ይዞ አስቀርቶታል። ሞት ይይዘው ዘንድ ያልቻለ የናዝሬቱ ኢየሱስ ብቻ ነው። ሞት ይይዘው ዘንድ አልቻለም፤ መበስበስንም አላየም። ኢየሱስን እግዚአብሔር አስነሳው 2:32 ሞት ይይዘው ዘንድ አልቻለም። የቅዱሳን ትንሣኤ ተስፋ ከዚህ ይመነጫል። ጌታ ኢየሱስ እግዚአብሔር የሞትን ጣር አጥፍቶ ስላስነሳው በትንሣኤ የመጀመሪያ ወይም በኩር ስለሆነ በእርሱ የሚያምኑት ሁሉ እንደ ጌታቸው በትንሣኤ ይነሣሉ። ሞት ያልያዘው ጌታ ሁሉንም በመጨረሻው ቀን ለሕይወት ያስነሣቸዋል። የመጨረሻው ቀን የአዲስ ኪዳን ዘመን ነው።

2:17 ሥጋ የለበሰ ሁሉ፡- ሥጋ የለበሰ ሁሉ ሰው ሆኖ የተፈጠረ ሁሉ ወጣት፤ ሽማግሌ፤ ሴት ወንድ፤ ሀብታም ድሃ፤ ነጭ ጥቁር፤ በሌላ በማንኛውም መልኩም የተለያየ አከፋፈል ያለው ኅብረተሰብም ቢሆን ሥጋ በለበሰ ሁሉ ላይ የእግዚአብሔር ተስፋ በመጨረሻው ዘመን በክርስቶስ በሚያምነው ሁሉ ላይ ይፈጸማል። ስለዚህ የጌታ የኢየሱስ ክርስቶስ ትንሣኤ ኢየሱስ ክርስቶስ ጌታና ክርስቶስ እንደሆነ ማረጋገጫ ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ ጌታ ነው ኢየሱስ ክርስቶስ መሲህ ነው የምንለው ኢየሱስ ክርስቶስ በመቃብር ውስጥ ስላልቀረ፤ እንደ ሌላው ሰው መበስበስን ስላላየና በትንሣኤ ስለ ተነሣ ነው 2:33።

አፈሰሰ ወደ ሰማይ ወደ እግዚአብሔር ከማረጉ በፊት በኢየሩሳሌም እንዲጠባበቁ ያዘዘ ጌታ ነበር (1:5፤ 1:8)። አሁን ደግሞ ወደ ሰማይ ከሄደ በእግዚአብሔር ቀኝ ሆኖ የተስፋውን ቃል ከእግዚአብሔር አብ ተቀብሎ መንፈስ ቅዱስን እንደላከ ያስረዳናል። እግዚአብሔር አብ ተስፋን ሰጠ፤ እግዚአብሔር ወልድ መንፈስ ቅዱስን ላከ።

2:37 ምን እናድርግ? ይህ ከሰሚዎች የሚጠበቅ ታላቅ ጥያቄ ነው። መልእክቱ የገባቸው ሰዎች ወንጌል የተሰበከላቸው ሰዎች ሊጠይቁት የሚገባ ጥያቄ ምን እናድርግ? የሚል ነው። ወንጌልን ሰምቶ ማዘን ብቻውን አይበቃም፤ ወይም ከንፈርን በመምጣጥ ብቻ ማቆም አይበቃም። ምን እናድርግ ወደሚለው ጥያቄ ሊያድርስ ይገባል። ለዚህ መልስ ጴጥሮስ ገሰሐ ግሉ ነው ያላቸው።

2:38 በኢየሱስ ክርስቶስ ስም፡- መጠመቅ⁶ የሚለው በማቴ 28:19 ባለው በአብ፤ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም ከማጥመቅ ጋር የተለየ ወይም ተቃራኒ አይደለም። ጌታ ለደቀ መዛሙርት የሰጠው ትእዛዝ በአብ፤ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም እንዲያጠምቁ ነው። በሐዋርያት ሥራ ያየነው ልምምድ ግን አይሁድ ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑን ይክዱ ስለነበር ያመኑት ሰዎች ኢየሱስ እርሱ አምላክ መሆኑንና ሰዎችም ሊጠመቁበት የሚገባ ስም እንዳለው ለማሳየት መሆኑን እንገነዘባለን።

በተጨማሪም ጴጥሮስ በዚህ ክፍል በሰብክቱ ስለ እግዚአብሔር አብ (2:22)፤ ስለ መንፈስ ቅዱስ (2:17፤33) ስለ ኢየሱስ ጌታና መሲህነት የተናገረ በመሆኑ በኢየሱስ ስም ተጠመቁ ሲል ጌታ በማቴ 28:19 የሰጠውን ትእዛዝ መሻሩ አይደለም፤ ሊሸርስ እርሱ ማን ነው? እዚህ ላይ ግን እያስረዳ ያለው የክርስትና ጥምቀት ክዮሐንስ መጥምቁ «የንስሐ ጥምቀት» የተለየ መሆኑን እንዲሁም እነርሱ የሰቀሉት ኢየሱስ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ እንደሆነ ለሰሚዎቹ አስረግጦ ለመግለጥ ነው።

⁶ in the name of Jesus Christ; not to the exclusion of the Father, and of the Spirit, in whose name also this ordinance is to be administered, Mat 28:19 but the name of Jesus Christ is particularly mentioned, because of these Jews, who had before rejected and denied him as the Messiah; but now, upon their repentance and faith, they are to be baptized in his name, by his authority, according to his command; professing their faith in him, devoting themselves to him, and calling on his name. Gill.

2:42 በሐዋርያት ትምህርትና በጥበብ እንደራውንም በመቆረስ በየጸሎቱ ይተጉ ነበር። በአንድ ቀን ወደ ሐዋርያት ጥበብ የተጨመሩት ሦስት ሺህ የሚያህሉት ሰዎች 2:41 ነበር። እነዚህ አሁን አባል ስለሆኑበት የእግዚአብሔር መንግሥት ባሕርይ ይማሩ ነበር። እርስ በእርስ ደግሞ ጥበብ ነበራቸው። አብረው በጸሎት ይተጉ ነበር። እንደራን አብረው ይቆርሱ ነበር። እንደራን መቆረስ አንድም አብሮ ማዕድ መካፈል የሚል ሀሳብ ሲሰጥ በሌላ በኩል ደግሞ የጌታን አራት አብረው ይወስዱ እንደነበረ ያስረዳል (20:7)። ይህም ከሐቃ 22:19 የጌታ ትእዛዝ ስለሆነ በየጊዜው ያደርጉት ነበር።

ለክርስቲያን አማኞች ለሕይወት እድገትና ጥንካሬ ትምህርት፣ ጥበብና ጸሎት አስፈላጊ እንደሆኑ ከዚህም እንማራለን። ለመታነጽ ለማደግ አስፈላጊዎች ናቸው። እነዚህ አማኞች የነበራቸው የአኗኗር ሁኔታ አብሮነት ነው 2:44። ያላቸውንም በአንድ ላይ ማድረግ ነው። እንዲሁም ማናቸውም እንደሚፈልግ ይሰጠው ነበረ 45። በየቀኑ ጥበብ ነበራቸው በቤታቸው እንደራ ይቆርሱ ነበረ ምንጣቸውን በደለታና በጥሩ ልብ ይመገቡ ነበር 46። እግዚአብሔርን ያመሰግኑ ነበር 46፤ በሕዝቡም ሁሉ ፊት ሞገስ ነበራቸው 47። ጌታም የሚድኑትን ዕለት ዕለት በእነሱ ላይ ይጨምር ነበር 47።

በዚህ ውስጥ የጠነከረ ጥበብ ነበራቸው። ጥበብ ለእርስ በርሳቸው ነበራቸው። እንዲሁም ከእግዚአብሔር ጋር በየግልፅና በአንድነት በመሆን የጠነከረ ግንኙነት ነበራቸው። ከዚህም የተነሣ እግዚአብሔር በሰዎች ፊት የሚሰጠው መከበር (ሞገስ) ነበራቸው። ሕይወታቸው እግዚአብሔርን የማመስገን፣ እርስ በርስ የመተሳሰብና ችግረኛን የመርዳት ነበር። ይህ ሁሉ አንድ ልብ ከመሆን የሚፈልቅ (የሚመጣ) የክርስትና ሕይወት ነው። አንድ ዓላማና አንድ ልብ ስለ ነበራቸው ጥበባቸውን በየቀኑ ያደርጉት ነበረ። እግዚአብሔርም ብዙ ፍሬ በየዕለቱ በላያቸው ላይ ይጨምር ነበር።

የክርስትና ሕይወት አንድ ልብ የመሆን ሕይወት ነው። የክርስትና ሕይወት ከእግዚአብሔር ጋር በየቀኑ ጥበብ የማድረግ ሕይወት ነው። እንዲሁም የክርስትና ሕይወት እርስ በእርስ የመጻፍዳት የመደጋገፍ በአንድ ልብ ሆኖ የመተጋት ነው። ደስታና ጥሩ ልብ ያለበት ሕይወት ነው። እንዲህ ባለ ሕይወት ውስጥ እግዚአብሔር ለሰዎች ሞገስን ይሰጣል። የክርስቲያኖች ጥበብ ጤናማ ሲሆን ብዙዎች ዕለት ዕለት ይጨመራሉ። ንጹህ እምልኮና የወንድማማች መዋደድ ባለበት ቤተ ክርስቲያን ታድጋለች 2:47።

እንግዲህ ቤተ ክርስቲያን በሕዝብ ፊት ሞገስ የምታገኘው 2:47 እንዲሁም የተፈራች የምትሆነው 2:43 ቅዱሳን አንድነት ሲኖራቸው ጥበብ ሲኖራቸው እርስ በእርሳቸው ሲደጋገፉና እንዲሁም በአንድ ላይ እግዚአብሔርን ማምለክና በአንድ ልብ ሆነው መጸለይ ሲኖር ነው። እንዲህ ዓይነቱ ጥበብ እግዚአብሔር ወደ ጥበብ እንዲመጣ ይጋብዘዋል። ይህ የመጀመሪያው ዘመን የጥንቱ ሃይማኖት ባሕርይ ነው። «የጥንቱን ሃይማኖት ስጠኝ» ብለን ስንዘምር እየለመን ያለነው አንድ ልብ መሆንን ስጠኝ! ንጹህ ልብን ስጠኝ! የተተገሩትን እንድረዳ በመካከላችን ችግረኛ እስከማይኖር ድረስ እንድንደጋገፍ እርዳን! እርስ በርሳችን ጥበብን ስጠን! ካንተም ጋር የጠነከረ ጥበብ እንዲኖረን ስጠን! ሞገስን በላያችን ላይ እፍስስ ማለታችን ነው።

ምዕራፍ 3

3:1 በጸሎት ጊዜ በዘጠኝ ሰዓት፡- አይሁድ በቀን ውስጥ ሦስት የጸሎት ጊዜያት ነበሯቸው። ዳዊት በመዝ 55:17 ላይ «በማታና በጠዋት፤ በቀትርም እናገራለሁ እጮህማለሁ ቃሌንም ይሰማኛል» እንደሚለው ጠዋት በሦስት ሰዓት፤ ቀትር በስድስት ሰዓትና ከሰዓት በኋላ በዘጠኝ ሰዓት ነበሩ። እንዲሁም በሐዋ 10:9 ላይ ጴጥሮስ በስድስት ሰዓት ይጻልይ እንደ ነበረ እንመለከታለን።

3:2 ከእናቱ ማጎፀን ደምሮ አንካሳ የሆነ አንድ ሰው፡- የዚህ ሰው አንካሳነት ከእናቱ ማጎፀን ደምሮ ነው። የሚተዳደረው ምጽዋትን በመለመን ነበር። ምጽዋትን ለመለመን በየቀኑ ወደ ቤተ መቅደስ ደጅ ሰዎች ተሸክመው ይወስዱት ነበር። የሚቀመጠውም መልካም በምትባለው ደጅ (በር) ነበር። ይህ አንካሳ ሰው ወደ ቤተ መቅደስ የሚገባውን ሰው ሁሉ ምጽዋት ይለምን እንደነበረ ሁሉ ጴጥሮስና ዮሐንስንም ምጽዋትን ለመናቸው 3:3። አንካሳው ሰው የለመናቸው ገንዘብን ነው። ጴጥሮስና ዮሐንስ አለኝ ብለው በድፍረት የሚናገሩት የናዝሬቱ ኢየሱስ ክርስቶስን ስም ነበርና ሰውየው እንዲያገኝ ያደረጉት በዚህ ስም የተሻለና ሙሉ ጤንነትን ነው። ይህም እግሮቹ ጤናማ እንዲሆኑ ማድረግ ነው። ይህ ሰው ከአርባ ዓመት ይበልጠው ነበርና 4:22፤ ወደ መቅደስ የሚገቡትንም ሰዎች ሁሉ ምጽዋት ይለምን ነበርና በሰዎች የታወቀ ነበር 3:10። ይህ መንዝ የማይቻል ሰውና በሰዎች ሽክም ወደ ቤተ መቅደስ ደጅ ይወሰድ የነበረ ሰው አንድ ቀን በኢየሱስ ክርስቶም ስም ተፈውሶ በራሱ እግሮች ወደ ቤተ መቅደስ ውስጥ ገባ።

ብዙ ጊዜ እግዚአብሔርን ስለ «ጥቂት» ችግሮቻችን እንጠይቃለን፤ ጥቂት ፍላጎቶቻችንንም እንዲያሟላልን እንለምነዋለን። እርሱ ግን ከሁሉ የሚበልጠውን አዲስ ሕይወት ሰጥቶናል፤ ደግሞም ችግሮቻችን ናቸው ለምንላቸው ነገሮችና የችግሮቹንም ምንጮች ሁሉ ለመፍታት ይቻላል። ስለዚህ እግዚአብሔርን ጥቂት ነገር ጠይቀነው ሳለ ያልጠየቁነውን ግን እጅግ የሚያስፈልገንን ዋናና ትልቅ ነገር ሲለጠን እናመስግነው፤ እርሱ የሚወደን አባታችን ነውና።

3:8 እግዚአብሔርንም እያመሰገነ ከእነርሱ ጋር ወደ መቅደስ ገባ። ይህ አንካሳ ሰው ለአርባ ዓመት ያህል ከነበረበት ሁኔታ በቅጽበት ሲፈወስና ዘሉ ሲቆም መጀመሪያ ያደረገው እግዚአብሔርን ማመስገን እንዲሁም ወደ መቅደስ ከሚገቡት ከጴጥሮስና ከዮሐንስ ጋር አብሮ

ወደ መቅደስ መግባት ነበር። ይህ ሰው እግዚአብሔርን እያመሰገነ 3:9 ይመላለስ ነበር። እግዚአብሔርን የሚያውቅ ሰው ነበር ማለት ነው። አንካሳው ሰው ከተፈወሰ በኋላ ሕዝቡ በመደነቅ ተሞልተው በከበቡት ጊዜ ጴጥሮስንና ዮሐንስን ይዞ ሳለ 3:11 ጴጥሮስ ለሕዝቡ የሰጠው መልስ ይህ ሰው የተፈወሰው በገዛ ኃይላችን ወይስ እግዚአብሔርን በመፍራታችን 3:12 አይደለም ማለትም ከእኛ በሆነ ኃይል ወይም ከእኛ በሆነ ጽድቅ አይደለም በማለት ነበር።

ጌታ ኢየሱስ ወደ ሰማይ ወደ አባቱ ከማረጉ በፊት ሐዋርያትንም በኢየሩሳሌም እንዲቆዩ ያዘዛቸው ኃይልን እንዲቀበሉ ነበር። አሁን ጴጥሮስ ይህንን በማስረገጥ ሲናገር አንካሳው ሰው የተፈወሰው በእኛ ኃይል አይደለም በማለት ነው። ከጴጥሮስ መልስ የዛሬ ዘመን አገልጋዮች ብዙ የምንማረው ነገር አለ። በአንድ የክርስቶስ አገልጋይ በኩል ድንቅ የሚባል ፈውስ ወይም ተአምር ቢፈጸም ፈውሱ የመጣው ከሰውየው ኃይል ወይም ጽድቅ የተነሣ አለመሆኑን ማስተዋል ትክክለኛና እጅግ ጠቃሚ ነገር ነው። ፈዋሽ እግዚአብሔር ስለሆነና የፈውስ ኃይል የሚመጣውም ከእርሱ ዘንድ በመሆኑ በሰው ጽድቅ ተአምራት ማድረግ አይቻልም።

ሐዋርያው ጳውሎስ በ2ቆሮ 3:5 «ብቃታችን ከእግዚአብሔር ነው እንጂ በገዛ እጃችን እንደሚሆን አንዳችን እንኳን ልናስብ ራሳችን የበቃን አይደለንም» ብሎ እንደሚናገረው ለሰው ጤንነትን ለመስጠት የሰው ጽድቅ በእግዚአብሔር ፊት ብቁ አያደርገውም። ብቃት (ማለትም አንድን ምልክት የማድረግ ችሎታ) ከእግዚአብሔር ይገኛል። ኃይልም የመንፈስ ቅዱስ ኃይል ነው። ስለዚህ በሚደረገው ምልክት ሁሉ ተአምር አድራጊውን ሕያው እግዚአብሔርን ማክበርና ተአምር የተደረገለትን ጨምሮ የሕዝቡ ዓይኖች ሁሉ ወደ ሕያው እግዚአብሔር እንዲነሱና እርሱን ብቻ እንዲያከብሩ ማድረግ ተገቢ ነው። ቅዱሱና ጽድቁ ኢየሱስ ክርስቶስ 3:14 ነውና። ሕይወትንና ፍጹም ጤና መስጠት (3:16) የሕይወት ራስ 3:15 የሆነው የኢየሱስ ክርስቶስ ሥልጣን ነው።

ጴጥሮስና ዮሐንስ ወደ ቤተ መቅደስ በዘጠኝ ሰዓት የሄዱት በየራሳቸው እግዚአብሔርን ለማክበርና ለማምለክ ከእርሱም ጋር ጎብረት ለማድረግና ለመጸለይ ነው። «እግረ መንገዳቸውን» በተፈወሰው ሰው ምክንያት ሰው ሲከባቸው የጸሎት ጊዜያቸው ወደ አገልግሎት ተሻገረ። ጉባኤውን አልጠሩም። ነገር ግን ጴጥሮስ ለሕዝቡ እንዲህ ሲል መለስ 3:12 እንደሚል የተሰበሰበውን ጉባኤ ግን አገለገሉት። እንዲህ ዓይነት

¹ አዲሱ መደበኛ ትርጉም «ከጴጥሮስና ዮሐንስ ጋር ጥብቅ ብሎ አብሮአቸው ሳል»

በተፈጸመ አንድ ተአምር ምክንያት ሕዝቡ ሲደነቅ ሁኔታውን ተጠቅሞ ስለ ክርስቶስ መመስከር ወይም ሕዝብ በተሰበሰበበት ቦታ ላይ ተገኝቶ መናገር በሐዋርያት ሥራ ውስጥ በተደጋጋሚ የምናየው ወንጌልን የማዳረሻ መንገድ ነው። ከዚህም እግዚአብሔር የሚሰጠውን ማናቸውንም ሁኔታ ተጠባብቆ ለእግዚአብሔር ክብር ለማድረግና ስለ ክርስቶስ ለመመስከር መዘጋጀትን እንማራለን።

በዚህ ክፍል ብቻ ጴጥሮስ ስለ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ የሚናገረው ብላቴና 3:131 ቅዱስ 3:141 ጽድቅ 3:14 በማለት ነው። የዕብራውያን ጸሐፊ ስለ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ሲናገር የመዳን ራስ (ዕብ 2:10)፤ ራስም መድኃኒትም (5:31) እንዲሁም የእምነታችን ራስና ፈጻሚ (12:2) ይለዋል። የሐንስም በእርሱ ሕይወት ነበረች (ዮሐ 1:4) ይልና ልጁ ያለው ሕይወት አለው የእግዚአብሔር ልጅ የሌለው ሕይወት የለውም (ዮሐ 5:12) ይላል።

የሕይወት ራስ የሆነው ኢየሱስ ሕይወትን ይሰጣል። ኢየሱስ ክርስቶስ የሕይወትን ውኃ (ዮሐ 4:10)፤ የዘላለምን ሕይወት (10:28፤ 17:2) ይሰጣል። እርሱ ትንሣኤና ሕይወት ነው (11:25)፤ እርሱ መንገድ አውነት ሕይወትም ነው (14:6) ክርስቶስ ሕይወታችን ነው (ቆላ 3:4)። ጴጥሮስ በስብከቱ ነፍስ ገዳዩን ለው ይለባችሁ ዘንድ ለመናችሁ 3:14 እንዳለው የእስራኤል ሰዎች ግን ሕይወትን ጠልተው ተቃራኒውን ወደዱ። ኢየሱስን ክደው ነፍስ ገዳዩን በርባገን (ማር 15:7፤ ሱቃ 23:29) መረጡ። የሕይወት ራስ ተገድሎ ሕይወት የሚያጠፋው እንዲለቀቅ ጠየቁ።

3:17 ባለማወቅ እንዳደረጋችሁት፡- ጴጥሮስ ለእስራኤል ሰዎች የተናገራቸው ብላቴናውን ኢየሱስን በጳሊጦስ ፊት እንደካዱት ቅዱሱንና ጸዱቁን ኢየሱስን ክደው ነፍስ ገዳዩን የመረጡት ባለማወቅ እንደሆነ ያስረዳቸዋል። ይህን ባለማወቅ እንዳደረጋችሁ አውቂያለሁ ሲል ይህን በማድረጋቸው እስራኤላውያን ስህተት አላደረጉም ወይም ኃጢአተኞች አይደሉም ለማለት ሳይሆን ነገር ግን ያደረጉትን ያደረጉት ኢየሱስ የሚጠበቀው መሲህ እንደሆነ ባለ መለየታቸው መሆኑን ያመለክታል እንጂ።

ጌታ ኢየሱስን በመስቀል ላይ ሆኖ «አባት ሆይ የሚያደርጉትን አያውቁምና ይቅር በላቸው» (ሱቃ 23:34) በማለት የጸለየው ከዚህ ጋር ይስማማል። እንዲሁም «በኢየሩሳሌም የሚኖሩ ሰዎችና አለቆቻቸው ኢየሱስንና በየሰንበቱ የሚነበቡትን የነቢያትን ድምጾች ስላለውቁ በፍርዳቸው ራጽመዋልና ለሞትም የሚያደርስ ምክንያት አንድ ስንኳ ሳያገኙበት ይገድለው ዘንድ ጳሊጦስን ለመኑት» (ሐዋ 13:27)

ይላል። በተጨማሪም «አውቀውስ ቢሆኑ የክብርን ጌታ ባልሰቀሱትም ነበር» (1ቆሮ 2:8) ተብሎ ተጽፎአል። እስራኤላውያን የሚያውቁ ይመስላቸዋል ነገር ግን የሕይወት ራስ እንዲሰቀል መምረጣቸው ካለማወቅና ከጥበብ ጉድለት ያደረጉት ነገር ነው።

ሐዋርያው ጳውሎስ ስለ ራሱ የቀደመ ሕይወትና እንዴት ምሕረትን እንደተቀበለ ለጢሞቴዎስ ሲጽፍለት «አስቀድሞ ተሳዳቢና አሳዳጅ እንገላጅም ምንም ብሆን ይህን አደረገልኝ ነገር ግን ሳላውቅ ባለማመን ስላደረግሁት ምሕረትን አገኘሁ» (1ጢሞ 3:13) ብሎ ይናገራል። ክርስቶስን ከማግኘቱ በፊት ያደረገው ሁሉ ስህተት ነበር። ግን ሳላውቅ ባለማመን አደረግሁት ብሎ ይናገራል።

በተመሳሳይ ሁኔታ እስራኤላውያን ጌታ ኢየሱስን የካዱትና አልፎ እንዲሰጥ የወሰኑት እርሱ መሲህ መሆኑን ባላማወቃቸው ነበር። ያም ሆኖ ግን እርሱ ንጹህ ነው እየተባለ ንጹሁ እንዲሰቀል አሳልፈው መስጠታቸው በቅንዓትም ምክንያት መሆኑ ስለዚህ በደለኞች ናቸው። መሲህ መሆኑን እያወቁ ደግሞ ሲያደርጉት በዕብ 10:26-29 የተባለው ሊፈጸም ይችላል። ስለዚህ ጴጥሮስ ባለማወቅ እንዳደረጋችሁት አውቂያለሁ ሲል በደለኞች አይደላችሁም ለማለት ሳይሆን ያደረጋችሁት ባለማወቅ ቢሆንም ኃጢአት ነው ይህ ኃጢአታቸው ይደመሰስ ዘንድ ንስሐ ግቡና ተመለሱ (3:19-20)፤ አሁንም ቢሆን ለመመለስ ተስፋ አላችሁ ሲላቸው ነው።

ስለሆነም ኃጢአት በማድረግ ረገድ ድርጊቱ ኃጢአት መሆኑን በማወቅ በድፍረት በሚደረግ «ኃጢአት» እና ያ ድርጊት ኃጢአት መሆኑን ባለማወቅ በሚደረግ «ኃጢአት» መካከል ሁለቱም ድርጊቶች ኃጢአት ሆነው ሳሉ በእግዚአብሔር ፊት ልዩነት እንዳላቸው እንገነዘባለን። ሳያውቁ ኃጢአት መሥራት መተላለፍ ስለሆነ ኃጢአት ነው። አውቆ መሥራት ግን በትዕቢት ማድረግ ወይም እግዚአብሔርን መስደብ ነውና (ዘጉ 15:30) የከፋ ቅጣት አለው።⁸

3:18 በነቢያት ሁሉ አፍ የተናገረውን እንዲሁ ፈጽመው። ክርስቶስ መከራ እንደሚቀበል እግዚአብሔር በነቢያት በኩል አስቀድሞ ተናግሮ ነበር። ይህም እግዚአብሔር ከጥንት ጀምሮ በቅዱሳን ነቢያቱ አፍ የተናገረው 3:21 ነው።

⁸ ኃጢአትን ሳያውቁ በመሥራትና አውቆ በማድረግ መካከል ስላለው ልዩነት በዘጉ 15:22-31 ያለውን ይመልከቱ።

3:19 የመጽናናት ዘመን፡- የመጽናናት ዘመን የሚመጣው ከእግዚአብሔር ዘንድ ነው። ይህም የሚመጣው ከኢየሱስ ክርስቶስ መምጣት ጋር ነው። የመጽናናት ዘመን የአረፍት፣ የእጩይታ ዘመንና ኃጢአት በመደምሰሱ ምክንያት የሚገኝ ሰላም ነው። መጽናናት የኃጢአት መደምሰስ በመሆኑ በንስሐ ወደ እግዚአብሔር በመመለስ ይገኛል። ከኔታ ፊት 3:19 የሚመጣ መጽናናት ከእግዚአብሔር ዘንድ የሚመጣ ማለት ነው። ስለሆነም የመጽናናት ዘመን የሚገኘው፡-

- ንስሐ በመግባት
- በመመለስ እና ከዚህም የተነሣ በሚገኝ
- የኃጢአት መደምሰስ። የዚህም ውጤቱ
- መታደስ 3:21 ነው።

3:21 ነገር ሁሉ እስከሚታደስበት ዘመን፡- ይህ የመታደስ ዘመን ጌታ እስከሚመለስ ያለውን ዘመን የአዲስ ኪዳን ዘመን ጭምር ያመለክታል። መታደሱም ሁሉን ነገር የሚያጠቃልል ነው። እግዚአብሔር ከጥንት ጀምሮ በቅዱሳን ነቢያቱ አፍ የተናገረው ሁሉ ይፈጸማል። ተናጋሪው እግዚአብሔር ነው፤ የተናገረው የቅዱሳን ነቢያቱን አፍ ተጠቅሞ ነው።

3:21 ሰማይ ይቀበለው ዘንድ ይገባልና፡- ጌታ ኢየሱስ የመጣው ከሰማይ ነው። ስለዚህ ወደ ሰማይ ይመለስ ዘንድ ይገባል። የእርሱ ወደ ሰማይ መሄድም ለአማኞች ጥቅም (ዮሐ 16:7) ነው። እግዚአብሔር ብላቴናውን ኢየሱስን ከሙታን ካስነሣው በኋላ በሰማያዊ ስፍራ በቀኙ እንዲቀመጥ አደረገው (ኤፌ 1:20-22)። ይህም ድል ማድረጉንና በሁሉም ላይ ሥልጣን እንዳለው ያመለክታል።

3:22 እርሱን ስሙት፡- ይህ ቃል አስቀድሞ በሙሴ በኩል እግዚአብሔር የተናገረው ነው። እንዲሁም በማቴ 17:1-5 ባለው እንደምንመለከተው ጌታ ኢየሱስ ደቀ መዛሙርቱን ወደ ረጅም ተራራ ካወጣቸው በኋላ በፊታቸው ሲለወጥ ከሰማይ የመጣው ድምጽ «በእርሱ ደስ የሚለኝ የምወደው ልጄ ይህ ነው እርሱን ስሙት» የሚል ነበር። ሰው ሁሉ ሊሰማውና ሊታዘዘው የሚገባ ቃል ከእርሱ ይወጣል። እግዚአብሔር በአሁኑ ዘመን የተናገረው በልጁ ነውና ሁሉም ሰው የልጁን የኢየሱስ ክርስቶስን ቃል ሊሰማ ይገባል (ዕብ 1:1-2)።

ይህ የመታደስ ዘመን ከወንድሞቻቸው (ወይም ከአይሁድ) መካከል የሚነሳውን ነቢይ (ኢየሱስ ክርስቶስን) በመስማት የሚገኝ እንደሆነ

አስቀድሞ ሙሴ⁹ ተናገረ (3:22)። ስለዚህ የመታደስ ወራት ከሳሙኤል ጀምሮ 3:24 ቅዱሳን ነቢያት 3:24 ተናገረዋል። ይህ የተነገረላቸው የአብርሃም ልጆች የኪዳን ልጆች 3:25 ናቸው። በሙሴ እንደተነገረው እግዚአብሔር ብላቴናውን አስነሥቶ 3:26 ለበረከት ወደ ምድር ሰደደው።

3:26 እያንዳንዳቸውን ከክፋታቸው እየመለሰ ይባርካቸው ዘንድ፡- እንደሚል ኢየሱስ ክርስቶስ በእግዚአብሔር የተላከው ለእያንዳንዱ ሰው ነው፤ የተላከውም ለመባረክ ነው፤ የሚባረኩትም ከክፋታቸው የሚመለሱት ናቸው።

እንግዲህ ጴጥሮስ በአንካላው ጤና መሆን ምክንያት ተደንቀው ለከበቡት የሚነግራቸውና የሚመለከረው፡-

- ኢየሱስ ክርስቶስ፡- አስቀድሞ በነቢያት አፍ እንደ ተነገረው መምጣቱን
- እስራኤላውያን ግን እንደካዱትና ሰሞት አሳልፈው እንደሰጡት
- ሆኖም እግዚአብሔር እንዳስነሣው እና
- ኢየሱስ ክርስቶስም የመጣው ለመባረክ እንደሆነ
- የሚባረኩትም ከክፋታቸው የሚመለሱ ሰዎች መሆኑን ነው።

ጴጥሮስ ስለ ክርስቶስ የሚሰበክላቸው እስራኤላውያን በኢየሩሳሌም የሚኖሩና በቤተ መቅደስ የተሰበሰቡ ነበሩ። ነገር ግን በቤተ መቅደስ ውስጥ ሆነው የመታደስ ዘመን በኢየሱስ ክርስቶስ እንደ መጣ ገና አላወቁም ነበር። በአሁኑም ዘመን ቢሆን በቤተ መቅደስ ውስጥ ያሉ ቤተ መቅደሱ የሚሰጠውን ዋና መልእክት ግን ያላስተዋሉ፤ ለቦታው ቅርብ የሆኑ በልባቸው ግን ከእግዚአብሔር ለራቁ የበረከትን መልእክት ማድረስ ይገባል። ይህም ከበረከት ሁሉ ትልቁ በረከት ከክፋት በመመለስ ከእግዚአብሔር ጋር መታረቅ ነው።

⁹ በሙሴ በኩል የተነገረው ዘጸ 18:15-19

ምዕራፍ 4

በምዕራፍ 4:1-4 ጴጥሮስና ዮሐንስ ወደ ወገኒ እንደተጣሉና ሐዋርያት ስለ ክርስቶስ በድፍረት ሲመሰክሩ ካህናትና አለቆች ዝም ሊያሰኝቸው እንደ ሞከሩ ከ5-14 እናያለን። ከዚያም አማኞች በአንድነት በጸሎት በምስጋና ወደ እግዚአብሔር እንደቀረቡ ከ15-22፤ እንዲሁም በመንፈስ ቅዱስ በመሞላት ኃይልን መልበሳቸውን ከ23-37 እንመለከታለን። በአንድ በኩል ስደት እንደ ጀመረ በሌላ በኩል ደግሞ አማኞች በአንድነት በጸሎት እንደ በረቱ፤ ይበልጥ አንድ ልብ እየሆኑና ያላቸውንም በአንድነት እያኖሩ ሲሄዱ እናያለን።

4:1 የካህናት አለቆችና መቅደስ አዛዥ ሰዱቃውያንም፡- እነዚህ ሦስቱ ኢየሱስ ክርስቶስን ለማሰርና ለመስቀል የመከሩና ያቀነበበሩ ነበሩ። በጌታ ለመፍረድ የተሰበሰበውም ይኸው ስብስብ ነበር (ማቴ 26:3)። **የመቅደስ አዛዥ** መቅደሱን በየተራ ከሚጠብቁት ሌዋውያን መካከል ለሰሞኑ የሚመደብ የጠባቂዎች አሳቃ ነው። ሰዱቃውያን ደግሞ «የሙታን ትንሣኤ የለም» ብለው የሚያምኑ የአይሁድ ክፍል ናቸው። በቁጥራቸው አነስተኛ ቢሆኑም በነበራቸው ቦታ ወይም ሥልጣን ግን ከፍተኛ ተደማጭነት የነበራቸው ቡድን ናቸው። ስለሆነም ጴጥሮስና ዮሐንስ በኢየሱስ የሙታንን ትንሣኤ ስለ ሰበኩ ተቸግረው **4:2** ወደ ወገኒ ጣሏቸው። ካህናት የእውነትን ቃል በቤተ መቅደስ እንዲናገሩ የሚጠበቅባቸው ለዚህም አስቀድሞ የተመረጡና የተሾሙ ነበሩ። ነገር ግን እነዚህ ካህናት የእውነትን ቃል በመቃወም ሰባዚዎችን ወደ እስር ቤት ቢጥሏቸውም ሌሎች ግን አመኑ።

4:4 ቃሉን ከሰሙት ብዙዎቹ ለመኑ የወንዶችም ቁጥር አምስት ሺህ ያህል ሆኑ፡ ለወንጌል ጥሪ ምላሹ ሁልጊዜ ተመሳሳይ ሳይሆን ይችላል። አጥብቀው የሚቃወሙ ተናጋሪዎችን የሚያሳድዱ ባሉበትም መካከል እንኳን ቢሆን በብዙ ቁጥር በጌታ የሚያምኑ ደግሞ ይኖራሉ። ወንጌል ይለያልና። ለመሆኑ ግን ጴጥሮስና ዮሐንስ በምን የድምጽ ማጉያ ተጠቅመው እንዲህ በብዙ ሺህ ለሚቆጠሩ ሰዎች ተናገሩ? እንዴትስ አምስት ሺህ ያህል **4:4** ሰዎች በአንድ ቀን ለማመን ውሳኔ አደረጉ?

እንዲህ ዓይነቱን ሁኔታ በ21ኛው ክፍለ ዘመን ከሚደረግ የወንጌል ስርጭት ስብሰባና ከሚገኙትም መካከል ለማመን የሚወስኑትን ቁጥር ብዛት ስናስተያይ በጣም ትልቅ ትምህርት ልናገኝበት እንችላለን። ወንጌል ዋጋን ያስከፍላል። ወንጌል የሚሰበከው በመንፈስ ቅዱስ ኃይል

ነው። ብዙዎችን ወደ ራሱ የሚጠራ ደግሞ ራሱ መንፈስ ቅዱስ በሰዎች በኩል በሚሠራው ድንቅና ተአምራት ነው።

አምስት ሺህ በሚለው ቁጥር ላይ አንዳንዶቹ እስከዚህ ቀን ድረስ ያመኑት የሰዎች ቁጥር እንደሆነ አድርገው ያስቡታል (ማለትም መቶ ሀያሎች (1:15)፤ በበዓል ገምሳ ቀን ያመኑት ሦስት ሺዎቹ (2:41)፤ በዚህ ቀን ያመኑት (4:4) በአንድ ላይ ሲቆጠሩ)። ሆኖም ይህንን ስሌት የሚያሳይ አገላለጽ በክፍሉ ውስጥ ስለማይታይ በጴጥሮስ ስብከት ለሁለተኛ ዙር የዳኑት ቁጥር አምስት ሺህ ነበር የሚለው የተሻለ መረዳት ይሆናል። ስለሆነም የአማኞች ቁጥር በአጭር ጊዜ ውስጥ ከመቶ ሃያ ወደ ስምንት ሺህ እንዳደገ እናስተውላለን።

4:6 በኢየሩሳሌም ተሰበሰቡ፡- በዚህ ወቅት ኢየሱስ ክርስቶስ እንዲሰቀል በርባን ግን እንዲፈታ ሊቀ ካህናቱና የእስራኤል አለቆች ሁሉ ከወሰኑና ጌታም ከተሰቀለ ረጅም ጊዜ አልሆነውም። በሉቃ 22:66 «የሕዝቡ ሽማግሌዎችና የካህናት አለቆችም ጳጮችም ወደ ሽንጓቸው ወሰዱት» እንደሚል ይህ ስብስብ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስን ወደ ሽንጓቸው በመውሰድ የጠየቁትና የከሰሱት ነበሩ። ሆኖም ግን እንደገና አለቆች! ሽማግሌዎችና ጳጮች በጴጥሮስና ዮሐንስ ላይ የሚያደርጉባቸውን ለመወሰን ተሰበሰቡ።

ሊቀ ካህናቱ ሐናም¹⁰ ቀያፋም በጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ መከሰስ ትልቅ ድርሻ የነበራቸው ነበሩ (ዮሐ 18:24-28)። አሁን ከጥቂት ጊዜ በኋላ እነርሱ አላልፈው የሰጡትና እንዲሞት የፈረዱበት ሰው ኢየሱስ ከሙታን ተለይቶ መነሣቱ ብቻ ሳይሆን የእርሱ ተከታዮች የሆኑት በኢየሩሳሌም ቤተ መቅደስ ሲያስተምሩ መገኘታቸው ደስ አላሰኛቸውም።

4:7 በምን ኃይል ... አደረጋችሁ? እንዲህ ዓይነት ጥያቄ በቤተ መቅደስ ውስጥ ለጌታ ኢየሱስም ቀርቦለት ነበር (ማቴ 21:23)። የተሰበሰበው ጉባኤ የሰውየውን መፈወስ ሲያዩ የተፈወሰበትን ኃይል ለማወቅ ይጠይቃሉ። ምናልባት በክፉ መንፈስ አሠራር እንዲፈወስ አድርገውት እንደሆነ ለማወቅ ሊሆን ይሆናል። ጌታ ኢየሱስም በፈወሰ ጊዜ ጋኔን¹¹

¹⁰ ሊቀ ካህናቱ ሐና በጊዜው እስራኤልን ይቆጣጠሩ በነበሩ አለቆች ከሥልጣኑ እንዲወርድ እንደተደረገና በምትኩ የልጁ ባል ቀያፋ (ዮሐ 18:13፤ 11:49) ሊቀ ካህናት ሆኖ እንደ ተሾመ ክታሪክ እናያለን። አይሁድ ሊቀ ካህናት ከሥልጣኑ ሊወርድ አይገባውም ብለው ስለሚያምኑ ሐና ምንም እንኳን ከሥልጣኑ ቢወርድም ከቀያፋ ጋር በዚህ ቦታ እንደተገኘ እንመለከታለን። ሰዱቃውያን የሙታን ትንሣኤ የለም ብለው የሚያምኑ ናቸው (ሐዋ 23:8፤ ማቴ 22:23)።

¹¹ዮሐ 8:48፤52

አለብህ ብለውት ነበርና። ድንቅና ተአምራት በክፉ መንፈስ ሊሠራ እንደሚችል ያውቃሉ (ዘፃ 13:1)።

4:7 በማን ስም ... አደረጋችሁ? በምንን ሥልጣን ተጠቅማችሁ ይህንን አደረጋችሁ? ወይም ሥልጣንን የሰጣችሁ ማነው? ማለት ነው። እንዲህ ዓይነቱን ጥያቄ ጌታንም ጠይቀውት ነበር (ማቴ 21:23)። እንግዲህ እነዚህ አለቆች በእስራኤል ላይ «ሃይማኖታዊ» ሥልጣን ያለው በእነርሱ እጅ ስለነበረ ከእነርሱ «ማንበር» ውጭ የሆነ ወይም በእነርሱ መስመር ውስጥ ያልገባ ሰው እንዲህ ዓይነት ሥልጣን ኖሮት ምልክት ሊያደርግ አይችልም ብለው ስለሚያስቡ ጭምር ነው።

4:8 በዚያን ጊዜ ጴጥሮስ መንፈስ ቅዱስን ተሞልቶ፡- ሐዋርያት በበዓለ ጎምሳ ቀን መንፈስ ቅዱስን ተሞልተው በልሳን ሲጸልዩና እግዚአብሔርንም ሲያከብሩ ነበር። ጴጥሮስ ከመቶ ህያዎቹ ጋር ሳለ በበዓለ ጎምሳ ቀን በመንፈስ ቅዱስ እንደተሞላ እናውቃለን። እንደገና አሁን በጉባኤው ፊት ሲቆም መንፈስ ቅዱስ እንደተሞላና ለጠያቂዎች መልስ ሲሰጥ እንመለከታለን። ይህ ቢያንስ ለሁለተኛ ጊዜ መሆኑ ነው። በ4:31ም ተሰብስበው ሲጸልዩ በነበሩት ወገኖችና በጴጥሮስ ላይ መንፈስ ቅዱስ እንደ ሞላባቸው እናያለን። ይህ ደግሞ ቢያንስ ለሦስተኛ ጊዜ መሆኑ ነው።

በ4:31 እነ ጴጥሮስ በመንፈስ ቅዱስ የተሞሉት በአንድ ልብ ሆነው ሲጸልዩ ነበር። በበዓለ ጎምሳ ቀንም በመንፈስ ቅዱስ የተሞሉት በጸሎት ላይ እያሉ ድንገት (በቅጽበታዊ ሁኔታ) ነበር። በ4:8 ላይ ደግሞ ጴጥሮስ በመንፈስ ቅዱስ ተሞልቶ ለአለቆች መልስ የሰጣቸው በጠየቁት ጊዜ ያን ጊዜውኑ እንደነበረ እናያለን። በቃሉ «የምትናገሩት በዚያች ሰዓት ይሰጣችኋልና... በእናንተ የሚናገር የአባታችሁ መንፈስ ነው እንጂ የምትናገሩ እናንተ አይደላችሁምና» (ማቴ 10:19) ተብሎ እንተጻፈው። ይህም የአባታቸው መንፈስ ማለትም መንፈስ ቅዱስ በእናንተ ውስጥ ይናገራል የሚለው ነው (እንዲሁም ማር 13:11፤ ሉቃ 12:12፤ 21:15)።

4:9 መልካም ሥራ፡- መልካም ሥራ እግዚአብሔር በሰው በኩል ለሰዎች የሚያደርገውን ቸርነትና ምሕረት ሁሉ የሚያጠቃልል ነው። በዚህ ክፍል የተገለጠው መልካም ሥራ አንካሳ የነበረው ሰው ጤና ማግኘቱና መፈላሰቱ ነው። ስለሆነም ለድውይ ሰው መልካም ማድረግ ወይም ወደ ጤንነት እንዲመለስ መጸለይ መልካም ሥራ ነው። መልካም ሥራ ለእግዚአብሔር ክብር ለሰውም ጥቅም የሚሆን በጎ

ተግባር ነው። በክርስትና መልካም ሥራ ማለት በጎ ተግባር ማለት ሆኖ የሚሠራበትም ዋና ዓላማ ሰውን ለመጥቀም ነው። ይህ ሥራ ለምን እንደተሠራ ሲመረመር መሠረታዊው ምክንያት «የክርስቶስን ፍቅር ለመግለጽ ነው» የሚልና ከዚህም የተነሣ ትልቁ ግብ ሰዎችን በኢየሱስ ክርስቶስ ወደማመን መምራት መሆን አለበት።

4:10 በናዝሬቱ በኢየሱስ ክርስቶስ ስም፡- ከናዝሬት በሆነው በኢየሱስ ክርስቶስ ሥልጣን ይህ ሰው ከደዌው ተፈወሰ! ጤናማም ሆነ ማለታቸው ነው። ይህ የናዝሬቱ ኢየሱስ አሁን እነ ጴጥሮስን በመጠየቅ ላይ ያሉት አለቆችና ካህናት የሰቀሉት፤ እግዚአብሔር ግን ከሙታን ያስነሣው ነው። ይህም የታወቀ ታሪክ ነው። ድውዩ የተፈወሰው በሞትና ተቀብሮ በቀረ ሰው ሳይሆን ከሙታን ሕያው በሆነው በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ነው። ታላላቅ ተብለው የተጠሩ ብዙዎች ሞተው ተቀብረው ቀርተዋል፤ በሰብሰዋል። በእነርሱ ስም ምንም ያህል ታላቅ ተብለው ቢጠሩ ድውያን አይፈወሱም። ጴጥሮስና ዮሐንስ የተጠቀሙበት ስም ግን ሕያው የሆነውን የኢየሱስ ክርስቶስን ስም ነው።

የካህናት አለቆችና ሽማግሌዎች ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ከሙታን ተለይቶ ከተነሣና ለብዙዎች ከታየ በኋላም እንኳን «... ተማከሩና ለጭፍሮች ብዙ ገንዘብ ሰጥተዋቸው። እኛ ተችተን ሳለን ደቀ መዛሙርቱ በሌሊት መጥተው ሰረቁት በሉ» (ማቴ 28:12-13) በማለት ራሳቸው ውሽትን በመናገር ለጭፍሮችም ውሽት ያስተማሩ ሰዎች ናቸው (28:15)። ይሁን እንጂ ጴጥሮስ «እናንተ በሰቀላችሁት ... በናዝሬቱ በኢየሱስ ስም» ብሎ እንደሚናገር ኃጢአታቸው አሁንም ፈልጎ አገኛቸው።

4:11 እናንተ ግንቦች የናቃችሁት፤ የማዕዘን ራስ የሆነው ይህ ድንጋይ ነው። በዚህ ምሳሌያዊ እነጋገር ካህናትና አለቆች እኛ እናውቃለን ባይ የሕንጻ ባለሙያዎች (ግንቦች) መሆናቸው ነው። ግንቦች ከድንጋይ መካከል መርጦ ለማዕዘን የሚሆነውን መልካም ድንጋይ ያኖራል። ማዕዘን የአንድን ቤት መስመር ወይም አቅጣጫ የሚወስንና የቤቱን ጥንካሬ የሚለካ ነው። በቤቱ ላይ የተሠራው ሁሉ በእርሱ ላይ ተቀምጦና ተሠርቶ የሚታነጽበት ድንጋይ ነው። ቤተ ክርስቲያን የምትሠራው መሠረት በሆነው በኢየሱስ ክርስቶስ ላይ መሆኑን ካህናትና አለቆች አላውቁም። ስለዚህም ተሰናክሎበት (መዝ 118:22፤ ማቴ 21:42፤ ሮሜ 9:33፤ ኤፌ 2:20፤ 1ጴጥ 2:7)። ትምህርታቸውን በኢየሱስ ክርስቶስ ከመመሥረት ይልቅ በራሳቸው ልማድና ወግ ላይ ይመሠርቱ ነበር። የመሠረቱን ድንጋይ ሳያውቁና

ሳይመርጡ ቤቴን ሊሠሩ የሞከሩ ናቸው። እነርሱ የናቁትን ድንጋይ እንዲሰሩ የማዕዘን ራስ አደረገው።

4:12 መዳንም በሌላ በማንም የለም። ጌታ ኢየሱስ ሲያስተምር «እኔ መንገድና እውነት ሕይወትም ነኝ፤ በእኔ በቀር ወደ አብ የሚመጣ የለም፤ እኔን ብታወቁኝ አባቴን ደግሞ ባወቃችሁ ነበር» (ዮሐ 14:6-7)¹² አለ። ወደ እግዚአብሔር አብ ለመድረስ አንድ መንገድ ብቻ አለ፤ እርሱም ሕይወት የሆነው ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ከሰማይ በታች ያለው የደኅንነት እውነት ይህ ብቻ ነው። **ከእኔ በቀር ወደ አብ የሚመጣ የለም** ማለትም በእኔ በኩል ካልሆነ በቀር ወደ እግዚአብሔር የሚደርስ የለም ይላል። ስለሆነም ማንም እግዚአብሔርን አመልካለሁ የሚል ሰው እውነተኛውን ሕይወት እግዚአብሔርን የሚያመልክ ከሆነ መንገዱ አንድ ብቻ ነው። አስቀድሞ በነቢያትም የተነገረው የኃጢአት ሥርዓት የሚገኘው በኢየሱስ ክርስቶስ በማመን ብቻ ነው (ሐዋ 10:43)። ለሰዎች የተሰጠ የመዳን ስም ኢየሱስ ክርስቶስ የሚለው ብቻ ነው። ከዚህ ስም በስተቀር ከሰማይ በታች ሌላ በማንም ወይም በምንም መዳን እንደሌለ ማመንና መቀበል የክርስትና እምነት ዓምድ ነው።

ክርስትና ከሌሎች በምድር ላይ ከሚገኙ እምነቶች ሁሉ ፈጽሞ የተለየ የሚሆነው ከዚህ የተነሣ ነው። ደኅንነት የሚገኘው በኢየሱስ ክርስቶስ በማመን ብቻ ነው ብሎ ስለሚያምን ነው። ይህም ማለት ከብዙ መንገዶች አንዱ ነው ማለት ሳይሆን የደኅንነት መንገድ አንድ ብቻ ነው ማለት ነው። እውነት የሆነው የሕይወት መንገድ ይህ የኢየሱስ ክርስቶስ ስም ስለሆነ ይህ በኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም ሰው ፍጹም አምላክነት የማያምን ሁሉ ወደ ኢየሱስ ክርስቶስ አባት ወደ እግዚአብሔር ሊቀርብ አይችልም። መጽሐፍ ቅዱስ የሚያስተምረው ወደ እግዚአብሔር የመቅረቢያው መንገድ ኢየሱስ ክርስቶስ ብቻ ነው።

4:13 ጳጥሮስና ዮሐንስም ... መጽሐፍን የማያውቁና ያልተማሩ ሰዎች እንደ ሆኑ አስተውሰው። ጳጥሮስና ዮሐንስ «ይህ ነው ተብሎ የሚቆጠር ትምህርት» እንዳልነበራቸው ያሳያል። ነገር ግን እነዚህ ሰዎች ከኢየሱስ ጋር ነበሩ (4:13)። በእነዚህ ሰዎች ላይ መንፈስ ቅዱስ ሞልቶባቸዋል (4:8)። ስለሆነም እነዚህ ሰዎች በግልጽ ተናገሩ (4:13)፤ ሰዎችም ተደነቁ። በሌላም በኩል ጳውሎስ በጣም የተማረ ሰው ነበረ። ስለዚህ ትምህርትም ለአገልግሎት መሣሪያ እንደሚሆን እናያለን።

¹² በአዲሱ መደበኛ ትርጉም «መንገዱ እኔ ነኝ፤ እውነትና ሕይወትም እኔው ነኝ፤ በእኔ በኩል ካልሆነ በቀር ወደ አብ የሚመጣ የለም። እኔን ብታወቁኝ ኖሮ አባቴንም ባወቃችሁት ነበር።»

ጳውሎስም ቢሆን ክርስቶስን ያየ በመንፈስ ቅዱስ ተሞልቶ የሚያስተምር ሰው ነበር።

የክርስቶስ ኢየሱስ ምስክር ለመሆንና ብዙዎች እንዲያምኑ ለማድረግ ምሁር ወይም የተማረ መሆን የግድ አስፈላጊ አይደለም። ትልቁ አስፈላጊው ነገር ከኢየሱስ ጋር መሆንና በእግዚአብሔር መንፈስ ጋይል መሞላት ነው። ወንጌል ወደ ሰዎች የሚደርሰውና የሚለውጠው በአገልጋዮች ትምህርት መጠንና እውቀት ደረጃ ሳይሆን ከክርስቶስ ጋር ባለው ኅብረትና በመንፈስ ቅዱስ ጋይል በሆነ አገልግሎት ነው።

4:16 እንሸሽገው ዘንድ አንችልም። አለቆች ካህናትና ሽማግሌዎች እውነትን ለመሸሽግ ብዙ ጊዜ ሞክረዋል። የክርስቶስን በትንሣኤ መነሣት እንኳን ሳይቀር ደቀ መዛሙርቱ በሌሊት ወሰዱት በሚሉ ሐሰተኛ ምስክሮች ለመሸፋፈን ሞክረው ነበር። እውነትን እያወቁና እያዩ ውሸት መናገር ወይም ለመሸሽግ መሞከር ልማዳቸው ነበር። ይህኛውን የሸሸውን መፈወስ ምልክት ሊሸሽጉት የማይችሉት የታወቀ ምልክት ሆኖባቸዋል 4:16። ምክንያቱም ሰውየው መፈወስ ብቻ ሳይሆን በኢየሱስም ለሚኖሩ ሁሉ ተገልጧልና 4:16። ደግሞም የተፈወሰው ሰው አብሮ ይታያል።

እግዚአብሔር ሊሸሽግ የማይቻል ድንቅና ተአምራት ያደርጋል። የናዝሬቱ የኢየሱስ ስም ምንም ያህል ባለ ሥልጣኖች ሊሸሽጉት ቢፈልጉ የማይችሉትን ድንቅ ያደርጋል። እንዲህ ዓይነት ድንቅና ተአምራት ሲደረግ ወንጌል ይስፋፋል። በዛሬውም ዘመን ጌታ እንደ ወደደ ሊያደርግ ይችላል። የእነዚህ ሰዎች ትልቁ ጭንቀት በሕዝቡ ዘንድ አብዝቶ እንዳይሰፋፋ 4:17 ማገድ ነበር። ስለሆነም እየዛቱ አዘዟቸው።

4:19፤ እግዚአብሔርን ከመስማት ይልቅ እናንተን እንሰማ ዘንድ በእግዚአብሔር ፊት የሚገባ እንደ ሆነ ቁረጡ። ይህ የጳጥሮስና ዮሐንስ መልስ የሚያመለክተው እናንተም ራሳችሁ ቢሆን ከሰው ይልቅ እግዚአብሔርን መታዘዝ እንደሚገባ ታውቃላችሁ የሚል ነበር። ስለሆነም አለቆቹ ለጊዜው ምንም ሊያደርጓቸው አልቻሉም። ይህ አገላለጽ ክርስቲያኖች ከባለ ሥልጣናት ጋር ስለሚኖራቸው ግንኙነት አንዱን መልክ ያሳያል። መንግሥት አለቆችንና ባለ ሥልጣናትን እንደ አግባቡ መታዘዝ የሚገባ ሆኖ ባለ የእግዚአብሔር የሆነውን ነገር በሚቃረን (በሚቃወም) መንገድ ትእዛዝ ሲሰጡ ግን መጠበቅ

¹³ በአዲሱ መደበኛ ትርጉም «ከእግዚአብሔር ይልቅ ለእናንተ መታዘዝ በእግዚአብሔር ፊት ይገባ እንደሆነ እስቲ እናንተው ፍረዱ» ይላል።

(መፈጸም) የሚገባው የሰዎችን ቃል ሳይሆን የእግዚአብሔርን ቃል እንደሆነ እንደ ቁሚ መመሪያ ሆኖ ያገለግላል።¹⁴

4:20 እኛስ ... ዝም ማለት አንችልም። አለቆች ያዘህቸው በኢየሱስ ስም ፈጽሞ እንዲያናገሩና እንዲያስተምሩ ነበር 4:18። «አትመኑት» ብለው አላስጠነቀቁቸውም ነገር ግን እምነታቸውን አታስፋፉት የሚል ነበር። ተቃውሞና ስደት መንገዱ የተለያየ ነው። አንዳንድ ጊዜ አትመኑት ሊባል ይችላል፤ ሌላ ጊዜ ደግሞ አታስፋፉት። ይሁን እንጂ የእነ ጴጥሮስ መልስ ያየነውንና የሰማነውን ከመናገር ዝም ማለት አንችልም የሚል ነው። ወንጌልን በሐዋርያት ዘመን በፍጥነት የተስፋፋው «ዝም» ማለት ባለመቻላቸው ነው። በደረሱበት ቦታ ሁሉ ላገኛቸው ሰዎች ያዩትንና የሰሙትን የሚናገሩ ሐዋርያትና ሌሎችም አማኞች ስለ ነበሩ ወንጌል በአጭር ጊዜ ውስጥ እስከ ምድር ዳርቻ ተስፋፋ። ወንጌል የሚስፋፋው አለቆች (በሰሥልጣኖች) በሚሰጡት መመሪያ (ፈቃድ) ብቻ ቢሆን ኖሮ እስከ አሁን ፈጽሞ በተዳፈነ ነበር። ወንጌል ግን የሚስፋፋው ያየነውንና የሰማነውን ከመናገር ዝም ማለት አንችልም ከሚሉ ቆራጥ ምስክሮች የተነሣ ነው።

4:22 ከአርባ ዓመት፡- ይህ ዘመን የተፈወሰውን ሰው አድሜ የሚያመለክት ሲሆን የሰውየው የአርባ ዓመት ታሪኩ በዚህ ቀን ድንገት ተለወጠ። እግዚአብሔር በሰው ዘመን በየትኛው ዕድሜው ላይ ተአምራት እንደሚሠራ፤ ፍጹም ጤንነትን እንደሚያመጣ ማንም አያውቅም። የእግዚአብሔር ምሕረት በመጣ ጊዜ በየትኛውም ዕድሜ ላይ ይሁን እግዚአብሔር ፍጹም ጤና ማድረግ በማገፀን አንኳ የተበላሸውን ማስተካከል ይቻለዋል። ክብር ለስሙ ይሁን።

ከጌታ የሆነ ፈውስ የሚፈጸመበትን ጊዜ ማወቅ አይቻልም። አንዳንዱን የስምንት ዓመት አልጋ ቁራኛ ቢፈውስ (ሐዋ 9:33) ወይም ለአስራ ሁለት ዓመት ደም የሚፈላትን ሴት ቢፈውስ (ማቴ 9:20)፤ ወይም ለአስራ ስምንት ዓመት የድካም መንፈስ ያደረባትን ሴት ቢያድን (ሉቃ 13:11)፤ ወይም ለሰላሳ ስምንት ዓመት የታመመን ሰው ቢያድን (ዮሐ 5:5)፤ እንዲሁም ከልጅነቱ ጀምሮ ዕውር የሆነን ሰው ዓይን ቢያበራ (ዮሐ 9:1-4) ሁሉን እግዚአብሔር እንደ ወደደ በራሱ ጊዜ አደረገው።

¹⁴ ሶቅራጠስ የአቲና ሰዎችን ስላስተማረ በአቲና የነበሩ ፈራጆች ሊገድሉት በተማከሩ ጊዜ እርሱ የሰጠው "O ye Athenians, I embrace and love you; but I will obey God rather than you. And if you would spare my life on condition I should cease to teach my fellow citizens, I would die a thousand times rather than accept the proposal." በማለት እንደ ነበረ እናያለን ምንጩ WEN.

4:23 ወደ ወገኖቻቸው መጡና። ወደ ሌሎች ሐዋርያት ወይም ወደ መቶ ሀያዎቹ።

4:24 በአንድ ልብ ሆነው ወደ እግዚአብሔር ድምፃቸውን ከፍ አደረጉ። ጴጥሮስና ዮሐንስ ከተፈቱ በኋላ የመጀመሪያው እርምጃቸው ወገኖቻቸው ጋር ሆነው መጸለይ ነበር። ጸሎታቸውም አስቀድሞ ስለ እግዚአብሔር ፈጣሪነት መግለጽ (4:24)፤ በነቢያት የተነገረው በጌታ እንደ ተፈጸመና አሁንም ለእነርሱ ዘመን ቃሉን በግልጥነት እንዲናገሩ እግዚአብሔር ጸጋንና ጋይልን እንዲሰጣቸው ይለምናሉ።

4:29-30 ጌታ ሆይ ... ባሪያዎችሁ፡- እነዚህ ጴጥሮስና ዮሐንስ እንዲሁም ሌሎቹ ጌታ ሐዋርያት ብሎ የሰየማቸው መልእክተኞች ናቸው። የእግዚአብሔርም ቤተሰቦች ስለሆኑ የልጅነትን ሥልጣን ተቀብለዋል። ደግሞም እነዚህ የኢየሱስ ክርስቶስ አገልጋዮች ስለሆኑ ባሪያዎች ናቸው። እነዚህ እግዚአብሔርን አባት ብለው ሲጠሩት ልጆች፤ ጌታ ብለው ሲጠሩት ደግሞ ባሪያዎቹ ናቸው። ኢየሱስን መምህር ሲሉት እነእርሱ ተማሪዎች (ደቀ መዛሙርት) ናቸው። በብሉይ ኪዳን ሆነ በአዲስ ኪዳን እግዚአብሔር አባት ነው፤ እስራኤልም ልጆቹ ነበሩ። እግዚአብሔር ጌታ ነው፤ እስራኤል ባሪያዎቹ ነበሩ። በአዲስ ኪዳንም እግዚአብሔር አባት ነው፤ የአማኞች አባት። በክርስቶስ ኢየሱስ ያመኑት ደግሞ የእግዚአብሔር ልጆች ናቸው። እንዲሁም እግዚአብሔር ጌታ ነው፤ አማኞች ደግሞ ባሪያዎች ናቸው። ባሪያነት አገልጋይነትን የሚያመለክት ሲሆን ጌታ ለሆነው ለእርሱ አገልጋይ መሆንን ያሳያል።

እነዚህ ባሪያዎች እግዚአብሔርን የሚለምኑት፡-

- እግዚአብሔር ወደ አለቆች ዛቻ እንዲመለከት፤
- ለመፈወስ እጁን ሲዘረጋ በኢየሱስ ስም ምልክትና ድንቅም ሲደረግ፤ በፍጹም ግልጥነት ቃሉን እንዲናገሩ ይህ እንዲሰጣቸው ነበር።

4:31 የእግዚአብሔርንም ቃል በግልጥ ተናገሩ። ጴጥሮስና ዮሐንስ ከጌታ ኢየሱስ የተማሩ ናቸው። መጻሕፍትንም እንደ ጻፉ ከመጽሐፍ ቅዱስ እናያለን። ያም ቢሆን የእግዚአብሔርን ቃል በግልጥ ለመናገር እንዲችሉ ይጸልዩ ነበር። መንፈስ ቅዱስ ሞልቶባቸው ቃሉን በግልጥ ተናገሩ። የእግዚአብሔርን ቃል በግልጥ መናገር ቃሉን የማጥናት ውጤት ብቻ ሳይሆን የመንፈስ ቅዱስም «አብርሆት» ጭምር ነው። የመጽሐፉ ደራሲ የሆነው መንፈስ ቅዱስ ቃሉ እንዲጻፍ ያደረገበት መልእክት በጊዜው ካለው ሁኔታ ጋር አዛምዶና ገልጸ (አብራርቶ)

በሰው አፍ ይናገረዋል። ስለዚህ የእግዚአብሔርን ቃል ለመናገር ቃሉን ደጋግሞ ማጥናት እንዲሁም መንፈስ ቅዱስ እንዲገልጠው አጥብቆ መጸለይ ይገባል። መንፈስ ቅዱስ የእግዚአብሔርን ቃል ይገልጣል፤ ለተናጋሪውም ድፍረት ይሰጣል።

4:31 ክጸለዩም በጌላ፡- የጸሎታቸው መልስ (ውጤት) ሦስት መልክ ነበረው።

- ተሰብስበው የነበሩበት ስፍራ ተናወጠ
- በሁሉም መንፈስ ቅዱስ ሞላባቸው
- የእግዚአብሔርን ቃል በግልጽ ተናገሩ

የጸለዩት ቃሉን በግልጽነት መናገር እንዲችሉ እንዲያስችላቸው ነበር። የእግዚአብሔር መልስ ደግሞ የጠየቁትንና ሌላም ስፍራን የሚያናውጥ፤ የእርሱን መገኘትና ታላቅነቱን የሚገልጥ ምልክት ይህም መንፈስ ቅዱስን በመመላት ገለጠው። ሐዋርያት የኃይል ምንጫቸው ጸሎት እንደሆነ ከዚህም እንገነዘባለን። እነርሱ በጸለዩት ጸሎት መነሻነት የነበሩበት ቦታ መናወጡ ጸሎት ታላቅ ኃይል (መሬትን ማናወጥም ቢሆን) እንደሚያደርግ ያስገነዝባል።

4:32 ያመኑትም ሕዝብ አንድ ልብ አንዲትም ነፍስ ነበሩላቸው፡- በዚህ ጊዜ ያመኑት ሕዝብ ከስምንት ሺህ በላይ ሆነዋል። በአንድ ላይ በኢየሩሳሌም የነበሩት በቁጥር ብዙ ሆነው ሳለ አንድ ልብ አንዲትም ነፍስ ነበሩላቸው። ይህ ፍጹም መስማማት፤ መግባባት፤ መቀባበልና መከባበር በመካከላቸው እንደ ነበረ ያሳያል።¹⁵ ይህ የመጀመሪያው ዘመን የክርስቲያኑ ሕዝብ ባሕርይ ነው። ክርስትና በሰዎች መካከል ሰላምን፤ አንድ ልብ መሆንን ያመጣል፤ ባሕርዩ ነው። የዚህ ውጤት በመካከላቸው ችግረኛ እንዳይኖር አድርጎታል። የዚህም ውጤቱ ደግሞ የኢየሱስ ክርስቶስን ትንሣኤ በታላቅ ኃይል ይመሰክሩ ነበር 4:33።

4:34 በመከከላቸው አንድ እንኳ ችግረኛ አልነበረምና፡- ይህ በመንፈስ ቅዱስ መሞላት በጸሎት በመተባበር በአንድ ልብ የመሆን ውጤቱ ነበር። አንድ ልብ መሆን ለወንጌል ጉልበት ይሰጣል።

4:36 በርናባስ ... የመጽናናት ልጅ፡- ይህ ሰው ከሌዊ ወገን የሆነ አይሁዳዊ በትውልዱ የቆጵሮስ ሰው ነው። ስሙም ዮሴፍ ይባል

ነበር። ሐዋርያት ስሙን በርናባስ አሉት። «ጸራቅሊጦስ» ከሚለው የግሪክ ቃል ጋር ይዛመዳል፤ ትርጓሜውም የመጽናናት ልጅ ማለት ነው። የስም ለውጥ የተደረገለት ምክንያት ካደረገው ተግባር በተጨማሪ ማለትም እርሻውን ሽጦ ገንዘቡን ከማምጣቱ ይበልጥ ሌሎችን የሚደግፍ፤ የሚቀርብ፤ የሚያጽናና ባሕርይ ስለነበረው ነው፤ ለምሳሌ (ሐዋ 11:23)። በርናባስ ሳውል የሚባለውን ጳውሎስን ወደ ሐዋርያት ያቀረበው ሰው ነው (ሐዋ 9:26-27)። በጌላም ከጳውሎስ ጋር አብሮ በአገልግሎት የተሰለፈ የታመነ አገልጋይ ነው (ሐዋ 11:24፤30)።

መሬትን ወይም ቤትን መሸጥና ሽያጩን አምጥቶ በሐዋርያት እግር አጠገብ ማኖር ወደ እነዚህ ወገኖች (ማኅበር) አባል ለመሆን መስኪያ ሆኖ አንመለከተውም። ሆኖም በላያቸው ላይ ከነበረው ታላቅ ጸጋ 4:33፤ እና መንፈስ ቅዱስ መሞላት በመካከላቸው ችግረኛ አስከማይኖር ድረስ ለእያንዳንዱ እንደሚፈልግ መጠን ማካፈል የታየበት የኅብረት ኑሮ ነበር። ይህ የግል ሕይወትን ታማኝነትንና እውነተኛነት የሚጠይቅ የኅብረት ኑሮ ነው። ይሁን እንጂ በእንዲህ ንድፍ ጊዜ በሐናንያና ሰጺራ የእስመሳይነት ሕይወት ታይቷል።

¹⁵ ስለ አንድነት No expression could denote it more strikingly than to say of friends they have one soul. Aristotle, "being asked what was a friend, answered that it was one soul dwelling in two bodies" Barnes Note on the Bible

ምዕራፍ 5

ይህ ምዕራፍ የጥንቷ ቤተ ክርስቲያን የገጠማትን የውስጥ ችግር ያሳያል። የታየው የመጀመሪያው ችግር በእማኞች መካከል የነበረ የእምነት ማጉደል ወይም አለመታመን (አስመሳይነት) ነው። በምዕራፍ ስድስት ደግሞ ሌላ የውስጥ ችግር እንመለከታለን። ይህም የአስተዳደራዊ ችግር ነው። በአዲስ ኪዳን መንፈስ ቅዱስ ከወረደም በኋላ እንኳን ቢሆን እማኞች ከፈተናና ከችግር ፈጽመው የጸዱ ናቸው ማለት አይደለም። ሥጋ ይፈታተናል፤ ሰይጣንም ሰዎችን ይፈትናል። ነገር ግን መንፈስ ቅዱስ በኃይል በሚሠራበት ጉባኤ (ቤተ ክርስቲያን) ውስጥ የተደበቀው ይገለጻል።

5:3 መንፈስ ቅዱስን ታታልልና ከመሬቱ ሽያጭ ታስቀር ዘንድ፡- የሐናንያ ኃጢአት መሬት መሸጡ አልነበረም፤ ገንዘብ መውደዱም እንኳን አይመስልም፤ ምክንያቱም ከሸጠው ውስጥ የሚፈልገውን ያህል ለራሱ አስቀርቶ የተረፈውን ባመጣ ወይም ሙሉ በሙሉ ባስቀረው ነበር። ነገር ግን የሐናንያ ኃጢአት ከሚስቱ ጋር «ለማጭበርበር» መስማማቱና መሬቱ የተሸጠው በዚህን ያህል ብቻ ነው በማለት መዋሸቱ ነው። ይህ አስመሳይነት (ግብዝነት) ነው። የሸጠውን ሁሉ የሰጠ አስመስሎ እኩሌታውን ለራሱ ማስቀረት የማታለል ኃጢአት ነው፤ ውሸትም ነው። ይህ ደግሞ ያልሆኑትን መሆን ነው። ሐናንያ ይህን ሲያደርግ እውነትን የተናገረ በመምሰል ነበር የቀረበው። ሆኖም መንፈስ ቅዱስን ማታለል እንደማይቻል ጴጥሮስ ይነግረዋል።

ማታለልና ውሸት ለወንጌል መስፋፋት እንቅፋት ስለሆነ የቀደመችዋን ቤተ ክርስቲያን ገጽህና ለመጠበቅ እግዚአብሔር በጴጥሮስ በኩል ቅጽበታዊ ቅጣት ሲያደርግ አናያለን። ሐናንያ ምናልባት ከበርናባስ ጋር ለመቀዳደር ወይም እንደ በርናባስ ዓይነት ሰው እንደሆነ ለማስመሰልም ያደረገው ሊሆን ይችላል። በርናባስ እርሻውን ሽጦ ገንዘቡን አምጥቶ ከሐዋርያት እግር አጠገብ አናረው (ሐዋ 4:36-37) ይላልና ሐናንያ እንዲህ ማድረጉ ነበር። ሆኖም በሐናንያና በበርናባስ መካከል ትልቅ ልዩነት አለ። በመሸጥና ሽያጩን በማምጣት ተመሳሳይነት አለ። ነገር ግን በርናባስ ሁሉን ሲያመጣ ሐናንያ ግን ከሸጠው ውስጥ ቀንሶ ማስቀረቱና ያመጣው ሙሉውን እንደሆነ በመናገሩ ልዩነቱ ትልቅ ነው።

እግዚአብሔርን እንጂ ሰውን አልዋሽህም 5:4 ሲል መንፈስ ቅዱስ እግዚአብሔር እንደሆነ መለኮትነቱን ያሳያል። እንዲሁም መንፈስ ቅዱስ የጌታ መንፈስ እንደሆነ የጌታ መንፈስ ተፈታተኑ ዘንድ ስለምን

ተስማማችሁ? 5:9 ከሚለው እንረዳለን። በሐዋርያት ሥራ በብዙ ቦታ እንደምንመለከተው ቅዱሳን በአንድ ልብ ሆነው ይጸልዩ ነበር። በአንድ ሀሳብም ተስማምተው ይኖሩ ነበር። ነገር ግን የባልና ሚስቱ የሐናንያና የሰጴራ አንድ ሀሳብ መሆን ለክፋት ነው። ለክፋት መስማማትም ሊኖር ይችላልና። የእግዚአብሔር ቃል የሚመክረን መስማማት በእውነት ላይ ተመሥርቶ፤ በጽድቅ ላይ ስለ ጽድቅ ሊሆን መልካም ነው። የእግዚአብሔር ክብር ይገለጻል። ለክፉ መስማማት ግን ቁጣው እንዲገለጥ ይጋብዛል። መዋሸት ይህን ዓይነት ቤተ ሰብን በአንድ ቀን የሚገድል ታላቅ ቅጣት ያስከትላል። መዋሸት ኃጢአት ነው። ከእግዚአብሔር ምሕረት በስተቀር ማንኛውም ኃጢአት ቅጣት አለው።

5:13 ከሌሎችም አንድ እንኳ ሊተባበራቸው የሚደፍር አልነበረም፡- በጴጥሮስና በሌሎች ሐዋርያት አጅ የሚሠራው ምልክትና ድንቅ ብዙ በመሆኑና (5:12) የእግዚአብሔር መገኘት በመካከላቸው በጉልህ ይገለጥ ስለ ነበረ ሰዎች ሁሉ ይፈሩ ነበር (5:11)። የማያምኑት ከሐዋርያት ጋር ለመተባበር ይፈራሉ። ከሚያምኑትም ቢሆን በሐናንያና በሰጴራ ያዩት ያስፈራቸዋል፤ በጥንቃቄ እንዲሄዱ ያደርጋቸዋል።

በሪቫይሻል ጊዜ ወይም መንፈስ ቅዱስ በኃይል በሚሠራበት ዘመን ከሚገለጡት ነገሮች አንዱ ፍርሃት በቤተ ክርስቲያንና በሰዎች ሁሉ ላይ መውደቅ ነው። እግዚአብሔር ይፈራል መቅደሱ (መድረኩ) ይከበራል። የእግዚአብሔር መንፈስ በኃይል በሚሠራበት ዘመን ለአገልጋዮች መከበር ይሆናል (5:13)። እንዲሁም ለጌታ የሚጨመሩት ወይም የሚድኑት ይበዛሉ (5:14)። እነዚህ ሪቫይሻል ለመኖሩ ክምልክቶች መካከል ናቸው። ቅዱሳን አገልጋዮች ወይም ቤተ ክርስቲያን ባላችበት አካባቢ የምትከበረው ኃጢአትን በመጥላቷ ጽድቅን በመከተላትና የእግዚአብሔር ኃይል በመካከሏ በመገለጡ ነው። በአንጻሩ የንቀሳፋች ወይም የደክመች ቤተ ክርስቲያን አትከበርም ማለት ነው።

5:15 ጥላውም ... አንዱን ይጋርድ ዘንድ፡- የእግዚአብሔርን አሠራር ተአምራዊ ከሚያደርገው አንዱ ይህም ዓይነት አሠራር ነው። ሰዎች በቃል ይፈወሳሉ፤ ሰዎችንም በመንኮት ይፈወሳሉ፤ በአገልጋዩ ጥላም እንኳን ሳይቀር ይፈወሳሉ። ይህ ፈውስ ከሰውየው (ከአገልጋዩ) እንዳይደለና እግዚአብሔር ምክንያት አድርጎ የሚጠቀምባቸው የመፈወሻ መንገዶች ልዩ ልዩ መሆናቸውን እንገነዘባለን። እንጨትን በመጣል መራራ ውሃ ይጣፍጣል (ዘጸ 15:25)። ወደ ወንዝ እንጨትን በመጣል ምሳሩ ከሰመጠበት ወደ ላይ ቢንሳፈፍ ይህን ያደርገው እንጨቱን የጣለው ሰው ሳይሆን እንጨቱን እንዲጥል ያዘዘው እግዚአብሔር ነው (2ገን 6:6)።

5:17 ቅንፃትም ሞላባቸው፡- ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ በምድር በሚመለስበት ዘመን የነበሩ ሊቀ ካህናትና ፈሪሳውያን ትልቁ ችግራቸው ተከታዮቻቸው እነርሱን ትተው ኢየሱስን ይከተላሉ የሚል ነበር። ይህም ቅንፃት ነው። ለዚህ ደግሞ የመከላከያ መንገድ አድርገው የቆጠሩት እውነተኛውንና ጸድቁን ማሳደድ፤ መግደልም ነበር። እግዚአብሔር፡ የሰጣቸውን ሥልጣን ለአመፃ የተጠቀሙበት፤ ከእግዚአብሔር ጋር ሲጣሉ የነበሩ ሰዎች ናቸው። እግዚአብሔር የጀመረውን መልካም ሥራ በቅናት ተነሣስቶ በማሳደድ ማዳፈን እንደማይቻል አላወቁም።

በመከላከላቸው የነበረው ገማልያል የተባለው የሕግ አዋቂ የነገራቸው ግን ከእግዚአብሔር ጋር ስትጣሉ ምናልባት እንዳትገኙ 5:39 በማለት ነበር። በታሪክና አልፎ አልፎም በሀገራችን ውስጥ እንደታየው እውነተኛውን መንገድ ለማሳደድ የሚነሱ ሰዎች ከእግዚአብሔር ጋር የተጣሉ፤ የሚጣሉ ሰዎች ናቸው። የራስን ክብር ለመጠበቅ ወይም በቅንፃት በመሞላት እውነተኞችን ማሳደድ ከእግዚአብሔር ጋር መጣላት ነው።

5:19 የጌታ መልአክ ግን በሌሊት የወገኒውን ደጅ ከፍቶ አወጣቸው፡- የጌታ ቃል አይታሰርም። የሕይወት ቃል 5:20 ለሰው ሁሉ ሊነገር ይገባዋል። ሊቀ ካህናቱና ሌሎችም በመተባበር ሐዋርያትን በወገኒ ቢጥሏቸውም የሕይወት ቃል ይናገሩ ዘንድ የጌታ መልአክ ግን የወገኒውን ደጅ ከፍቶ አወጣቸው። ሰዎች ደግሞ የወገኒው ደጅ በጥንቃቄ ተዘግቶ አገኙት። በከፈቱት ጊዜ ሐዋርያትን ግን አላገኙም። ይህ ራሱ ድንቅ ነገር ነው። ድንቅና ተለምራት የሰዎች መፈወስ ብቻ ሳይሆን ከሰው አቅም በላይ የሆነ እግዚአብሔር የሚሠራውን ነገር ሁሉ ያጠቃልላል።

ሐዋርያት የወጡት ደጁ (በሩ) ተከፍቶ ነው። ሰዎች ደግሞ ደጁን በከፈቱት ጊዜ ወገኒው በጣም በጥንቃቄ ተዘግቶ ጠባቂዎችም በደጁ ፊት ቆመው 5:22-23 ነበር። ወገኒው በጣም በጥንቃቄ የተዘጋ ከሆነና ጠባቂዎችም በደጁ ፊት ቆመው እየጠበቁ ከሆነ ታዲያ ሐዋርያት እንዴት ወጡ? ደጁንስ መልሶ «በጥንቃቄ» ማን ዘጋው? ይህ ሊቀ ካህናቱና አዛዦች ጠባቂዎችም ሊመልሱት የሚችሉት ጥያቄ አይደለም።

5:20 የዚህን ሕይወት ቃል ሁሉ ለሕዝብ በመቅደስ ገዢ። የሕይወት ቃል የዘላለም ሕይወት የሚሰጥ ቃል ነው። የጌታ መልአክ በሌሊት የወገኒውን ደጅ ከፍቶ ሐዋርያትን ካወጣቸው በኋላ ያዘዛቸው

የሕይወት ቃል መናገራቸውን እንዲቀጥሉ ነው። መታሰር እንዳያስፈራቸው ወገኒ የሚያስጋቸው ሰዎች እንዳይሆኑ ሕዝቡ ሁሉ እንዲሰማው የሚገባው ቃል በመሆኑ መናገር ይገባቸዋል።

5:21 ማልደው ወደ መቅደስ ገብተው አስተማሩ። ይህ ወንጌልን ለማድረስ በሐዋርያት ውስጥ ምን ያህል ትጋትና መጣደፍ እንደ ነበረ ያስገነዝበናል።

5:27 አምጥተውም በሸንጎ አቆሙአቸው። ሊቀ ካህናቱ በቁ.28 እንደምናየው በሐዋርያት ላይ የሚያቀርበው ክስ፡-

- አንደኛ በዚህ ስም እንዳታስተምሩ በጥብቅ ታዛችሁ ነበረ
- ሁለተኛ ኢየሩሳሌምን በትምህርታችሁ ሞልታችኋል
- ሦስተኛ የዚያን ሰው ደም በኛ ታመጡብን ዘንድ ታስባላችሁ የሚል ነው።

አይሁድ ሥልጣናቸው አለመከበሩ አሳስቧቸዋል። ሐዋርያት ደግሞ እያደረጉ ባሉት የወንጌል ስብከት ካህናት ተጠያቂዎች መሆናቸው አረፍት አልሰጣቸውም። የጴጥሮስ መልስ በቁ.29-32 ባለው፡-

- አንደኛ ከሰዎች ይልቅ እግዚአብሔር መከበርና እርሱን መታዘዝ ትክክል እንደሆነ
- ሁለተኛ እነርሱ የሰቀሉትን ኢየሱስን እግዚአብሔር እንዳስነሣው
- ሦስተኛ እግዚአብሔር ኢየሱስ ክርስቶስን በቀኙ እንዳስቀመጠው፤ እንዳከበረው
- አራተኛ ለእስራኤል ንስሐና የጋጢአት ሥርየት ይሰጥ ዘንድ ይህን ኢየሱስን ራሱም መድኃኒትም እንዳደረገው
- አምስተኛ ለዚህ ሁሉ እነርሱ (ሐዋርያት)ና መንፈስ ቅዱስም ምስክሮች እንደሆኑ ይገልጻል።

5:28 ኢየሩሳሌምን በትምህርታችሁ ሞልታችኋል። እግዚአብሔር ኢየሩሳሌምን በአጭር ጊዜ የሚሸፍን መልካም ሥራ እየሠራ እያለ የሊቀ ካህናቱና የሽማግሌዎቹ ቁጭት ግን ትእዛዛቸው አለመከበሩ ነው። ሐዋርያት ብዙ ተከታዮች ሲያገኙ ሽማግሌዎቹ ክብራቸውና ታዋቂነታቸው እየቀነሰ እንደሚሄድባቸው ይሰጋሉ።

ሐዋርያት በአጭር ጊዜ ውስጥ ኢየሩሳሌም በወንጌል ትምህርት እንድትሸፈን ያደረጉ ትጉህ የወንጌል አገልጋዮች ናቸው። ይህ ለዛሬዋ ቤተ ክርስቲያን ትልቅ ምሳሌ ነው። ቤተ ክርስቲያን ባለችበት ከተማ የወንጌል መልእክት ለሕዝብ ሁሉ መዳረሱን እርግጠኛ መሆን አለባት።

ከተሞች በክርስቶስ ኢየሱስ ትምህርት የተሞሉ ስለ ክርስቶስ የተነገራቸው እንዲሆኑ ማድረግ ነው።

5:32 እግዚአብሔር ለሚታዘዙት የሰጠው መንፈስ ቅዱስ፡- ለሚታዘዙት ሰዎች መንፈስ ቅዱስን የሚሰጠው እግዚአብሔር ነው (ሐዋ 2:28! ዮሐ 7:38-39)።

5:34 ገማልያል፡- ይህ ሰው በአይሁድ ዘንድ የክብር የሕግ መምህር ነበር። ገማልያል የጳውሎስ አስተማሪ ነበር። የጠርሴሱ ሳውል በገማልያል እግር ስር የተማረ ሰው ነው (22:3)። በዚያን ዘመን በእርሱ እግር ስር መማር የከፍተኛ የትምህርት ደረጃ እውቀት መቅሰምና በጥሩ ትምህርት ቤት መማር ተደርጎ ይቆጠር ነበር።

ይህ ሰው በእነ ጴጥሮስ ላይ ስለ ቀረበው ክስ የሰጠው አስተያየት አስተዋይነቱን ያመለክታል። ምክንያቱም **እግዚአብሔር እንደሆነ ግን ታጠፏቸው ዘንድ አይቻላቸውም በእርግጥ እግዚአብሔር ጋር ስትጣሉ ምናልባት እንዳትገኙ 5:39** ማለቱ ስለ እግዚአብሔር ያለውን መረዳት ያስገነዝባል። በእግዚአብሔር የተጀመረ ነገር በካህናትና በአለቆች ጉባኤ ውሳኔ አይጠፋም። እግዚአብሔር ጀምሮታልና ድርጋል! ወደ እግዚአብሔርም ሀሳብ ይገሰገላል። ቃሉ ከእግዚአብሔር ያር የሚጣሉ ይደቅቃሉ (1ሳሙ 2:10) እንደሚል። እግዚአብሔርን ያገለገሉ እየመሰላቸው ካህናት ከእግዚአብሔር ጋር እየተጣሉ ነበር። ያም ቢሆን **ገማልያልን ስሙት 5:40፡፡**

እግዚአብሔር ለባሪያዎቹ የሚሟገትላቸውን ከየት በኩል እንደሚያስነሣ አይታወቅም። በሽንጎ ሲቆሙ ባሪያዎቹ በውስጣቸው የሚናገሩትን ይሰጣቸዋል። እንዲሁም በሽንጎ መካከል ካሉትም በጥበብ ቃል የሚናገሩ በገማልያል አይነት ይጠቀማል።

5:36 ቴዎዳስ እኔ ታላቅ ነኝ ብሎ ተነሥቶ ነበርና፡- ታላቅ ፍጹም ሰው ፍጹም አምላክ የሆነው ኢየሱስ ክርስቶስ ብቻ ነው። ታላቅነትን የተመኙና ራሳቸውን ታላቅ አድርገው የቆጠሩ በየዘመናቱ ነበሩ። **ቴዎዳስ እኔ ታላቅ ነኝ ብሎ** ከበስተኋላው ብዙዎችን አስተባብሮ ቢነሣም ታላቅነቱን ጊዜ ፈተነው። **እርሱም ጠፋ የሰሙትም ሁሉ ተበታተኑ! እንደ ምናምንም ሆኑ 5:36፡** ራሳቸውን ከፍ አድርገው ታላቅ እንደሆኑ እየተናገሩ የሚመጡ እንደሚኖሩ ጌታም ተናግሮ ነበር (ማቴ 24:5)።

5:37 የገሊላው ይሁዳ፡- ሌላው ታላቅነትን የተመኘና ብዙ ሰዎችን አሸቶ ያስከተለ ሰው ነበር። **እርሱም ጠፋ የሰሙትም ሁሉ ተበታተኑ**

5:37፡ መበተን የመጥፋታቸው ምልክት ነው። በክርስትና ግን ቅዱሳንን ባላጻፏቸው ጊዜ ሲበተኑ በሐዋ 8 እና በሌሎችም ምዕራፎች እንደታየው መበተናቸው ብዙ ለማፍራትና በየቦታው ቤተ ክርስቲያንን ለመትከል ሆኖአል።

ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ በእርግጥ ታላቅ ነው። እንደ እርሱ ያለ ታላቅ በምድር ላይ አልነበረም! አይኖርም። የታላቅነቱ እንዲ መግለጫ በመቃብር ሞቶ ያልቀረ ሥጋው ያልበሰበሰ! ከሙታን ተለይቶ የተነሣ መሆኑ ነው።

5:41 ስለ ስሙ ይናቁ ዘንድ የተገባቸው ሆነው ስለ ተቆጠሩ፡- ሐዋርያት ክብራቸው የኢየሱስ ክርስቶስ ስም በእነርሱ ላይ መጠራቱ ነበር። ከኢየሱስ ጋር ስማቸው መያያዙ! ስለ ኢየሱስ ስም መጎተታቸው! መናቃቸው! መገረፋቸው **5:40!** ለእነርሱ ክብር ነበር። በስሙ የማያፍሩ! ስለ ስሙ የሚመስክሩ የወንጌል ጀግኖች ናቸው። ስለ ስሙ በሚመስክሩና በማያፍሩበት ደግሞ ጌታ በሰማይ በአባቱ ፊት አያፍርባቸውም (ማቴ 10:32-33)። ስለ ስሙ መናቅ ማንም ሊያፍርበት የማይገባ እንደሆነ **1ጴጥ 4:16!** እንዲሁም ሐዋ **5:13-15** ያለውን ይመልስቱ። ደስ እያላቸው መውጣታቸው ጌታን እንዳደረጉት በእነርሱም ላይ ስለ ደረሰባቸው ነው (ፊል 3:10! ቆላ 1:24! 1ጴጥ 4:13)።

በሐዋርያት ዘመን ወንጌል በምድር ሁሉ የገሰገበት አንድ ሌላ ምክንያት ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ መናቅን አንደ ክብር አድርገው የሚቆጥሩ የወንጌል አገልጋዮች ስለ ነበሩ ነው። የክርስቶስ ፍቅር ግድ የሚላቸው ምንም የማይበግራቸው አገልጋዮች ነበሩ።

ክርስቶስ እንደ ተናቀ መናቅን መምረጥ! መጠላትን መቀበል የመጀመሪያው ዘመን ቅዱሳን አንድ ባሕርያቸው ነበር። ከክርስቶስ ወገን መቆማቸውን ያመለክታል። ክርስቶስ አመፅን እንደጠላ ጽድቅን እንደ ወደደ ሐዋርያትም ጽድቅን በመደድ አመፅን ይጠሉ ነበር። አመፅን ሲጠሉ ደግሞ አመፀኞች ይንቋቸው! ይገርፋላቸው! ያላድዱላቸው ነበር።

5:42 ዕለት ዕለትም በመቅደስና በቤታቸው፡- ትምህርት የሚሰጠው በየዕለቱና በቦታ ሁሉ ነበር። በአሁኑ ዘመን በአንዳንድ ቦታዎችና ሀገሮች የሚደረጉ የቤት ኅብረቶች (እነስተኛ ቡድኖች) የሚባሉት መሠረታቸው በሐዋርያት ዘመን ከነበረው መሰብሰብ እንደሆነ መገንዘብ ይቻላል። እነዚህ ኅብረቶች የቤት ቤተ ክርስቲያኖች ተብለውም ይታወቃሉ። በዚህም ዘመን ቤተ ክርስቲያን ምዕመናን ሳታቋርጥ

ልታስተምር ያስፈልጋታል። ቤቶች ሁሉ ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ መማሪያ የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ቤቶች ሊሆኑ ይችላሉ።

ምዕራፍ 6

በቤተ ክርስቲያን ውስጥ የአስተዳደር ችግር የታየው ገና ከመጀመሪያው በሐዋርያት ዘመን ነው። የምዕመናን ቁጥር እየጨመረ ሲሄድ የምዕመናንም ፍላጎት እየበዛ ይሄዳል። የማዕድ አገልግሎት ከሚደረግላቸው መካከል ማንኛውንም ተነስቶ ነበር። ይህ የውስጥ ችግር ነው። በኅብረት ውስጥ ለእያንዳንዱ እንደሚያስፈልገው ሲታደልም ቆይቶ ነበር (ሐዋ 4:35)። ምግብን ለአባሎቹ ማዳረስ ብዙ ጊዜን የሚጠይቅና ያለ አድሎ መደረግ የሚገባው ተግባር ነው።

ሐዋርያት ችግሩ መኖሩን ሲያውቁ ስብሰባ ጠርተው ለችግሩ መፍትሔ ሲሰጡና የራሳቸውንም የሥራ ትኩረት ሲለዩ እንመለከታለን። እነርሱ የተጠሩበት ዋና ተግባር ለጸሎትና ለቃሉ እንደሆነም ይገነዘባሉ።

6:1 ደቀ መዛሙርት እየበዙ ሲሄዱ። የደቀ መዛሙርት መብዛት የሚፈለግ እድገት ነው። ደቀ መዛሙርት ክርስቶስን እየመሰሉ እንዲያድጉ ቃሉን ማስተማርና መጸለይ የሚገባ ነው። የሚጨመሩት ደቀ መዛሙርት የተለያዩ አካላዊ ፍላጎት ይኖራቸዋል። ለምሳሌ ምግብ። ምግብን ወይም ሌላ ነገር ለሰዎች ማድል አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ በሚገባ መንገድ ማስተናገድ የክርስቲያዊ አገልግሎት አንዱ ክፍል ነው። ደቀ መዛሙርት ሲበዙ እንደ ፍላጎታቸውና እንደ ቁጥራቸው ተስማሚ የሆነ አያያዝና አደረጃጀት ካልኖረ መብዛት ችግር ሊያመጣ ይችላል።

በቤተ ክርስቲያን ውስጥ በተለያዩ ሥራዎች መብዛት የተነሣ የቃሉና የጸሎት አገልግሎት ሊደበዝዝ ወይም ሊታሰር ፈጽሞ አይገባም። ይልቁንም ሌሎች አገልጋዮችን ለእነዚያ ሥራዎች በመመደብ የቃሉና የጸሎት አገልግሎት ደምቆ (ዋና ሆኖ) እንዲወጣ ማድረግ ይገባል። የቤተ ክርስቲያን ቀዳሚ ተግባሯ ቃሉን ማስራጨትና የጸሎት አገልግሎት ማከናወን ነው።

6:1 ከግሪክ አገር መጥተው የነበሩ አይሁድ በይሁዳ ኖረው በነበሩ አይሁድ አንጎራጎሩባቸው። ሁለቱም (ከግሪክ አገር የመጡትና በይሁዳ ኖረው የነበሩት) አይሁዳውያን ቢሆኑም ከግሪክ የመጡት ችላ የተባሉት ምናልባት እንደ ባይተዋር ተቆጥረው ሊሆን ይችላል።

6:1 መበለቶቻቸውን፡- ለመበለቶች መጠንቀቅ አንድ የቤተ ክርስቲያን የአገልግሎት መስመር ነው (1ጢሞ 5:3፤ 9-10፤ 16፤ ያዕ 1:27)።

6:3 ምረጡ ... እንሾማቸዋለን። የሚመረጡት ሰዎች ከጉባኤው መካከል ነው። የሚመረጡት ማዕድን ለማገልገል ወይም ምግብ ለመበላቸት ለማደል ነበር። ለሚመረጡት ሰዎች መለኪያ ተዘጋጅቶባቸዋል ይህም መንፈስ ቅዱስና ጥበብም የሞላባቸው 6:3 የሚል ነው። የእነዚህ ተመራጮች ዋና ተግባር ምግብ በእኩል ማከፋፈል ቢሆንም መንፈሳዊ አገልግሎት ስለሆነ ለዚህ መንፈሳዊ አገልግሎት የሚመረጡ ሰዎች መንፈስ ቅዱስ የሞላባቸው (የመንፈስ ፍሬ የሚያፈራ ሕይወት ያላቸው) መሆን ተገብቶአቸዋል። ጥበብ የሞላባቸው፡- እኩል ለማከፋፈል ለፍትሃዊ አሠራር ልብ ያላቸው።

ማዕድን ለማገልገል የሚመረጥ ሰው ከዚህ አገልግሎት በተጨማሪ መንፈስ ቅዱስ እንደ ሰጠው መጠን እንደ እስጢፋኖስ ድንቅና ታላቅ ምልክት ሊያደርግ (6:8) እንዲሁም ወንጌልን ሊሰብክ (6:10) ይችላል። ለማዕድ አገልግሎት የተመረጠው ፊልጶስ (6:5) ወንጌልን ለኢትዮጵያዊው ጃንደረባ የሰበከለት እንዲሁም ወንጌላዊው ፊልጶስ ተብሎ የተጠራ (21:8) የወንጌል አገልጋይም ነበር። በፊልጶስ እጅም ተአምራት ይደረግ ነበር (8:6)። ይህ ሲሆን ሳለ በቤተ ክርስቲያን አመራር በሥራ መደራረብ ምክንያት አገልግሎቱ እንዳይበደል መጠንቀቅ ይገባል።

6:3 በመልካም የተመለከረላቸው፡- ለማዕድ አገልግሎት የሚመረጡ ሰዎች ሁለቱንም መለኪያዎች ያሟሉ ሊሆኑ ያስፈልጋል። ማለትም የተለወጡ መንፈስ ቅዱስ የሞላባቸው እንዲሁም በመልካም የተመለከረላቸው፡ ለአንድ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ አገልግሎት ሰው ሲሾም በቃል ከሚናገረው በተጨማሪ በተግባር ወይም በሕይወቱ ያሳየው (ምስክርነት ያለው) መሆኑን ማረጋገጥ መልካም ነው።

የትኛውም አይነት የእግዚአብሔር ሥራ የሚሠራው ከእርሱ ጥበብን በተቀበሉና መንፈስ ቅዱስ በሞላባቸው ሰዎች ነው። በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ያሉ አስተዳደራዊ ተግባሮች ለምሳሌ ገንዘብ መያዝ፣ ምግብ ማደል፣ የልማት ሥራ ማከናወን፣ ወዘተ ቢሆኑም ሁሉም የእግዚአብሔር ሥራዎች ናቸውና ለእነዚህ ቦታዎች የሚመደቡት ሰዎች መንፈስ ቅዱስ የሞላባቸው ጥበብም የሞላባቸው ሊሆን እንደሚገባ ያስገነዝባል።

6:7 እየሰሩ ሄደ ... እየበዛ ሄደ። በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ማንጎራጎር ሲኖር የሕዝቡ ሃሳብ ሁሉ በዚያ ላይ ስለሚሰበሰብ ለቃሉና ለጸሎት የሚተጋ አይኖርም። ወንጌልም «ይታሰራል»። አድሎ የሌለበት የጽድቅ

ሥራ ሲኖር ደግሞ የሚገለገለው ሕዝብ በሚደረገው አገልግሎት ደስተኛ ሲሆን የእግዚአብሔር ቃል «ይሮጣል»።

በአንድ ቤተ ክርስቲያን ውስጥ የተነሳው ችግር በመመካከር ከተቃለለ በኋላ ቤተ ክርስቲያን እንዳደገች እንመለከታለን ቀ.7።

- አንደኛ ቃሉ ይበዛ ነበር
- ሁለተኛ የሚጨመሩት ሰዎች ይበዙ ነበር
- ሦስተኛ ለመጀመሪያ ጊዜ ከካህናት መካከል በጌታ ያመኑ ተገኙ

በቤተ ክርስቲያን ውስጥ መጸሰይና ቃሉን ማስተማር ቅድሚያ ተሰጥቶት መከናወን ያለበት ተግባር መሆን አለበት። በአጠቃላይ የእግዚአብሔር ቃል አገልግሎት (ማስተማርና መስበክ) በአስተዳደራዊ ሥራዎች ምክንያት ሊበደል አያስፈልገውም። እግዚአብሔርን የሚያክብር ሥራ የሚሠራው መንፈስ ቅዱስ በሞላባቸው ሰዎች ነው 6:4። መልካም አስተዳደር አንድ ልብን ለመጠበቅ በእጅጉ ያግዛል።

የእግዚአብሔር ቃል በምድር ሁሉ እንዲሰበክና የደቀ መዛሙርትም ቁጥር እጅግ እንዲበዛ የእግዚአብሔር ፈቃድ ነው። የሐዋርያትም አገልግሎት የደቀ መዛሙርትን ቁጥር ማብዛት ነበር። የቤተ ክርስቲያን አንዱ ትልቁ ተግባሯ ለጌታ ደቀ መዛሙርት እንዲበዙ ወንጌልን በኃይልና በሥልጣን መስበክ ነው፤ በውስጧም ደግሞ ማንጎራጎር እንዳይኖር ችግሮችን በማቃለል መትጋት ይጠበቅባታል።

ማኅበሩ በውስጡ ያለውን ማንጎራጎር ሲያቃልልና መልካም የሆነ መፍትሔ ሲያገኝ ከቀደመው ይልቅ በበለጠ መንገድ ወንጌል ተስፋፋ፤ የእግዚአብሔር ቃል አደገ፤ የደቀ መዛሙርት ቁጥር ጨመረ፤ እጅግ እየበዛ ሄደ (6:7)።¹⁶

የጥንቷ ዘመን ቤተ ክርስቲያን በጸሎት ከመትጋትና ቃሉንም ከመስበክ ጎን ሌላ ዓይነተኛ ባሕርይ በመሀከላቸው አንድ ስንኳን ችግረኛ እንዳይኖር መጠንቀቅ፤ መበላቸት ለሆኑ ምግብ ለሚያስፈልጋቸው ያለ አድሎ ማከፋፈል ነበር። በክርስቲያኖች መካከል ችግረኞች እስከማይኖሩ ድረስ ለእያንዳንዱ የሚያስፈልገውን መስጠት ከክርስቲያናዊ አገልግሎት አንዱ በመሆኑ ይህ በአሁኑ ዘመን ካለች ቤተ ክርስቲያን ይጠበቃል።

¹⁶ እንዲህ ዓይነት አድገትና መብዛትን በሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ውስጥ የሚያሳዩ ሌሎች ጥቅሶች 9:31፣ 12:24፣ 16:51፣ 19:20፣ 28:31 ይመልከቱ።

ይህ ዘመን መንፈስ ቅዱስ በሰዎች ላይ የወረደበት ድንቅና ተአምራት የሚደረግበት ዘመን ነው። በዚህም ዘመን ቢሆን በቅዱሳን መካከል ልዩነቶች እንደ ነበሩ እናያለን። ይህ በማንኛውም ዘመን ሊመጣ (ሊኖር) የሚችል ችግር ቢሆንም መፍትሔው ግን ፈጥኖ ወደ እግዚአብሔር ሀሳብ መመለስ፤ የሥራ ድርሻን መለየት፤ ተገቢ ሰዎችን በመመደብ አድሎአዊ አሠራርን ከመሀከል ማስወገድ ሊሆን ይገባል።

በቤተ ክርስቲያን አመራርና አስተዳደር አንዱ ጥበብ የሚያስፈልገው ተግባር ሰዎችን እንደ ጥሪያቸው የትኩረት አቅጣጫን መለየትና ሥራን ማከፋፈል ነው።

አንድ እንኳ ሥራ በሚገባ ካልተሠራ በምዕመናን መካከል መሻከርና መጥረም ይመጣል። ይህ ደግሞ ኅብረትን ያዳክማል፤ በጎ ሕሊናን ያረክሳል። ለእያንዳንዱ ዝርዝር ተግባር ሰው ሲመደብለትና እያንዳንዱ በተሰጠው ጸጋ ሲሰማራ ወንጌል ይሮጣል። ይህም ሲሆን ከአንዳንድ ሰዎችም «ቀንበርን» መቀነስ ይሆናል። እንዲሁም ካሉበት ቦታ የተነሳ በተደራራቢነት የተሸከሙትን ኃላፊነት ለሌላ በማካፈል ሌሎች የተሻለ ሊሠሩ ለሚችሉ በማካፈል ብዙዎችን በእርሻው ላይ በማሰማራት፡-

- አንደኛ ቀንበር የከበደባቸው እንዲቀልላቸው ያደርጋል።
- ሁለተኛ ብዙዎች በእገልግሎት እንዲሰማሩ ያረዳል
- ሦስተኛ ሥራው በትክክልና በተሻለ ሁኔታ ሊሠራ ይችላል።

በአሁኑ ዘመን በአንዳንድ ቦታ እንደሚታየው ከፍ ባለ የኃላፊነት ቦታ ላይ ያሉ አገልጋዮች በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ያለውን ሥራ ሁሉ ለመሥራት ስለሚሞክሩ ጊዜ እስከማይበቃቸው ድረስ ተወጥረውና ተቸግረው ይታያሉ። ለእንዲህ ዓይነት ሰዎች ይህ ክፍል የሚመክረው ዋና ምክር ጥሪያችሁን ለዩ!! የሚል ነው። ሌላውን መሥራት አቅም ወይም ችሎታ የላችሁም ማለት ሳይሆን በዋናነት በውስጣችሁ ያለው (የሚቀጣጠሉ) ሽክም ምንድን ነው? በዚያ መስመር ተሰማሩ! በዚያ የበለጠ ፍሬ ታፈራላችሁ የሚል ነው።

6:9 የነፃ ወጪዎች ከተባለችው ምክራብ፡- በዚያን ዘመን ክሮም አገዛዝ ነጻነታቸውን የሚያገኙ¹⁷ አይሁድ ከተለያዩ አገር ነጻ ወጥተው

የሚመጡ ሰብቻቸው የነጻ ወጪዎች ምክራብ የሚባል ምክራብ እንደነበራቸው ይታወቃል።

6:10 ይናገርበት የነበረውንም ጥበብና መንፈስ ይቃወሙ ዘንድ አልቻሉም። እስጢፋኖስ መንፈስ ቅዱስን የተሞላ በጥበብም የሚናገር ሰው ነበር። ለከላሾቹ ከምድራዊ ጥበብ በላቀ ሁኔታ ይመልስላቸው ነበር። ይህ ጌታ ለደቀ መዛርሙቱ ከሰጠው ተስፋ ጋር ይስማማል።

6:14 የሐሰት ምስክሮችን አቆሙ። በሐሰት አትመስክር የሚለው የእግዚአብሔር ቃል (ዘጸ 20:16) ጌታ እግዚአብሔር ለሙሴ ከሰጠው አሥርቱ ትዕዛዛት አንዱ ነበር። ካህናትና ፈሪሳውያን የሕግ ጠባቂዎችና አስጠባቂዎች ነን እያሉ ራሳቸው ሕግን አይጠብቁም! የሐሰት ምስክሮችን ያቆሙ ነበርና። ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስንም የከሰሱት የሐሰት ምስክሮችን በመግዛት ነበር (ማቴ 26:59)።

6:15 እንደ መልአክ ፊት ሆኖ ፊቱን አዩት። በእስጢፋኖስ ላይ የሐሰት ምስክር አቁመው የከሰሱት ከክሱ በኋላ እንደሚያፍር ወይም ፊቱ እንደሚጠቁ ሳይጠብቁ አይቀሩም። እስጢፋኖስ ግን በብሩኅ ፊት ይታይ ነበር። ሙሴ ከሲና ተራራ ሲወርድ ፊቱ እንዳንጸባረቀው (ዘጸ 34:30፤ 2ቆሮ 3:7)። ይህ እንደ መልአክ ፊት የሆነ ማንጸባረቅ በመንፈስ ቅዱስ ደስታ የሚገኝ የውስጥ ደስታ ነው። እግዚአብሔር የሰጠው መለኮታዊ ብሩኅነት ነው።

¹⁷ The synagogue of the Libertines. The Libertines (Latin *libertinus*, a freedman or the son of a freedman) were Jews, once slaves of Rome (perhaps descendants of the Jews taken to Rome as captives by

Pompey), now set free and settled in Jerusalem and numerous enough to have a synagogue of their own. RWP.

እስጢፋኖስ በሸንጎ ፊት በሊቀ ካህናቱ ለቀረበለት ጥያቄ መልስ መስጠት ይጀምራል። መልሱም እግዚአብሔር ከጥንት አብርሃምን ከጠራበት ጊዜ ጀምሮ መሲሁ ኢየሱስ ክርስቶስ እስከመጣበት ጊዜ ድረስ የሰጠውን ተስፋና ቃል ኪዳንን በመግለጽ አሁን ወዳለበት ዘመን አምጥቶ ሰሚዎቹ ንስሐ እንዲገቡ የሚያስገነዝብ ነው። በዚህም ውስጥ አብርሃም! ዮሴፍ! እስራኤላውያን! ሙሴ! ኢየሱ! ዳዊትና ኢየሱስ ክርስቶስ ተጠቅሰዋል። ሰሚዎቹም በመልሱ በመቆጣታቸው ንስሐ ከመግባት ይልቅ እስጢፋኖስን በድንጋይ ወግረው ገደሉት።

እስጢፋኖስ በአዲስ ኪዳን በሐዋርያት ሥራ ውስጥ የምናገኘው የመጀመሪያው ስለ ወንጌል ተወግሮ የሞተ ሰማዕት ነው። እስጢፋኖስ አስቀድሞ የተመረጠው ለማዕድ አገልግሎት ወይም ለዲቁና ነበር (6:5)፤ ወንጌልንም ሰባኪ ነበር። ታላቅ ጥበብ የሞላበት ሰው ነበር (6:8-10)።

በመጀመሪያው ዘመን ከይሁዲነት ወጥተው በኢየሱስ ክርስቶስ በማመን ወደሚገኘው አዲስ «መንገድ» የሚገቡ ሰዎች ከጎብረተሰቡ የሚገለሱና የሚሰደዱ በመሆናቸው በአንድ ላይ ይኖሩ እንደ ነበረ መገመት ይቻላል። ስለዚህ ያላቸውን ሁሉ በአንድ ላይ አድርገው እንደሚያስፈልጋቸው እየተሰጣቸው ይኖሩ ነበር።

7:2 ለአባታችን ለአብርሃም፡- የእስራኤል በእግዚአብሔር መመሪያና የእስራኤላውያን ታሪክ የሚጀምረው ከአብርሃም መጠራት ጀምሮ ነው። አብርሃም በካራን ሳይቀመጥ በከለዳውያን አገር ሳለ 7:4 ለዘሩ ርስት አድርጎ የሰጠው እስራኤልን ነበር 7:5-6።

የእስጢፋኖስ ገለጻ እግዚአብሔር የታሪክ ጌታ! የታሪክ ባለቤት እንደሆነ ያስገነዝባል። አስቀድሞ አብርሃምን በመጥራት! እርሱም ከሞተ በኋላ ወደፊት ሊሆን ያለውን በማስታወቅ! በየዘመናቱ በየተራ ለመጡት ባሪያዎቹ አስቀድሞ የገባውን ተስፋ በመፈጸም እስጢፋኖስ ድረስ እንደ ደረሰ ያስረዳል። የታሪክ ባለቤትና የታሪክ ገዢ! ሁሉን የሚገዛ ሁሉን የሚቆጣጠር! ጸድቅ ፈራጅ የሆነ ስሙም እግዚአብሔር የሆነ ያለና የሚኖር መሆኑን ያሳያል።

7:3 ወደማሳይህ ... ምድር ና። አብርሃም የሚሄድበትን አውቆ አልተከተለውም። ያወቀው የጠራውን እግዚአብሔርን ብቻ ነው። እግዚአብሔር እንደ መራው ወደ መራው ተከተለው 7:3።

7:5 ተስፋ ሰጠው። አብርሃም ተስፋን ተቀብሎ በእምነት የኖረ የእምነት አባት ነው። የእግር ጫማ እንኳ የሚያህል ርስት 7:5 ሳይኖረው ስለ ርስት አመኑ። ልጅ ሳይኖረው 7:5 ስለ ዘር አመኑ። ይህ ተስፋ ነው። እግዚአብሔር የሰጠው ቃል (ተስፋ) ይፈጸማል ብሎ ቃሉን ወስዶ የኖረ ሰው ነው።

7:6 መጸተኞች፡- የቃሉ ትርጉም በአንድ አገር የሚኖሩ ሙሉ የዜግነት መብት ግን የሌላቸው ሰዎችን (ሐዋ 7:29፤ 13:17) የሚያመለክት ሊሆን ለክርስቲያኖች ሲውል የምድር ላይ እንግድነታቸውንና የሰማያዊው መንግሥት ዜግነታቸውን ያመለክታል። ክርስቲያኖች መጸተኞች እንደሆኑ 1ጴጥ 1:17፤ 2:11 ይናገራል። ክርስቲያኖች እንደ ማንኛውም ሰው የሚኖሩበት ዜጎች የሆኑበት ምድራዊ ሀገር ቢኖራቸውም ዋናው የዘላለም ርስታቸው በሰማይ እንደሆነ ያመለክታል።

7:7 እንደ ባሪያዎች በሚገቡአቸው ሕዝብ ላይ እኔ አፈርድባቸዋለሁ። ጸድቅ ፈራጅ የሆነው እግዚአብሔር ለሕዝቡ እንደሚነሣና በጸድቅ እንደሚፈርድላቸው ያመለክታል (ዘፍ 15:14)። በሌላም ጊዜ የእግዚአብሔር ሕዝብ በሙሴ በኩል የሰጣቸውን ትእዛዝ ሳያከብሩ ጥጃን በመሥራት ጣዖት ማምለክ ሲጀምሩ እግዚአብሔር ከእነርሱ ዘወር እንዳለና ለጠላቶቻቸው አሳልፎ እንደሰጣቸው (7:42)። ለስደትም አሳልፎ እንደ ሰጣቸው (7:43) እንመለከታለን።

የእግዚአብሔር ፍርድ በጸደቀ ነው። የእግዚአብሔር ፍርድ ሁልጊዜ እንደ ማንነቱና እንደ ባሕርዩ ያለ አድልዎ ነው። በእስራኤል ላይ በተነሱ ጨካኞች የፈረደባቸው እግዚአብሔር የራሱ ሕዝብ የሆኑት እስራኤላውያንም እግዚአብሔርን መከተል ትተው ጣዖት መከተል ሲጀምሩ በእነርሱም ላይ ፈርዷል።

7:8 የመገረዝንም ኪዳን፡- ይህ ኪዳን ወንድ የሆነ እስራኤላዊ ሁሉ በስምንተኛው ቀን ሸለፈቱ እንዲገረዝ እግዚአብሔር ለአብርሃም የሰጠው የቃል ኪዳን ምልክት ነው (ዘፍ 17:9-13)። ይህ ቃል ኪዳን ሸለፈት ከማስወገድ ያለፈ ትርጉም አለው። ታማኝነትን! የእግዚአብሔርን ቃል ማክበርን! ለእርሱ መገዛትን የመግለጫ መንገድ ነው። ውጫዊ በሆነ መግለጫ አብርሃምና ዘሩ ሁሉ የሚገልጠው እግዚአብሔርን በማምለክና ለእርሱ በመገዛት ቃሉን በመጠበቅ

እንደሚኖር ለማሳየት ነው። ከእርሱ በኩል እግዚአብሔር ሁልጊዜ ቃሉን ይጠብቃል።

ቃል ኪዳን በሁለት ወገኖች መካከል የሚደረግ ስምምነት ሲሆን እግዚአብሔር ሁልጊዜ ቃሉን (ኪዳንን) ይጠብቃል። እስራኤላውያን ግን የገቡትን ኪዳንን አልጠበቁም። ምንም እንኳን በአካል ላይ ያለውን መገረዝ እያደረጉ ቢቀጥሉም በእርሱ ዘመን ጣዖትን ሠርተው ሲያመልኩት ቃል ኪዳናቸውን ማፍረሳቸው ነበር (ዘጸ 32)። ልባቸው ከእግዚአብሔር ርቆ መገረዝን ብቻ ይፈጽሙ ነበር። ይህም ሃይማኖታዊ መልክ ብቻ የያዘ ከእግዚአብሔር ግን በልብ የራቀ የእስመሳይነት ኑሮ ነው።

የእስጢፋኖስ አቀራረብ አዲስ ኪዳን ከብሉይ ኪዳን የቀጠለ መሆኑን፤ የብሉይ ኪዳን እግዚአብሔር የአዲስ ኪዳን እግዚአብሔር እንደሆነ የሚያስረዳ ነበር። በቤተ መቅደሱ ይመለከ የነበረው እግዚአብሔር በአዲስ ኪዳን የኪዳን ለውጥ ማድረጉንና ይህም በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል መመሥረቱን በማሳየት ሁለቱም ኪዳኖች የተያያዙ መሆናቸውን በማሳየት ይገልጣል። እንዲሁም ኪዳንን መጠበቅ በእምነትና በመታዘዝ እንደሚገለጥ ያልበለዘ ውጫዊ የሆነ ነገር ብቻ ከሆነ በእግዚአብሔር ፊት ተቀባይነት እንደሌለውም ያሳያል።

7:17 የተስፋው ዘመን ሲቀርብ፡- እግዚአብሔር የተናገረው ተስፋ በመቶዎች ዓመታት ተቆጥሮ መፈጸሚያው ሲቃረብ በእስራኤላውያን ላይ ከቀደመው ዘመን ይልቅ መከራ እንደ ደረሰባቸው ይታወቃል። የተስፋ ዘመን ሊፈጸም ሲቃረብ የበለጠ ጨለማ፤ የበለጠ መከራ ሊመጣ ቢችልም እግዚአብሔርን የሚያግደው ምንም ጨለማ፤ ማንም ገዢ የለምና ተስፋውን ይፈጽማል። የተስፋው ዘመን ሲቀርብ ህፃናት እንዲገደሉ ፈርዖን ቢጠበብም 7:19 እግዚአብሔር ግን ያማረ ህፃን፤ መሪ የሚሆን ህፃን ሙሴ እንዲወለድ አደረገ 7:20። በገዳዩ በፈርዖን ቤት ውስጥ እንዲያድግ አደረገ። ይህ የእግዚአብሔር ጥበብ ነው።

7:22 በቃሉና በሥራው የበረታ ሆነ። ይህ ለጌታ ኢየሱስ እንደተነገረው (ሉቃ 24:19) አገላለጽ ነው። እንዲሁም ለአጽሱስ ቃሉን ስለ መገለጽ የተባለለት ነው (ሐዋ 18:24)። ሙሴ የመናገር ችሎታው እንደ እርሱ ባይሆንም (ዘጸ 4:10) የሚናገረውን የሚያደርግ ቃሉና ሥራው የተስማሙለት፤ የማይቃረኑበት ሰው ነበር።

7:23 አርባ ዓመት ሲሞላው፡- የሙሴ ዕድሜ (ታሪክ) በሦስት አርባዎች የተከፈለ ነው። የመጀመሪያው አርባ በፈርዖን ቤት፤ ሁለተኛ

ው አርባ በምድያም ምድር፤ ሦስተኛው አርባ ከእስራኤል ጋር በምድረ በዳ፤ በጠቅላላው መቶ ሃያ ዓመት ኖሯል (ዘጸ 34:7)።

7:35 ሹምና ፈራጅ፡- ሙሴ አርባ ዓመት በሞላው ጊዜ ወደ ወንድሞቹ ሲሄድ ወንድሞቹ ፈራጅ ያደረገህ ማነው? ብለው ተቃውሙት። ከሁኔታው እንደምናገናዝበው በዚያን ዘመን ሙሴ ሹምና ፈራጅ እንደሆነ ይመስለው የነበረ ጊዜ ነው። ጊዜው ግን አልደረሰም ነበረ። የእግዚአብሔር ጊዜ ሲሞላ ከሁለተኛ አርባ ዓመት በኋላ እግዚአብሔር ሹምና ቤዛ አድርጎ ላከው 7:35። ከአርባ ዓመት የበግ ጥበቃና እንዲሁም የእግዚአብሔርን ክብር ከማየት በኋላ ሹምና ቤዛ አድርጎ ላከው። ጊዜው ደረሰ።

ራእይ ለማደግ ጊዜ ያስፈልገዋል። በሰው ልብ ውስጥ የሚፍለቀሰቅ መልካም የአገልግሎት ሀሳብና እይታ ቢኖርም ያ ሀሳብ በእንጭጭ እንዳይቀጭ በሰሎ እንዲጎመራ ጊዜ ያስፈልገዋል። እግዚአብሔር በጊዜው ያሳደገው ፍሬ የሚበላ፤ የሚያጠግብ፤ የሚያረካ ይሆናል። ራእይም እንዲሁ ነው።

7:38 ሕይወት ያላቸውን ቃላት፡- ከእግዚአብሔር የመጡት እነዚህ ቃላት በሙሴ በኩል ዛሬም ሕያዋን ናቸው (ሮሜ 3:2፤ ዕብ 5:12፤ 1ጴጥ 2:4፤ 4:11 ይመልከቱ)።

7:38 በምድረ በዳ በማገባቱ¹⁸ ቤተ ክርስቲያን የሚለው ቃል የተገኘው በግሪኩ ኤክሌሺያ ማለትም ማኅበር ወይም ጉባኤ ከሚለው ቃል ነው። ስለሆነም በብሉይ ኪዳን በምድረ በዳ የነበረው ማኅበር የእግዚአብሔር ጉባኤ ወይም ኤክሌሺያ ነበር። እግዚአብሔር በብሉይ ኪዳን ማኅበር ነበረው፤ በአዲስ ኪዳንም ማኅበር አለው። በብሉይ ኪዳን ሕዝብ አለው። በአዲስ ኪዳንም ሕዝብ አለው።

7:39 ለባቶቻችን ሲታዘዙት አልወደዱም፡- በኪዳን ውስጥ የስምምነቱ ቀልፍ ቃል መታዘዝ ነው። መታዘዝ እግዚአብሔር ለሰጠው ቃል መገዛት እንደ ቃሉም መኖር ነው። በሰው በኩል መታዘዝ ይጠበቅበታል። እስራኤላውያን ግን ለመታዘዝ ባለመፈለጋቸው ኪዳናቸውን አፈረሱ።

7:42 አሳልፎ ሰጣቸው፡- እግዚአብሔር የሕዝቡ ጠባቂና የሚያስማራ እረኛ ነው። ሕዝቡ ኪዳኑን እስከጠበቁና አምላኩን መውደዱን በመታዘዝ እስከገለጠ ድረስ እግዚአብሔር ከክፉ ሁሉ ይጠብቃቸዋል።

¹⁸ ማኅበር የሚለው ቃል በግሪኩ ekklesia ነው።

በአንጻሩ ደግሞ ሕዝቡ ኪዳን ካፈረሰ የጥበቃውን አጥር እግዚአብሔር ያነሳበታል። ስለዚህ ሕዝቡ ለክፉ የተጋለጠ ይሆናል። በዚህ ዘመን የእስራኤላውያን አምልኮ ሥርዓት (ልማድ) ብቻ በመሆኑ በመታዘዝ ባለመገለጹ የሰማይን ጭፍራ ያመልኩ ዘንድ አልፈው እንደተሰጡ እንመለከታለን።

ስለሆነም ሕያው እግዚአብሔርን ሳይሆን ምሉክን 7:43 (የሀሳናት መሥዋዕት የሚፈልገውን አምላክ ወይም ምስል) እንዲሁም ሌሎችን በምስል የሚመለከትን እንዲያመልኩ አሳልፎ ሰጣቸው። አልፎ መሰጠት የእግዚአብሔር የጥበቃው አጥር ከሕዝቡ ሲነሣ ነው። ለክፉ አልፎ የሚሰጥ በጥበቃው ውስጥ ለመቆየት ራሱን ለእግዚአብሔር ጥበቃ ያላስረከበ ሰው ነው። በሌላም ቦታ ለማይረባ አእምሮ አሳልፎ ሰጣቸው (ሮሜ 1) እንደሚል።

7:42 የሰማይንም ጭፍራ፡- ይህ ፀሐይን ጨረቃንና ከዋክብትን የሚያመለክት ሲሆን እስራኤላውያን በታሪካቸው የሰማይን ጭፍራ በተለያዩ ጊዜ ያመልኩ እንደ ነበረ እናያለን (ዘጸ 17:31 2ነገ 17:161 21:31 2ዜና 33:3151 ኤር 8:21 19:13)። ይህ የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔርን ማምለክ አይደለም።

7:45 አባቶቻችንም ደግሞ በተራ ተቀበለው። በሙሴ ጊዜ የተቀበሉትን የምስክር ድንኳን ለተረኛው ለኢየሱ ዘመን አስረከቡ። ከኢየሱ ዘመን በኋላ ደግሞ ተረኞች እየተቀበሉ ወደ ጻዊት ዘመን አደረሱት። የእግዚአብሔር ሥራ የቅብብሎሽ ሥራ ነው። በጊዜ ክፍፍል የማገልገል የአገልግሎት ተራ አለ። እንዲሁም አገልግሎት ከአንድ ዘመን ወደሚቀጥለው ዘመን የሚተላለፍበት ተራ አለ። አባቶች በዘመናቸው እግዚአብሔር የሰጣቸውን ሥራ ድርሻ ፈጽመው ለተረኛው ያስረክባሉ። ተረኛው ደግሞ የራሱን ድርሻ ፈጽሞ ለሚቀጥለው ተረኛ ያስረክባል።

7:47 ነገር ግን ሰሎሞን ቤትን ሠራለት። ቤተ መቅደስ ለመሥራት እግዚአብሔርን የለመነው ጻዊት ነው 2ሳሙ 7:2። ለመሥራትም የተዘጋጀና ዕቃ የሰበሰበ ጻዊት ነው። እግዚአብሔር ግን አልፈቀደለትም። ጻዊት በእግዚአብሔር የተመረጠና የተቀባ ታላቅ ንጉሥ ነው።

ቤተ መቅደስ የመሥራትን ራሕይ የተቀበለው ጻዊት ነው። ቤተ መቅደሱን እንዲሠራ የታዘዘው ግን ሰሎሞን ነው። እንደን ሥራ አንድ ሰው ቤተቤል ሥራውን በተግባር የሚተረጉመው የተቀበለው ሰው ሳይሆን ይችላል። ሥራው ሁሉ የእግዚአብሔር ነውና። እግዚአብሔር

ሥራውን ከፋፍሎ አንዱን ራሕይን ተቀባይ አድርጎ ሌላውን ደግሞ ሥራውን በተግባር እንዲያውል ሊያዘው ይችላል። ሁለቱም በእግዚአብሔር ፈቃድ ውስጥ ያሉ አሠራሮች ናቸው። መልካም የጸሎት ጥያቄዎች ማቅረብ ጥሩ ነው። ከእግዚአብሔር ፈቃዱን መጠየቅ ደግሞ ትክክል ነው። መልካም የሆነውን ነገር ሁሉ እኛ ላናደርገው እንችላለንና።

7:51 ልባችሁና ጆሮአችሁም ያልተገረዘ፡- የመገረዝን ኪዳን እግዚአብሔር ለአብርሃምና ለዘሩ ሰጥቷል። ስለዚህ እስራኤላውያን ወንድ ልጆቻቸውን ይገርዛሉ። ዘጸ 32:91 33:3151 34:91 ዘሌ 26:411 ዘጸ 9:61 ኤር 6:10። መገረዝ ምልክት ነው ሮሜ 4:11። ሆኖም ልባችሁና ጆሮአችሁም ያልተገረዘ እንደሚል አለመታዘዝ ልብቶባቸዋል። ያለመገረዣቸውም ምልክት እግዚአብሔር የላካቸውን ነቢያትን ማሳደዳቸውና መግደላቸው ነው።

7:52 ከነቢያትስ አባቶቻቸው ያሳሳደዱት ማንው? የእስራኤላውያን ታሪክ ነቢያትን የማሳደድም ታሪክ አለበት። እግዚአብሔር በመልካምነቱ በየዘመናቱ ለትውልድ ሁሉ ነቢያትን እያሰነሳ ይልካል። በየትውልዱ የነበሩ እስራኤላውያን ደግሞ ነቢያቱን ያሳድዳሉ፤ ይገድሏቸውማል። ከተሰደዱት ወይም/እና ከተገደሉት ነቢያት መካከል እግዚአብሔርን መፍራት ያስተማረው ዘካርያስ (2ዜና 24:20-22)፤ ኤልያስ (1ነገ 19:1-2)፤ ኦርዮ (ኤር 26:20-23)፤ ኤርምያስ (ኤር 38:1-6)፤ አሞጽ (አሞ 7:10-13) እና ሌሎችም ይገኛሉ።

7:52 የጻድቁንም መምጣት፡- ጻድቁ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። እነዚህ ሁሉ ነቢያት የተላኩትና የተናገሩት የኢየሱስ ክርስቶስን መምጣት እንዲናገሩ ነበር። ይህ ጻድቅ ኢየሱስ ክርስቶስም ነቢይ ነው (ዘጸ 18:15-16)፤ በመጣ ጊዜ እርሱንም እንደ ሌሎች ነቢያት ገደሉት። ነቢያትን ማሳደድና መግደል የላካቸውን እግዚአብሔርን መቃወም ነው 7:51።

7:55 የእግዚአብሔርን ክብር ኢየሱስንም በእግዚአብሔር ቀኝ ቀም ለዮ። ኢየሱስ ክርስቶስ የክብር ጌታ ነው (ያዕ 2:1)። ክርስቶስ በእግዚአብሔር ዘንድ ከመጀመሪያ የነበረውን ክብር አሁን ተቀብሏል (ዮሐ 17:5)። ጌታ ኢየሱስ አገልግሎቱን ከፈጸመ በኋላ በእግዚአብሔር ክብር በቀኝ እንደ ተቀመጠ በሐዋ 2:341 ኤፌ 1:201 ቆላ 3:11 ዕባ 1:3 እናነባለን። እስጢፋኖስ ሲወገር ሳለ ኢየሱስንም በእግዚአብሔር ቀኝ ቀም 7:55 ለዮ። በቀደመ ክብሩ በአብ ቀኝ መቀመጡ ሥራውን መጨረሱን ሲያስገነዝብ እስጢፋኖስ ሲወገር ደግሞ መቆሙ እርሱን ለመርዳትና ለመቀበል ይመስላል።

እስጢፋኖስ መንፈስ ቅዱስን የተሞላ ሰው ነው። ለማዕድ አገልግሎት ሲመረጥም መስኪያው መንፈስ ቅዱስ የሞላበት በሚል ነው። መንፈስ ቅዱስ ተሞልቶ የማዕድን አገልግሎት እንዲሁም ድንቅና ምልክቶችን ያደርግ ነበር። በዚህም መንፈስ ሲናገር ይናገርበት የነበረውንም መንፈስ ሊቃውሙ እስከማይችሉ ድረስ ሆኖ ነበር (6:10)። አሁን ደግሞ መንፈስ ቅዱስ ተሞልቶ ሰማያት ተከፍተው ያያል። መንፈስ ቅዱስ ተሞልቶ የእግዚአብሔርን ክብር ያያል። ኢየሱስን በእግዚአብሔር ቀኝ ቆሞ ያየዋል። አሁን *የክብር አምላክ 7:2* ክብሩን ለእስጢፋኖስ ያሳየዋል።

7:58 ምስክሮችም ልብሳቸውን ... አኖሩ። በብሉይ ኪዳን ሕግ መሠረት እግዚአብሔርን የሰደበ ሰው ከሰፈር ወደ ውጭ ተወስዶ (ዘሌ 24:14፤23) በድንጋይም ይወገራል። አስቀድሞም የሚወግሩት ምስክሮች ናቸው። ከዚያም ሕዝቡ ሁሉ (ዘጸ 17:7)። እንዲሁም ሕግ እንጠብቃለን የሚሉ እስራኤላውያን እስጢፋኖስን *ከከተማም ወደ ውጭ አወጥተው ወገሩት 7:58*። ምስክሮችም ልብሳቸውን አውልቀው ሲወግሩት ሕግን መጠበቃቸው ነበር። ልባቸውና ጆሮአቸው ያልተገረዘ መሆናቸው በዚህም ይገለጻል። እስጢፋኖስ **ጌታ ሆይ ይህን ኃጢአት አትቆጠርባቸው 7:60** በማለት የጸለየው ጌታችን «አባት ሆይ ይቅር በላቸው የሚያደርጉትን አያውቁምና» (ሉቃ 23:24) ብሎ እንደጸለየው ነበር። እስጢፋኖስ ሲወግሩት የእግዚአብሔርን ክብር ያይ ነበር። የእግዚአብሔርን ክብር የሚያይ ለሌሎች ይራራል! ለሌሎችም ይጸልያል።

7:60 ሳውል፡- በኋላ ጳውሎስ የተባለው ሐዋርያ (ሐዋ 13:9) ነው። ሳውል የዕብራይስጥ ስሙ ሲሆን ጳውሎስ ደግሞ የግሪክ ስሙ ነው።

7:60 ጌታ ሆይ ይህን ኃጢአት አትቆጠርባቸው፡- ስለ ጸድቁ መምጣት የተናገሩት የቀደሙት ነቢያት እንደተገደሉ ሁሉ እስጢፋኖስንም እየገደሉት ሳሉ ስለሚገድሉት የሚጸልየው ድርጊታቸው ኃጢአት ሆኖ እንዳይቆጠርባቸው ነበር።

7:60 ተንበርክክ፡- እስጢፋኖስ እየተወገረም ሳለ ቆሞ በሚያየው በኢየሱስ ክርስቶስ ፊት **ተንበርክክ** ነበር። ይህ በማንኛውም ሁኔታ ውስጥ በጌታው ፊት የሚኖረውን አቀራረብ ያመለክታል። ከዚያም **አንቀላፋ 7:60**። የቅዱሳን እንቅልፍ (ሞት) ከዚህ ዓለም ወደ እግዚአብሔር ለመሄድ መሸጋገሪያ መንገድ መሆኑን ያሳያል (1ቆሮ 15:18)። ዳዊት እንደ አንቀላፋው (13:36)።

ምዕራፍ 8

እስካሁን ባየናቸው ሰባት ምዕራፎች ጌታችን ኢየሱስ ካረገበት ጊዜ አንስቶ ባሉት ተከታታይ ዓመታት የሐዋርያት አገልግሎት በኢየሩሳሌም የተወሰነ እንደ ነበረ ተመልክተናል። ከምዕራፍ ስምንት ጀምሮ ደግሞ የሐዋርያት አገልግሎት ከኢየሩሳሌም ወደ ይሁዳና ሰማርያ ሲያልፍ እንመለከታለን። በ1:8 «በኢየሩሳሌምም በይሁዳም ሁሉ በሰማርያም እስከ ምድር ዳርም» ብሎ ጌታ እንዳዘዛቸው ከ8:1 ጀምሮ አገልግሎቱ ወደ ይሁዳና ሰማርያ ይሄዳል።

8:1 ወደ ይሁዳና ወደ ሰማርያ አገሮች ተበተኑ። ይህ በክርስቲያኖች አስቀድሞ ያልታሰበ መበተን ነው። ሆኖም በ1:8 ካዘዘቸው ተልዕኮ ጋር የሚስማማ መበተን ነው። በ1:8 የተሰጠው ተልእኮ በ8:1 በተገለጠው ታላቅ ስደት ጭምር ተፈጸመ። የእግዚአብሔር ፈቃድ የሚፈጸመው በተለያየ መንገድ ነው። ይህ ወደ ይሁዳና ወደ ሰማርያ ሀገሮች መበተን ይቀጥልና እስከ ፊንቄ፤ ቆጵሮስ፤ አንጾኪያ ድረስ ቃሉን እየሰበኩ እንደዞሩ (ሐዋ 11:19፤ 8:4) ያሳያል።

8:2 በጸሎትም የተገኘ ሰዎች፡- እነዚህ ሰዎች በዙሪያቸው ከነበሩት ከሌሎች የተለየ የሚያደርጋቸው የትጋት ባሕርያቸው ነው። ትጋታቸው በጸሎት ነው። ሌሎች በጸሎት የተጉ ሰዎችን በሐዋርያት ሥራ እናያለን- ቆርኔሌዎስ (ሐዋ 10:2፤7)፤ ሐናንያ (22:12)። በሌላም ቦታ ስምያን (ሉቃ 2:25)። በጸሎት ከመትጋት ጋር ተያይዞ የሚገለጸው መንፈሳዊነት በእግዚአብሔር መታመንና ለእርሱ መታዘዝ ነው። በጸሎት መትጋት መልካም ባሕርይ ነው። በስደቱ መካከል ድፍረት አግኝተው እስጢፋኖስን የቀበሩት በጸሎት የተጉ ሰዎች ነበሩ።

8:3 ሳውል ግን ቤተ ክርስቲያንን ያፈርስ ነበር። ቤተ ክርስቲያን የሚለው ቃል በ8:1ም ተገልጦ እንደምናየው የሚያመለክተው ከዓለም የተጠሩ በክርስቶስ ያመኑ ሰዎች ስብስብ ወይም ጉባኤ ነው። ወንዶችና ሴቶችን የያዘ ጉባኤ ነው (8:3)። ሳውል ፈረሳዊ ሆኖ ቤተ ክርስቲያንን በማፍረስ የበረታ ነበር። ራሱም ወደ ኋላ ላይ ሲመሰክር ይህን በስፋት ገልጧል (ሐዋ 22:4፤ 26:10፤ 1ቆሮ 15:9፤ ገላ 1:13 ፊል 3:6፤ 1ጢሞ 1:13)። ብዙ አይሁድ እስጢፋኖስን በመግደልና በክርስቲያኖች ላይ ታላቅ ስደትን በማስነሣት ክርስትናን ሊያጠፋ ሞከሩ። ነገር ግን

¹⁹ በጸሎትም የተጉ፡- የሚለው እግዚአብሔርን የሚፈሩ፤ የተሰጡ (devoted) በሚልም ይተረጎማል።

ይህ ሥራቸው ወንጌል ከይሁዳ አልፎ በሰማርያና እስከ ምድር ዳርቻ ድረስ እንዲስፋፋ ምክንያት ሆነ።

8:5 ፊልጶስም ወደ ሰማርያ ከተማ ወርዶ ክርስቶስን ሰበካላቸው። ፊልጶስ በሐዋርያት ከተሾሙት ዲያቆናት አንዱ ነበር (ሐዋ 6:5)፤ ወንጌላዊም ነበር (21:8)። ፊልጶስ ለኢትዮጵያዊው ቅንደረባ ስለ ክርስቶስ የገለጠለት በእግዚአብሔር የተላከ ሰባኪ ነበር (8:35-40)።

8:8 በዚያችም ከተማ ታላቅ ደስታ ሆነ። በዚያች በሰማርያ ከተማ ደስታ የሆነው በከተማዋ በታየው ታላቅ መላውጥ ነበር። ደስታውን ያመጣው ወንጌል በመሰበኩ ነው። ክርስቶስ በተሰበከ ጊዜ እግዚአብሔር ከቃሉ ጋር ድንቅንና ምልክትን በማድረግ፤ እርኩሳን መናፍስት እየጮሁ ከብዙዎች በመውጣታቸውና ሰዎች ጤናማ በመሆናቸው ደስታ ወደ ከተማዋ መጣ።

አንድ ከተማ ደስተኛ የምትሆነው እርኩሳን መናፍስት ከሰዎች እየጮሁ ሲወጡ ነው። እርኩሳን መናፍስት ሰዎች ላይ ሲኖር ሀዘንን፤ ትካዜን፤ እርስ በእርስ መጠላለትንና ሰዎች ሌላ ክፉ ነገር ሁሉ እንዲያደርጉ ይገፋፋቸዋል፤ ይጫጫናቸዋል። በአንጻሩ ወንጌል ሲሰበክና ሰዎች ከእርኩሳን መናፍስት ነፃ ሲሆኑ ለዚያች ከተማ ሰላም ይሆናል። ስለዚህ ለአንድ ከተማ ወይም አካባቢ ወይም ሀገር ታላቅ ደስታ የሚሆነው ሰዎች በኢየሱስ ክርስቶስ ሲያምኑ፤ በስሙ ከበሽታቸው ሲፈወሱና እርኩሳን መናፍስት አካባቢውን ለቀው ሲሄዱ ነው። ወንጌል ታላቅ ደስታን ያመጣል። ወንጌልን ከመቀበል ጋር ሰላምና ደስታ ወደ አንድ አካባቢ ይመጣል።

8:9 ሲሞን ... እየጠነቀሰ፡- ይህ ሰው ራሱን ታላቅ አድርጎ ያቀረበ፤ በሰማርያ ከተማ በጥንቆላ ይኖር የነበረ ሰው ነው። ብዙዎችን በጥንቆላው ያስገርም ነበር። ፊልጶስ ክርስቶስን በሰበከ ጊዜ የእርሱ የጨለማ ሥራ ተገለጠ። ፊልጶስ ግን ወንጌልን መሰበክ በጀመረ ጊዜ በፊልጶስ በኩል ይገለጥ የነበረው የእግዚአብሔር ኃይል በሲሞን በኩል ከነበረው ኃይል የበለጠ ሆነ። በፈርዖን ፊት በሙሴ እጅ የተደረገችዋ ተአምራት በጠንቋዮች እጅ ከተደረገው እጅግ የበለጠ እንደ ነበረ። ወንጌል ብርቱ ነው። ለረጅም ዘመን ሰዎችን በእስራትና በማስመሰል በጥንቆላ የቆየ ማንም ቢኖር ወንጌል በሥልጣን በተሰበከ ጊዜ ይሰበራል፤ ጠንቋዮች ጥንቆላቸውን እንዲያቆሙ ብቻ ሳይሆን ራሳቸው ጠንቋዮችም በክርስቶስ ኢየሱስ እንዲያምኑ ያደርጋል። ወንጌል አመፀኞችን ከአመፃቸው አላቆ የመማረክ ኃይል አለው።

8:14 ጴጥሮስንና ዮሐንስን ሰደዳላቸው። የእግዚአብሔርን ቃል የተቀበሉት በፊልጶስ ስብከት ነው። ቃሉን የተቀበሉ ሰማርያውያን በኢየሱስ ስም (8:16) ተጠምቀው ነበር። ጴጥሮስና ዮሐንስ የተላኩት የሰማርያ ሰዎች የእግዚአብሔርን ቃል ስለ ተቀበሉ ነበር። የእነዚህ ሐዋርያት ወደዚህ ቦታ መላክ በሐዋርያት መካከል የእርስ በእርስ መከባበር እንደነበረ ያሳያል። እንዲሁም በሰማርያ የሚኖረውን ቀጣዩን አገልግሎት ጴጥሮስና ዮሐንስ እንደ ተሰጣቸው ጸጋ መጣን እንዲያገለግሉም ነው። ጴጥሮስ ከወንድሞች ሐዋርያት መካከል ቀዳሚ ቢሆንም በሌሎች ሐዋርያት ደግሞ ተመርጦ የሚላክ እንደነበረ እናስተውላለን።

8:16 ከእነርሱ በአንዱ ላይ ስንኳ ገና አልወረደም ነበር። በፊልጶስ ስብከት ያመኑት በጌታ በኢየሱስ ስም ተጠምቀዋል **8:16** እስከዚህ ጊዜ ግን መንፈስ ቅዱስ በአንዳቸውም ላይ ገና አልወረደም ነበር። መንፈስ ቅዱስን ይቀበሉ ዘንድ ጸለዩላቸው **8:15።** እነሳቸውን ጫኑባቸው መንፈስ ቅዱስን ተቀበሉ **8:17።** እዚህ ላይ ልብ ብሎ ማስተዋል ያስፈልጋል።

በሰማርያ ወንጌል የተሰበከው ከኢየሩሳሌም በተበተኑ የጌታ ደቀ መዛሙርት በኩል ነው። ከእነዚህም መካከል በተለይ ፊልጶስ በሰማርያ ከተማ ሄዶ ወንጌልን ሰብኮአል። እነዚህ ሰዎች ደግሞ የእግዚአብሔርን ቃል ተቀበሉ - ማለትም አመኑ። የተሰበከው ክርስቶስ ነው (8:5)፤ የተሰበከው የእግዚአብሔር ቃል ነው (8:4)፤ ያመኑትም በቃሉ ነው (8:14)፤ የተጠመቁትም በጌታ በኢየሱስ ስም ነው (8:16) በእርሱ ማመናቸውን ለመግለጽ። ስለዚህ እነዚህ ሰዎች አማኞች ስለሆኑ ዳግመኛ ሲወለዱ የመንፈስ ቅዱስ ማደሪያ ሆነዋል። ሆኖም ጴጥሮስና ዮሐንስ እስከመጡበት ጊዜና እስከ ጸለዩላቸው ድረስ ግን መንፈስ ቅዱስ ገና በላያቸው ላይ አልወረደም ነበር። ይህ የመንፈስ ቅዱስ መላት ነው።²⁰

8:19 ለእኔ ደግሞ ይህን ሥልጣን ስጡኝ አለ። ሲሞን መንፈሳዊ ሥልጣንን በገንዘብ ለመግዛት የሞከረ ሰው ነው። እግዚአብሔር መንፈሳዊ ሥልጣንን በነፃ ይሰጣል። ከእግዚአብሔር የሚሰጥ ጸጋ ነው። ሲሞን ግን በገንዘብ ሊገዛ ወደደ፤ የገንዘብ ዕቃ ሲያደርገው ወደደ፤ ለራሱ መጠቀሚያና መከበሪያ እንዲሆንለት አሰበ። ይህ በእግዚአብሔር ፊት ልቡ ያልቀና ሰው (8:21)፤ ክፉት የሞላበት ሰው የሚያደርገው ነው (8:22)። መንፈሳዊ ሥልጣን በገንዘብ አይገዛም፤

²⁰ ስለዚህ በሰዎች ላይ የመንፈስ ቅዱስ መውረድ በአመኑበት ቅጽበት ሊሆን ይችላል። ካመኑም በኋላ በሌላ ጊዜ ሊሆን ታይቷል።

እንዲሁም በገንዘብ አይሸጥም። የጸጋ ስጦታ የተቀበለ ሰው በነፃ ተቀብሎታልና በነፃ ሌላውን ሊያገለግልበት፤ ሊጠቅምበት ተሰጥቶልና። ስለዚህ ንግድና መቸርቸር በእግዚአብሔር ጸጋ ላይ የለም።

ሲሞን በጥንቆላ የኖረና በጥንቆላው ታላቅ የተባለ ሰው ነበር። ጥንቆላ በእግዚአብሔር ፊት ጸያፍ ከሆኑ ኃጢአቶች መካከል አንዱ ነው (ዘሌ 20:6-7፤ ዘዳ 17:2-5፤ 18:9-14)። ሲሞን መንፈስ ቅዱስ አምላክ እንደሆነ የራሱ ነፃ ፈቃድ እንዳለው በግዢ እንደማይገኝ ያላወቀ ሰው ነበር። የጸጋ ስጦታ ወይም እግዚአብሔርን መምሰል ወይም ቅድስና እንደ ዕቃ በገንዘብ የሚገኝ፤ በሥልጣን የሚጨበጥ አይደለም።

8:20 የእግዚአብሔርን ስጦታ፡- የእግዚአብሔር ስጦታ ከእግዚአብሔር ለሰው በነፃ የሚሰጥ ነው። ይህ ስጦታ በነፃ ተስጥቷልና ለሌላውም በነፃ የሚተላለፍ ሊሆን ይገባል። ይህን ስጦታ እግዚአብሔር የሚሰጠው ስለሆነ ለእግዚአብሔር ብር ወይም ወርቅ መክፈል አይቻልም። መልካምን በማድረግ እንኳ ስጦታውን መግዛት አይቻልም። **ልብህ በእግዚአብሔር ፊት ቀና አይደለምና 8:21** አንዳለው ሲሞን ይህን መንፈስ ቅዱስ የመስጠትን ሥልጣን ቢቀበል ቀደም ሲል በኖረበት ዓይነት ኑሮ «ታላቅ ለመባል» እንጂ ወንጌልን ለማገልገል አልነበረም።

8:23 በመራራ መርዝና በጥመፅ እስራት፡- ሲሞን በውስጡ የነበረውን ሀሳብና በዚህ ሀሳቡ ምን ያህል እንደተጠመጠመ የሚያመለክት ነው። ይህ የእግዚአብሔርን የነፃ ስጦታ በገንዘብ ለመግዛት ሥልጣን ያለው ሰው ለመሆን መፈለግ ነው። እንዲሁም መዝ 116:16፤ ምሳ 5:22፤ ኢሳ 58:6፤ ሮሜ 7:23-24፤ ዕብ 12:15፤ ሮሜ 3:14፤ 4:31፤ ይመልከቱ።

8:25 በሳምራውያን በብዙ መንደሮችም ወንጌልን ሰበኩ። ወንጌል ወደ ሰማርያ ከተሞች በፊልጶስ በኩል ገባ (8:5)። አሁን ደግሞ ጴጥሮስና ዮሐንስ ወደ መንደሮችም ወንጌልን ወሰዱ። ይህም ጌታ በ1:8 የሰጠውን ትእዛዝ መፈጸም ነው። የእግዚአብሔርን የወንጌል ስርጭት ምሪት ማድመጥና መታዘዝ እጅግ ማስተዋል ነው። በማቴ 10:5 አስራ ሁለቱን ደቀ መዛሙርት ጌታ ሲልካቸው ወደ ሳምራውያን ከተሞች እንዳይገቡ አዝዞአቸው ነበር። ጌታ አንድ ጊዜ ወደ ሳምራውያን መንደር ለመሄድ አስቦ አልተቀበሉትም ነበር (ሉቃ 9:52-53)። ከማረጉ በፊት ደግሞ ወንጌልን ወደ ሰማርያ ይዘው እንዲሄዱ አዘዛቸው። ወንጌልም ወደ ሰማርያ ከተሞችና መንደሮች ገባ።

8:26 የጌታም መልአክ፡- በሐዋርያት ሥራ ውስጥ የጌታ መልአክ ፊልጶስን የሚሄድበትን ሲነግረው (8:26)፤ በሌሊት የወገኒ በሮችን በመክፈትና የታሰሩትን በማውጣት (5:11፤ 19)፤ ለቆርኖሌዎስ በመናገር (10:7፤ 22)፤ ጴጥሮስን ከተኛበት በማንቃትና ከእስር ቤት እንዲወጣ በመምራት (12:8-11)፤ ጳውሎስን በማበረታታት (ሐዋ 27:23)። በሌላም አንጻር ለእግዚአብሔር ክብር ያልሰጠውን በመምታት (12:23) ተገልጧል።

8:29 መንፈስም ፊልጶስን ወደዚህ ሰረገላ ቅረብና ተገናኝ አለው። ፊልጶስ በመንፈስ የተሞላ ሰው ነበር። እንዲሁም የመንፈስን ምሪት በመከተል ወንጌልን የሰበከ ሰው ነው። አስቀድሞ ይህን ጳንደረባውን ከማግኘቱ በፊት የጌታ መልአክ ወደ ጋዛ ውረድ ይለዋል (8:26)። ፊልጶስ ስምን እንደሚሄድ ባያውቅም የመልአኩን ትእዛዝ ሰምቶ ተነስቶ ሄደ (8:27)።

ወደ ኢትዮጵያዊው ጳንደረባ በቀረበ ጊዜ የእግዚአብሔር መንፈስ ፊልጶስን ወደዚህ ሰረገላ ቅረብና ተገናኝ አለው **8:29፡** ፊልጶስም ጳንደረባውን የሚያነበውን ይረዳው እንደሆነ ከጠየቀውና ስለ ኢየሱስ ወንጌልን ከሰበከለት እንዲሁም በውኃ ካጠመቀው በኋላ የጌታ መንፈስ ፊልጶስን ነጠቀው **8:39** ወሰደው።

ይህ በታላቅ ስደት መካከል የተፈጸመ ታላቅ የወንጌል አገልግሎት ነው። ክርስቲያኖች በስደት ምክንያት ከኢየሩሳሌም ተበትነው በነበረበት ጊዜ የእግዚአብሔር መንፈስ በሥራ ላይ ነበር። «ከምድር ዳር» የመጡትን ይደርሳል። በስደት ውስጥ ያሉ ባሪያዎቹንም ወደ ሌላ ሕዝብና ሰው ይልካል። እግዚአብሔር ሁልጊዜ በሥራ ላይ ነው።

ኢትዮጵያዊው ጳንደረባ በብሉይ ኪዳን እንደ ነበረው ሥርዓት ለአምልኮ ወደ ኢየሩሳሌም ሄዶ ነበር። ይህ ሰው ወንጌልን ይሰማ ዘንድ የእግዚአብሔር መንፈስ ፊልጶስን ወደ አርሱ ላከው። ወንጌል ስርጭት የመንፈስ ቅዱስ ሥራ ነው። የወንጌል አገልጋይ ከመንፈስ ቅዱስ ጋር በመስማማት ፍጥነቱንና እንቅስቃሴውን መከተል ያስፈልገዋል። የወንጌል ስርጭት ውጤታማ የሚሆነው በመንፈስ ቅዱስ ምሪትና ኃይል የሚደረግ ሲሆን ነው።

8:30 ፊልጶስም ሮጦ፡- ፊልጶስ የሮጦው ስለ ኢየሱስ ወንጌልን ለመስበክ ነው። ለወንጌል አገልግሎት በእግር መጓዝ፤ በመርከብ መሄድ፤ እንዲሁም መሮጥ አለ። በመንፈስም መነጠቅ ሲኖር ይችላል። በወንጌል አገልግሎት የሚሮጥ ሰው ተገልጋዩ እንዳያመልጠው የሚቸኩል ጊዜውንም ለመዋጀትና በእግባቡ ለመጠቀም የተዘጋጀ ሰው

ነው። በመከ 9:10 «እኔህ ለማድረግ የምታገኘውን ሁሉ እንደ ኃይልህ አድርግ» እንደሚል ሥራን ፈጥኖና ተቻኩሎ መሥራት ጊዜን መዋጀት ነው።

ፊልጶስ የሚሄድበትን ሳያውቅ ነው የታዘዘው። እንዲሁም አብርሃም አድርጓል (ዕብ 11:8)፤ ጳውሎስም (ሐዋ 26:19)።

8:30 በውኑ የምታነበውን ታስተውለዋለህን? ኢትዮጵያዊው ጳንደረባ የብሉይ ኪዳንን ሥርዓት የሚያውቅ የኢሳይያስን መጽሐፍ (እንደ ሃይማኖቱ ክፍል ወይም ግዴታ አድርጎ) ያነብብ የነበረ ሰው ነው። የመጽሐፉን ትክክለኛ ትርጉም ግን ሊያስተውሉ አይችሉም ነበር። ፊልጶስ ያስተውሎ እንደሆነ በጠየቀው ጊዜ የጳንደረባው መልስ የሚመራኝ ሳይኖር ይህ እንዴት ይቻላል? **8:31** የሚል ነበር። ወንጌልን የሚሰብኩ በብሉይ ኪዳን ሥርዓት ያሉ ሰዎችን የሚመሩ መጻሕፍት ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ እንደሚናገሩ የሚያስታውቁ ናቸው።

«እንደ በግ ወደ መታረፍ ተነሳ የበግ ጠባቂም በሽላቹ ፊት ዝም እንደሚል እንዲሁ አፋን አልከፈተም! በውርደቱ ፍርዱ ተወገደ! ሕይወቴ ከምድር ተወግዳለችና ትውልዱንስ ማን ይናገራል?» ይህ ከኢሳ 53:7-8 የተወሰደው ኢትዮጵያዊው ጳንደረባ ሲያነበው የነበረው ክፍል ነው። «እንደ በግ ወደ መታረፍ ተነሳ» ለመገደል ያለመቃወም ራሱን ማቅረቡን፤ እንዲናገር በጠየቁትም ጊዜ እንኳ አፋን አልከፈተም። የኢየሱስ ክርስቶስን የዋህነት ያሳያል። አልዛተም። በውርደቱ ማለትም የሰውን ሥጋ በመልበሱ (ፊል 2:8-9) ንጹህ ፍርድም አልተሰጠውም። ነገር ግን እንዲሞት ተፈረደበት። ትውልዱንስ ማን ይናገራል? በእርሱ ሞት የሚገኘውን ፍሬ ማን ይቆጥረዋል?²² እኛ ግን ብዙ ነው።

8:35 ስለ ኢየሱስ ወንጌልን ሰበክላት። የብሉይ ኪዳንን አምልኮ ብቻ ለሚያውቁና በዚያ ሥርዓት ውስጥ ላሉ ሰዎች ወንጌልን መስበክ ወደ ክርስቶስ መምራት ነው። ስለዚህ በተለይ በሀገራችን የብሉይ ኪዳን ሥርዓት የሚያውቁና በዚያ ሥርዓት ውስጥ የሚኖሩ ብዙዎች ባሉበት ሁኔታ የሚያነቡት እንዲገባቸው መርዳትና እነርሱን ወደ ክርስቶስ መምራት ትልቅ አገልግሎት ነው። **ኢየሱስ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ እንደሆነ አምናለሁ** **8:37** እስከሚሉ ድረስ።

²¹ በዚህ ትርጉም ብዙዎች ይሰማማሉ

8:39 ደስ ብሎት መንገዱን ይሂድ ነበርና። የኢትዮጵያ ሰው **8:27** የጳንደረባው ደስታ የሚያነበው የመጽሐፍ ክፍል ትርጉሙ ስለገባው፤ በኢየሱስ ክርስቶስ ስለ አመነና ደኅንነትን ስላገኘ ነው። ይህ ሀንደክ²³ የተባለች የኢትዮጵያ ንግሥት አዛዥና ጳንደረባ የነበረ በንጉሱም ሁሉ የሰለጠነ **8:27** በኢትዮጵያ ከፍተኛ ሥልጣን የነበረው ሰው ያገኘው አዲስ ደስታ ኢየሱስ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ እንደሆነ በማመኑ የመጣ ደስታ ነው። በሰማርያ ከተማ ታላቅ ደስታ ሆነ (8:8)፤ በጳንደረባውም ሕይወት ታላቅ ደስታ ሆነ (8:39)፤ በተደመቸዋ ቤተ ክርስቲያን ደስታ ነበረ። መንፈስ ቅዱስ በሰዎች ሕይወት ከሚሠራው ሥራና ከሚያመጣውም ኅብረትና ድል ጋር ደስታም አብሮ ነበረ። በደስታ ምግባቸውን ይመገቡ ነበር (2:36)፤ ከተማዋ በደስታ ተሞልታ ነበር (8:8)፤ ወንጌልን ሰምቶ በማመን የተጠመቀ ሰው ደስ ይለው ነበር (8:39)፤ ሰደት እንኳን ሲበዛባቸው ስለ ጌታ ደስ ይላቸው ነበር (13:52፤ 5:41)። የአሕዛብ ወደ ክርስቶስ መመለስ ደስ ያስኖቸው ነበር (15:3)፤

የጌታ መንፈስ ፊልጶስን ነጠቀው (8:39)፤ ይህ መንፈስ ፊልጶስን ወደ ሰረገላ ቅረብና ተገኛች ብሎት ነበር (8:29) እንዲጓዝና እንዲቀርብ ያዝዛል። በራሱ ፈቃድ በመንፈስ ቅዱስ ነጥቆ በሌላ ቦታ ሰውን ያስቀመጣል።

8:40 እየዞረ በከተሞቹ ሁሉ ወንጌል ይሰበክ ነበር። የወንጌል ስብከት ሐዋርያት ያደረጉት ሰዎች ወደሚገኙበት ቦታ ሁሉ በምክራብ ቢሆን በገበያ። ከወንጌል ስብከት ጋር የሚያያዘው ቃል መሄድ ነው። ጌታ

²² "Ethiopia" was one of the great kingdoms of Africa, part of which is now called Abyssinia. It is frequently mentioned in Scripture under the name of "Cush." But "Cush" comprehended a much larger region, including the southern part of Arabia, and even sometimes the countries adjacent to the Tigris and Euphrates. Ethiopia proper lay south of Egypt, on the Nile, and was bounded north by Egypt, ... It comprehended the modern kingdoms of Nubia or Sennaar, and Abyssinia. > Albert Barnes notes on the Bible. This country in the Hebrew language is called Cush, and the people of it Cushites, from Cush the son of Ham, Gen 10:6 ... the inhabitants of upper Ethiopia, or the Abyssinians, are to this day called Cussinns, by the Portuguese. John Gills Exposition of the Entire Bible.

²³ Candace was not the name of the queen but rather a title given to the mother of each Ethiopian king.

በማቴ 20:28፤ እንዲሁም በሐዋ 8:27 ላይ ሂድ ብሎ የጌታ መልአክ ፊልጶስን እንዳዘዘው መሄድ ይገባል።

ምዕራፍ 9

ምዕራፍ 9 በሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ውስጥ አንድ ከፍተኛ የአገልግሎት ድርሻ የነበረው የጠርጴሱ ሳውል እንዴት እንደ ተለወጠና አገልግሎት እንደ ጀመረ የሚያሳይ ምዕራፍ ነው። ከዚህ ምዕራፍ በኋላ ባሉት ቀሪው የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ውስጥ በአብዛኛው የምናየው የዚህን የሳውልን (በኋላም ጳውሎስ የተባለውን ሐዋርያ) አገልግሎት ነው።

9:1 ሳውል ግን የጌታን ደቀ መዛሙርት እንዲገድላቸው ገና እየዛተ፡- ሳውል በእስጢፋኖስ መገደል ተስማምቶ ነበር (7:60)። ከዚህም በኋላ ሌሎች የተበተኑትን ደቀ መዛሙርት ፈልጎ ወደ ኢየሩሳሌም አስሮ በማምጣት ሲገድላቸው የተዘጋጀና የዛተ ቀናተኛ ፈሪሳዊ ነበር። ደማስቆ ከኢየሩሳሌም ከሁለት መቶ አርባ ኪሎ ሜትር በላይ ይርቃል። ሳውል አብዛኛውን ርቀት እስኪሸፍን ድረስ ጌታ ዝም ብሎት ነበር። ወደ ደማስቆ በቀረበ ጊዜ ግን ድንገት አንድ ታላቅ ነገር በሕይወቱ ተፈጸመ። ዛቻውንና ዝግጅቱን ሁሉ የሚያስለውጥ እርሱንም በምድር ላይ እንዲወድቅ ያደረገ ታላቅ ነገር ድንገት ሆነ። የብዙ ቀናት መንገዱ! የብዙ ሰዎችን ምክርና ድጋፍ ደብዳቤ! ቆሜለታለሁ የሚለውንም ዓላማ የሚያስጥልና አርጮች አቅመ ቢስ የሚያደርግ ከሰማይ ብርሃን እንጸባረቀ 9:3።

9:2 በዚህ መንገድ ያሉትን ሰዎች፡- ይህ «መንገድ» ወደ እግዚአብሔር የሚወስደውን ኢየሱስ ክርስቶስን ያመለክታል። በዚህ መንገድ ያሉ በኢየሱስ ክርስቶስ ያመኑት ናቸው። በሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ውስጥ ክርስትና መንገድ ወይም መንገዱ ተብሎ እንደ ተገለጸ በ19:9-23፤ 22:4፤ 24:14፤ 24:22 ይመልከቱ።

ይህ መንገድ በሐዋርያት 19:9፤ 19:23፤ 22:4፤ 24:14 24:22 የተገለጠው የሕይወትን መንገድ የሚገልጽ ነው። ክርስትና የሕይወት መንገድ መሆኑን ሲያሳይ፡- የመጻን መንገድ (16:17)፤ የጌታ መንገድ (18:25) ተብሏል፤ ጌታ ኢየሱስ ራሱን እኔ መንገድ ነኝ (ዮሐ 14:6) ብሏል፤ የጻድቅ መንገድ (ምሳ 1:6)፤ የጌታ መንገድ (ኢሳ 40:3) የሚሉ ጥቅሶችም አሉ።

9:3 ድንገት፡- የእግዚአብሔር ምሕረት የሚገለጥበት ሁኔታ አስደናቂ ነው። አሳዳጁንና እየዛተ የሚገለግለውን ሰው ከኃጢአቱ ለመመለስ ምሕረቱን የገለጠበት መንገድ በድንገት ነበር። የመጨረሻ ውሳኔውን

እንዲያደርግ ሳውል የተጠየቀበት ጊዜ ነው። በመቃወም ቢቀጥል ለሳውል ይብስበታል፤ ቢመለስ ግን የጌታ ዕቃ ይሆናል።

9:4 ስለ ምን ታሳድረናለህ? ሳውል የሚያሳድደው የጌታን ደቀ መዛሙርት ነበር (9:1)። የሚገትተው ወንዶችና ሴቶችን ነበር (9:2)። ጌታ ግን ተገልጾ የሚናገረው እኔን ስለ ምን ታሳድረናለህ? **አንተ የምታሳድደኝ እኔ ኢየሱስ ነኝ** 9:5 ይለዋል። ሳውል እያሳደደ የነበረው ወንዶችና ሴቶችን ብቻ ይመስለው ነበር።²⁴ ወንዶችና ሴቶች አማኞች የኢየሱስ ክርስቶስ ናቸውና እያሳደደ ያለው ራሱን ኢየሱስ ክርስቶስን ነው።²⁵

9:5 የመውጊያውን ብረት ብትቃወም፡- በሲሪያ አካባቢ ይጠቀሙበት የነበረ ምሳሌያዊ አገላለጽ ሲሆን ትርጉሙም ምንም ትርፍ የሌለው፤ ድካም ብቻ፤ ትርፉ ራሱን መጉዳት ብቻ የሆነ ለማለት ይውላል። ይህ ሳውል ከአመፀኝነቱ እንዲመለስ ለእርሱ የከፋ ነገር እንዳይሆንበት ጌታ ሲናገረው ነው። ይህ አገላለጽ በማረስ ላይ ያለ በሬ በአመፀኝነቱ ቢቀጥል በጅራፍ እንደሚገረፍ ወይም በአይሁድ ልማድ ጫፉ ብረት በሆነ ረጅም እንጨት እንደሚመታ (እንደሚወጋ) እንዲሁ ሳውል የኢየሱስን ጥሪ እምቢ ቢል በእርሱ ላይ ጉዳት እንደሚደርስበት ሲያመለክተው ነው። ጌታ ለአመፀኞች የመውጊያ ብረት አለው። በእርሻው ላይ ለሚያምፁ ተዉ ለእናንተ ይብስባችኋል ብሎ ይመክራቸዋል፤ በአመፀኛው ለሚቀጥሉ መውጊያም አለው።

9:5 አንተ የምታሳድደኝ እኔ ኢየሱስ ነኝ። ጌታ ኢየሱስ ወደ ሰማይ ወጥቶአል (ሐዋ 1:11)። በእግዚአብሔር ቀኝ ከፍ ከፍ ብሏል (2:33)። እስጢፋኖስ በድንጋይ ሲወገር ኢየሱስን በእግዚአብሔር ቀኝ ቆሞ አየው 7:55። አሁን ደግሞ ለአሳዳጁ ሳውል ተገለጠለት (9:5)።

²⁴ እንዲሁም በደቀ መዛሙርቱ (ማለትም በቤተ ክርስቲያን) እና በክርስቶስ ኢየሱስ መካከል አንድነት እንዳለ በማቴ 10:40፤ 25:40፤ 25:45 ዮሐ 15:1-5 ያለውን ይመልከቱ።

²⁵ በተመሳሳይ ሁኔታ ጋጢአት ሲፈጸም በሥጋ ዓይን ሲታይ እየተደረገ ያለው ሁሉ በወንዶችና ሴቶች (በሰዎች) ላይ ነው። የሚበደሉት ሰዎች ናቸው። በመንፈሳዊ ዓይን ግን እግዚአብሔር መንፈሳዊ ዓይኑን ላበራለት ሰው ጋጢአት ሁሉ የሚደረገው በእግዚአብሔር ላይ እንደሆነ ያስተውላል። ዮሴፍ «በእግዚአብሔር ፊት እንዴት ጋጢአትን አደርጋለሁ?» እንዳለ (ዘፍ 39:9)። እንዲሁም ከአባቱ ርቆ የሄደው ልጅ ሲመለስ «በሰማይና በአንተ ፊት ጋጢአትን አደርጌያለሁ» (ሉቃ 15:18) እንዳለ። በሰው ላይ የተደረገ ጋጢአት በእግዚአብሔር ላይ የተደረገ ነው። ከሁሉ አስቀድሞ ጋጢአት የሚያሳዝነው እግዚአብሔርን ነው። ቅዱሳን በሚለደዱበትም ጊዜ አብሮ የሚሰደደው ኢየሱስ ክርስቶስ ነው።

²⁶ To kick against the goads - is a Syriac proverb, expressing an attempt that brings nothing but pain. WEN.

9:7 ድምፁን እየሰሙ ማንም ግን ሳያዩ፡- ይህ በደማስቆ መንገድ የሆነውን ድንቅ ያሳያል። ድምጹን ጳውሎስና አብረውት የሚሄዱት ሰዎች ለምተዋል። ሳውል ከድምፁ ጋር የሚናገረው ማን እንደሆነ ይረዳል። ከሳውል ጋር የነበሩት ብርሃኑን አይተዋል። ፍርሃትም ወድቆባቸዋል (22:9)። «የሚናገረኝን የእርሱን ድምፅ ግን አልሰሙም» (22:9) እንዳለ አብረውት የሚሄዱት ግን ድምፅ ቢሰሙም ንግግሩን ግን አልሰሙም። የተነገሩትን ቃላት የሰማው ግን ሳውል ነበር ማለት ነው። ይህ የእግዚአብሔር ድንቅ አሠራር ነው። ብዙ ድምፅ ባለበት በጉባኤ መካከል በቤተ ክርስቲያንም ውስጥ ጌታ ለአንድ ሰው ለይቶ የሚገልጥለት ሰው ይኖራል። ይህ የመንፈስ ቅዱስ አሠራር ነው።

9:10 ጌታም በራእይ፡- ሐናንያ ለሳውል እንዲጸልይለት ታይ ዘንድ ላከች 9:17 በማለት በጌታ የተላከ መሆኑን ይገልጻል። ጌታ ለሳውል ደግሞ ሐናንያ የሚባል ሰው መጥቶ ሲጸልይለት ዓይኑ እንደሚያይ በራእይ ተገንዝቧል (9:12)። ስለዚህ ለሚጸልይለትና ለሚጸልይለት ለሁለቱም ጌታ በራእይ ተናግሯቸዋል።

9:13 በቅዱሳንህ፡- ለጌታ የተለዩ የተቀደሱ ቅዱሳን ይባላሉ (ሉቃ 1:70፤ 2:23፤ ሮሜ 1:7)። «ቅዱስ» ለክርስቲያኖች የሚሰጠው ሌላ መጠሪያ ወይም ስም ነው ሐዋ 9:32፤ 9:41፤ 26:10፤ 1ቆሮ 1:2 ይመልከቱ።

9:15 ለእኔ የተመረጠ ዕቃ፡- ዕቃውን መራጩ እግዚአብሔር ነው። የሚመርጠውም ለራሱ እንዲሆንለት ነው። ለጳውሎስ መመረጡ በግልጽ የተነገረው በሐዋ 13:2 ላይ ነው። እንዲሁም ጳውሎስ ለጌታ የተመረጠ ዕቃ ስለመሆኑ ሮሜ 1:1፤ 9:21-24፤ ገላ 1:1፤ 15፤ 16፤ 2ጢሞ 1:11፤ 2:14፤ 20፤ 21 ይመልከቱ። ምን ዓይነት ዕቃ እንደሆነ ስለ ራሱ በ2ቆሮ 4:7 ሲገልጽ የሽክለ ዕቃ ብሎ ይናገራል። በቀላሉ የሚሰበር፤ ደካማ፤ ከእግዚአብሔር ጸጋ በስተቀር ስሙን ሲሸከም የማይችል ሲል ነው።

9:15 በኢሕዛብም ... ፊት ስሜን ይሸከም ዘንድ፡- እንደሚል የሐዋርያው ጳውሎስ ዋነኛው ጥሪ ወንጌልን ለአሕዛብ እንዲያደርስ ነው። በመሆኑም የኢሕዛብ ሐዋርያ ተብሎ ይጠራል። ገላ 2:7-8፤ ኤፌ 3:8፤ 1ጢሞ 2:7፤ 2ጢሞ 1:11 ይመልከቱ።

9:16 ስለ ስሜ ስንት መከራ ቢቀበል፡- ሐዋርያው ጳውሎስ ስለተቀበለው መከራ ዓይነትና ብዛት በ2ቆሮ ከምዕ 10-12 ያለው ክፍል

ያሳየናል። መከራን መቀበል ከክርስቶስ የምንቀበለው ስጦታም እንደሆነ በፊሊ 1:29 ይገልጣል።

ሳውል የተጠራው የክርስቶስን ስም የሚሸከም ዕቃ እንዲሆን ሲሆን ይህም መከራ አለበት። ስለዚህ የተጠራው ለመስጠት ነው። በክርስቶስን በማመን ሰላም፤ ደስታ አለ፤ እንዲሁም ሽክም መሸከም፤ መከራም አለበት። ክርስትናና መከራ የተለያዩ አይደሉም። ጌታ ደቀ መዛሙርትን ያላቸው «በዓለም ሳላችሁ መከራ አለባችሁ ነገር ግን አይዘላችሁ እኔ ዓለምን አሸንፌአለሁ» (ዮሐ 16:33) ነበር። ክርስቲያን በዓለም ውስጥ እየኖረ ከዓለም ስላይደለ ዓለም አትቀበለውም። በተለያየ መንገድ ትገፋዋለች፤ ታሳድደዋለች። ክርስትና ለእግዚአብሔር መለየት መቀደስ በመሆኑ ዓለም ኢየሱስ ክርስቶስን እንዳልተቀበለች የእርሱ የሆኑትንም ክርስቲያኖች አትቀበልም።

9:17 ወንድሜ ሳውል ሆይ፡- በዚህ አጠራር የሚጠራው ሐናንያ ነው። ሐናንያ ስለ ሳውል የሚያውቀው አሳዳጅነቱን፤ ከሊቀ ካህናቱ ክርስቲያኖችን ለማሳደድና ለማሰር ፈቃድ ያያዘ መሆኑን ነው። ሆኖም ጌታ በራእይ ሳውልን እንዳገኘው ከነገረው በኋላ (9:10) ወዲያው **ወንድሜ ሳውል ብሎ** ይጠራዋል። ወንድም የሚለው አጠራር ወንድማማች ለሆኑ ማለትም የአንድ አባት ልጆች መሆንን የሚገልጽ ቃል ነው። የእግዚአብሔር ልጆች በእርሱ አባትነት ሥር የሚተዳደሩ የአንድ ቤተሰብ አባሎች መሆናቸውን ያሳያል። ስለሆነም ሐናንያ በራእይ ለተገለጠለት በመታዘዝ ወደ ሳውል ሄዶ በፍቅር ሰላምታ ያቀርብለታል።

9:17 መንፈስ ቅዱስ ይሞላብህ ዘንድ ላክኝ፡- በምዕራፍ 2 እንዳየነው መንፈስ ቅዱስ የተሞሉት ኢየሱስ ክርስቶስ ከላይ መንፈስ ቅዱስን ስላፈሰስ እንደሆነ አይተናል (2:33)። በሌላ ቦታ ደግሞ ሰዎች መንፈስ ቅዱስን የተሞሉት ሌሎች እጆቻቸውን በመጫን ሲጸልዩላቸው እንደሆነም ተመልክተናል (8:17)። እንዲሁም በሌላ ጊዜ ገና ቃሉ አየተሰበከ እያለ መንፈስ ቅዱስ በሰዎች ላይ ሲወርድ በሐዋ 10:44-48 እንመለከታለን።

9:18 እንደ ቅርፊት ያለ ከዓይኑ ወደቀ፡- ጳውሎስ በሥጋዊ ዓይኑ እያየ ወደ ደማስቆ ሲሄድ የነበረ ሰው ነው። ድንገት በመንገድ ላይ ጌታ በተገናኘው ጊዜ ዓይኑ ታወረ ሳያይም ሦስት ቀን ኖረ 9:9። ዓይኑ ማየት ከጀመረ በኋላ ወዲያው ከደቀ መዛሙርት ጋር እንደኖረ ስለ ኢየሱስ ክርስቶስም እርሱ የእግዚአብሔር ልጅ እንደሆነ በምክራቦች መሰበክ እንደ ጀመረ (9:20) እናያለን። ቅርፊት ከዓይን መነሣት የክርስቶስ ማንነትን በትክክል የመረዳት ምሳሌ ይሆናል። በመንፈሳዊ

ዓይን ሰው ሲረዳ መንፈሳዊ ዓይኖቹ የተከፈቱለት ጊዜ የኢየሱስ ክርስቶስን ትክክለኛ ማንነት የሚገነዘብ ሰው ነው። የልብ ዓይኖች መብራት ምሳሌ ነው።

9:23 ብዙ ቀንም ሲሞላ፡- ሳውል በደማስቆ የቆየው ምን ያህል ጊዜ እንደሆነ አይታወቅም። በዚሁ ምዕራፍ 9:26 ላይ «ወደ ኢየሩሳሌም በደረሰ ጊዜ» ቢልም በሌላ ክፍል እንደምንመለከተው ከደማስቆ ወደ ኢየሩሳሌም በቀጥታ የሄደ ግን አይመስልም። በገላ 1:17-18 መሠረት ከደማስቆ «ወደ አረብ አገር ሄድኩ እንደገናም ወደ ደማስቆ ተመለስኩ» ይላልና አስቀድሞ ወደ አረብ አገር እንደሄደ በዚያም ለሦስት ዓመት ያህል እንደቆየ እንረዳለን። ስለዚህ ይህ ብዙ ቀንም ሲሞላ የሚለው ከሦስት ዓመት በኋላ ወደ ደማስቆ ሄዶ በዚያ የነበሩት አይሁድ ሊገድሉት ያሰቡትን ሁኔታ ሲገልጽ ሊሆን ይችላል።

9:27 በርናባስ ግን ወስዶ ወደ ሐዋርያት አገባው፡- የሳውል የቀደመ ታሪኩ ከሐዋርያት ጋር እንዲተባበር የሚያደርገው አይደለም። እርሱ ኢየሱስ ክርስቶስን አጥብቆ ያሳድድ ነበርና። ሐዋርያትም ይህን ስለሚያውቁ ጳውሎስን ለመቀበልና ወደ እነርሱ ለማስገባት ፈቃደኞች አልነበሩም። ሆኖም የመጽናናት ልጅ የተባለው በርናባስ የጳውሎስን መለወጥ ስላወቀ ወደ ሐዋርያት አቀረበው።

የቀደመ ታሪካቸው ጥሩ ያልሆነ በኃጢአተኝነታቸው እጅግ የሚታወቁ ወይም በክፉ ጸባያቸውና በአሳዳጅነታቸው የሚታወቁ ሰዎች ጌታን ሲቀበሉ ቶሎ ወደ ቤተ ክርስቲያን ወይም ወደ አማኞች መቀላቀል አስቸጋሪ ሆኖ ይገኛል። ይሁን እንጂ እውነተኛ ለውጥ ከተለወጡ በአንድ ቀን ልዩነትም ቢሆን ሐናንያ ወንድሜ ሳውል ብሎ እንደጠራው ወንድሞች መሆናቸውን ማወቅና ማቅረብ ይገባል። ለዚህም እንዲህ ዓይነት ሰዎችን የሚቀርቡ ጎብረት ከቅዱሳን ጋር እንዲያደርጉ የሚያጽኑ የሚደግፉ በርናባሶች ያስፈልጋሉ። የሚያቀራርብ የበርናባስ አገልግሎት አስፈላጊ ነው። እርግጠኛ ለውጥ ሳይኖራቸው ፈጥነው ለመተባበር የሚፈልጉም ሊኖሩ ይችላሉ። እንደ ሲሞን ዓይነት (ምዕ 8) ሥልጣን የሚፈልጉ፤ ሥልጣንን ለመግዛት ሰጥቅም የሚቀርቡ ሊኖሩ ይችላሉ። እነዚህንም በጥንቃቄ መለየት ያስፈልጋል።

9:31 በእግዚአብሔርም ፍርሃትና በመንፈስ ቅዱስ መጽናናት፡- በኢየሩሳሌም ከደረሰው ታላቅ ስደት በኋላ የሰላም ጊዜ እንደመጣ በይሁዳና በሰማርያ የነበሩት አብያተ ክርስቲያናት በሰላም የሚኖሩበት ጊዜ እንደመጣ እናስተውላለን። የመታነጽ፤ የሰላም፤ የእድገት ጊዜ ነበር። በውስጣቸው በመንፈስ ቅዱስ በእጽናት ይጽናናሉ፤ በእናኗራቸው እግዚአብሔርን መፍራታቸውን ያሳዩ ነበር። የውጭው

የውስጡ ሰላም (እርቅ) የሆነበት ሕይወት ነው። ሌላው አጽናኝ ይመጣል (ዮሐ 14:16) ብሎ ጌታ የተናገረው በቅዱሳን ውስጥ በመኖር እውተኛውን መጽናናት ይሰጣቸው ነበር።

የቅዱሳን መጽናናት ከእግዚአብሔር ፍርሃት ጋር አብሮ ሲሆን እውነተኛ የቤተ ክርስቲያን እድገት ይኖራል። የቁጥር እድገት ብቻ ያልሆነ የመንፈስ ቅዱስ መጽናናት ያለበት እንዲሁም እግዚአብሔርን መፍራት ባለበት መታነጽና ማደግ ሲኖር በእውነትም ቤተ ክርስቲያን አደገች! በዛች! ጠነከረች ይባላል። እግዚአብሔርን መፍራት የሚያመለክተው የተቀደሰ አኗኗራቸውን ሲሆን የመንፈስ ቅዱስ መጽናናት ደግሞ በውስጣቸው ከእግዚአብሔር ጋር ሰላም መሆናቸውንና ደስታ የበዛላቸው መሆኑን ነው። ይህም የመንፈስ ፍሬ ነው።

9:33 ኤንያ:- ለሰምንት ዓመት ሽባ የነበረ በጴጥሮስ እጅ የተፈወሰ ሰው ነበር። ይህ ሰው ለሰምንት ዓመት ሰዎች እያነጠፋለት ተኝቶ ነበር። ጴጥሮስም ተነሣ ለራሱም አንጥፍ 9:34 ይለዋል። በዚህም ሙሉ ጤነኛ መሆኑን ለሌሎችም ያሳያል። እነዚሁም ሰው ጤንነቱን ሲያገኝ ለራሱ የሚጠነቀቅ ራሱንም በሥራ የሚያሠማራ ሊሆን ይገባል። ኤንያ በልዳ ይኖሩ ከነበሩ ቅዱሳን አንዱ ሳይሆን አይቀርም (9:32) ።

9:36 ደርቃ ... መልካም ነገር የሞላባት ምጽዋትም የምታደርግ ነበረች። ደርቃ ከሞተች በኋላ በጴጥሮስ እጅ ጣቢታ ሆይ ተነሺ በማለት 9:40 ከሞት የተነሣች ሴት ነች። ድንቅና ተአምራት ለሚያምኑት (ለማያምኑትም) ከጌታ ዘንድ ይመጣል። የፈውስና የተአምራት የመጨረሻው ውጤት ብዙ ሰዎች በጌታ እንዲያምኑ ማድረግ ነው (9:42)። ፈውስን ለተቀበለው ሰው ከሚያመጣው ደስታ በተጨማሪ ፈውስ ብዙዎች ወደ ጌታ ዘወር እንዲሉ እግዚአብሔር የሚጠቀምበት ወንጌልን ማድረሻ መንገዱ ነው። ብዙዎችም እርሱን አይተው ወደ ጌታ ዞር አሉ 9:35 እንደሚል።

9:40 ጣቢታ ሆይ ተነሺ:- ይህች የግሪክኛ ስሟ ደርቃስ የሆነው ሴት በሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ከሞት ለመነሣት የመጀመሪያዋ ነች። ከእርሷ በፊት የሞቱ ብዙዎች ይኖራሉ፤ ለምሳሌ እስጢፋኖስ። እርሱ በድንጋይ ተወግሮ ሞቷል። ከሞትም ሊነሣ በተቻለ ነበር። አንዳንዶቹ ከሞት እንዲነሱ እግዚአብሔር ይፈቅዳል። ጌታ ኢየሱስም ሰዎችን ከሞት አስነስቷል (ማር 5:40፣ ሉቃ 8:54)።

9:43 ሰምያን ከሚሉት ከአንድ ቁርበት ፋቂ ጋር:- ቁርበት መፋቅ በተለምዶ የተከበረ ሥራ ተደርጎ አይቆጠርም። በዚያን ዘመን አይሁድ

የቁርበት መፋቅን ሥራ ዝቅተኛ ተግባር አድርገው ይቆጥሩት ነበር። ከእነርሱም ጋር ብዙ ኅብረት አያደርጉም ነበር።²⁷ ነገር ግን በጌታ ያመነ ሰው ሁሉ በክርስቶስ ኢየሱስ ፊት እኩል ነውና በእርሱም በኩል ወንድም ሆኗልና አገልጋይ በወንድም ቤት ለመግባት ሲያስፈልግ ከእርሱም ጋር ለመኖር የማይከብደው መሆን አለበት።

ጴጥሮስ ጌታን ያየ፤ ከጌታም ጋር የነበረ፤ ታላቅ ሐዋርያ ነው። መንፈስ ቅዱስን የተሞላ፤ በአንድ ቀን ሦስት ሺህ እስኪለወጡ ድረስ ታላቅ የወንጌል ሰባኪም ነው። በእነ ሐናንያና ሰጴራ ላይ እንደሆነው በውስጡ የእግዚአብሔር ቁጣ የሚያልፍበት ሰው ነው። በካህናትና አለቆች ፊት ለመናገር የደፈረ ከሐዋርያት ቀዳሚ ሐዋርያም ነው። ጴጥሮስ ደግሞ ሁሉንም ዓይነት ሰዎች የሚያቀርብ «በቁርበት ፋቂ» ቤት ለመቆየት የማይከብደው ሰው ነበር።

²⁷ One of the rabbis said: "It is impossible for the world to do without tanners; but woe to him who is a tanner." A Jewess could sue for divorce if she discovered that her husband was a tanner. And yet Peter will have scruples on the housetop in the tanner's house about eating food considered unclean. "The lodging with the tanner was a step on the road to eating with a Gentile." RWP. <... a trade regarded by the Jews as half unclean, and consequently disreputable, from the contact with dead animals and blood which was connected with it. For this reason, even by other nations, it is usually carried on at some distance from towns; accordingly, Simon's house was "by the seaside" (Acts 10:6). Peter's lodging there shows him already to some extent above Jewish prejudice.> JFB

ከምዕራፍ 1-7 ባለው ክፍል ወንጌል በኢየሩሳሌም ለሕዝቡና ለካህናትም እንደ ደረሰ ተመልክተናል። በምዕራፍ 8 ወንጌል ወደ ይሁዳ፤ ሰማርያና ወደ ምድር ዳርም (ለኢትዮጵያ ንግሥት የገንዘብ አዛዥ ለሆነው ባለ ሥልጣን ጭምር) ወንጌል መድረስ መጀመሩን አይተናል። እንዲሁም በምዕራፍ 9 ክርስቲያኖችን ያሳዳድ የነበረውን ማርኳስ። በምዕ 10 ወንጌል ለሮም ወታደሮች መድረስ ይጀምራል። በምዕራፍ 8 ፊልጶስ ወንጌልን ለማድረስ ተላከ። በምዕራፍ 9 ጌታ ኢየሱስ በመገለጥ ጳውሎስን ወደ ራሱ ጠራው። በምዕራፍ 10 ጴጥሮስ ወደ ቆርኔሌዎስ ተላከ።

ምዕራፍ 10 በሐዋርያት አገልግሎት ውስጥ አንድ አዲስ ምዕራፍ የተጀመረበት ነው ማለት ይቻላል። እስከ አሁን የሐዋርያት አገልግሎት ያተኮረው በኢየሩሳሌም፤ በይሁዳና በሰማርያ ነበር።

10:1 ቂሃርያ፡- ቂሃርያ በካነዓን ምድር ውስጥ የምትገኝ የሮም አገዛዝ ክፍል የሆነ ኢጣልቂ የሚባል ጭፍራ ወይም የወታደር ክምችት የነበረባት ከተማ ነች። የዚህ ጭፍራ አዛዥ ቆርኔሌዎስ የሚሉት ሰው ነበር። ቆርኔሌዎስ አይሁዳዊ ያይደለ የአይሁድን እምነት ግን የተቀበለ²⁸ ሰው ይመስላል። ቆርኔሌዎስ እግዚአብሔር ለሚፈልጉ ብድራትን እንደሚሰጥ (ዕብ 11:6) ምሳሌ ይሆናል። ቆርኔሌዎስ ወደ እግዚአብሔር ይጸልይ ነበርና። እግዚአብሔርም ጴጥሮስን ላከለት።

10:2 እርሱም ከቤተ ሰዎቹ ሁሉ ጋር፡- ቆርኔሌዎስ ከቤተሰቡ ጋር በጎብራት እግዚአብሔርን የሚያመልክ ሰው ነበር። በቆርኔሌዎስ ሕይወት ጎልተው የሚታዩ መልካም ባሕርያት አሉ። እነርሱም፡-

- እግዚአብሔር ማምለክና መፍራት
- ለሕዝብ እጅግ ምጽዋት ማድረግ
- ወደ እግዚአብሔር ሁልጊዜ መጸለይ ነበሩ

እግዚአብሔር ማምለክና መፍራት እነዚህ ሁለቱ (ማምለክ እና መፍራት) አብረው መገኘት ይገባቸዋል። እግዚአብሔርን ማምለክ አንዱ የሚገለጽበት መንገድ እርሱን በመፍራት ስለሆነ ነው። እንደሁም ቆርኔሌዎስ እምነቱን በተግባር የሚገልጽ ሰው ነበር። ይህ

²⁸ proselyte

ሰው ግን በክርስቶስ ኢየሱስ በማመን ያለውን አዲስ ኪዳን ገና ስላላወቀ ለዚህ ሰውና ለቤተሰቡ መዳን እንዲሆንለት እግዚአብሔር ጴጥሮስን ላከለት። እግዚአብሔር እርሱን የሚያመልኩትንና የሚፈሩትን ያውቃል ወደ እነርሱም መልእክተኞቹን ይልካል። በትክክል እውቀው ያመልኩት ዘንድ። ክርስቲያኖችም እንደ ጴጥሮስ ለመለክ የተዘጋጁ ማናቸውም ዓይነት የዘር፤ የቋንቋ፤ የቀለም፤ የኑሮ ደረጃ፤ ግድግዳ ወይም ድንበር ሳያግኛቸው አልፈው በመሄድ ኢየሱስ ክርስቶስን ሊሰብኩ ይገባቸዋል።

ኢየሩሳሌም ለይሁዳ የሃይማኖት ከተማ ስትባል ቂሃርያ ደግሞ የአስተዳደር ከተማ ተብላ ትታወቅ ነበር። ቆርኔሌዎስ በዘሩ አይሁዳዊ አልነበረም፤ የሚኖረው የአይሁድ በምትሆን በቂሃርያ ከተማ ነበርና ብዙ ምጽዋት ያደርግ ነበር ሲል ለአይሁድ ብዙ ይሰጥ ነበር እንደ ማለት ይሆናል።

10:4 ጸሎትና ምጽዋትሁ፡- ጸሎቱ በነፍሱ ወደ ላይ ወደ እግዚአብሔር ያለውን መቃተት ያሳያል። ምጽዋቱ ደግሞ ከእግዚአብሔር ጋር ያለውን ጎብራት ለሰው ባለው ፍቅር ወደ ጎን መገለጹን ያሳያል።

10:4 ለመታሰቢያ እንዲሆን አረገ፡- መታሰቢያ አብዛኛውን ጊዜ ከመሥዋዕት ጋር ይያያዛል። በእግዚአብሔር ዓይን መልካም ሆኖ ከተገኘ መሥዋዕት አቅራቢው በእግዚአብሔር ፊት መታሰቡን የሚያሳይ ነው (ዘሌ 2:219!16! 5:12)። በአዲስ ኪዳንም በማቴ 26:13! ማር 14:9! ሐዋ 10:4 ይመልከቱ።

10:11 ሰማይ ተከፍቶ፡- ጴጥሮስ እየተመለከተ ያለው ራእይ ነው። ከዚህ ቀደም ጌታ ኢየሱስ በተጠመቀ ጊዜ ሰማይ ተከፍቷል (ማቴ 3:16)። እንዲሁም እስጢፋኖስ በሚወገርበት ጊዜ ወደ ላይ ሲመለከት ሰማይ ተከፍቶ አይቷል (ሐዋ 7:56)። የሰማይ መከፈት በሰማይና በምድር መካከል የሆነውን የግንኙነት መቅረብ ያመለክታል። የሰማይ መከፈት ከሰማይ ወደ ምድር የሚወርድን ነገር ያመለክታል።

10:14 አንዳች እርኩስ የሚያስጸይፍም ኩቶ በልቼ አላውቅምና፡- በብሉይ ኪዳን ዘሌ 11ና በሌሎችም ክፍሎች እንደምናየው ንጹህና እርኩስ በሚል የሚከፈሉ የሚበሉና የማይበሉ የእንስሳት ዓይነቶች ተዘርዝረዋል። በራእይ ያያቸውን የማይበሉት «እርኩስ» እንስሳት ተነሥቶ አርዶ እንዲበላ ሲናገረው ጴጥሮስ ፈቃደኛ አልነበረም። ጴጥሮስ ሊማር የሚገባው ዋና ትምህርት በሰዎች መካከል ጸዮና ወይም እርኩስ የሚባል እንደሌለና ሁሉም ሰዎች በእግዚአብሔር

የተወደዱ መሆናቸውን ነው። እግዚአብሔር ለመዋጀት «ጸያፍ» የሚለው ሰው (ሕዝብ) የለም።

10:17 ጴጥሮስም ሰላየው ራእይ ምን ይሆን? ብሉ በልቡ ሲያመነታ፡- ጴጥሮስ ያየው ተመስጦ ነበር (10:10)። በዚህ ተመስጦ ሰማይ ተከፍቶ አርዶ እንዲበላ የሚል ድምጽ መጣለት። የዚህን ድምጽ ወይም መልእክት ምንነት ትርጓሜውን ወዲያው አልተረዳም። ትርጓሜውን የተረዳው ደረጃ በደረጃ ነበር። እያመነታ እያለ ከቆርኤሌዎስ ዘንድ የተላኩ መልእክተኞች ወደ እርሱ ይመጣሉ። እግዚአብሔርም እኔም ልኬያችዋለሁ ሳትጠራጠር ከእነርሱ ጋር ሂድ **10:20** ይለዋል። እስከዚህ ጊዜም ድረስ ቢሆን ጴጥሮስ በትክክል መልእክቱ ምን እንደሆነ አልገባውም። ነገር ግን ደረጃ በደረጃ እየታዘዘ ይቀጥላል። ቆርኤሌዎስ ቤት ከገባ በኋላ ያየው ራእይ ትርጉሙ ምን እንደሆነ ሲገልጽ ማንንም ሰው አርኩስና የሚያጸይፍ ነው እንዳልል አሳየኝ **10:28** ብሉ ይናገራል። እግዚአብሔር ለሰው ምስጢርን የሚገልጠበት መንገድ የተለያየ ነው።

10:25 ቆርኤሌዎስ ... ከእግሩ በታች ወደቀና ሰገደለት፡ ቆርኤሌዎስ ይህን ሲያደርግ ጴጥሮስ እኔ ራሴ ደግሞ ሰው ነኝ **10:26** ማለቱ አምልኮ የሚገባው አምላክ ብቻ ነው ማለቱ ነው (ማቴ 4:10)። በሌላም ቦታ «አማልክት ሰዎችን መስለው መጥተዋል» ብለው ሊሰወላቸው በደለጉ ጊዜ እነጻውሱስ ልብሳቸውን እንደቀደዱ በሐዋ **14:11-14** እንመለከታን።

አገልጋዮች የእግዚአብሔር ቃል በላያቸው ሲገለጥና እነርሱ «ታላቅ» እንደሆኑ ሲመሰላቸው የሚመጣቸው ፈተና ወደ መመለክ የመድረስ ወይም በተለያየ መልኩ ስግደትን መፈለግ ሊሆን ይችላል። ሆኖም አገልጋዮች ሰው ብቻ መሆናቸውን ጭራሽ ሳይዘነጉ ከእንዲህ ዓይነት ትዕቢትና ኃጢአት መሸሽ አለባቸው።

በዚህ ዘመን የቤተ ክርስቲያን አገልጋዮች ሊጠነቀቁበት ከሚገባ አንድ ትልቅ ችግር የተከታዮችን ብዛትና የከበራታውን መጠን በማየት የሚመጣው «እኔ ታላቅ ነኝ» የሚለው ስሜት ነው። ወደ መከበር የሚወስድ ሁኔታ ሳይታወቅ አምልኮን ወደ መቀበል ሊያመራ ይችላል። ይህ ደግሞ በእግዚአብሔር ፊት የተጠላ ኃጢአት ነው።

እግዚአብሔር ለማንም አያደላም። በፍቅሩ አድልዎ የለውም። የእርሱ ፍቅር ለአንድ ዘር ወይም ወገን ብቻ አይደለም! ሁሉንም ሰው ይወዳል። ሁሉም ይድኑ ዘንድ ፈቃዱ ነው። የጌታ ፍቅርና የመንፈስ

ቅዱስም መውረድ በፍቅር ላሉት ሁሉ ነው (ሐዋ 2:39)። እግዚአብሔርን የሚፈሩ ሁሉ በፊቱ የተወደዱ ናቸው።

ቆርኤሌዎስ ለመንፈሳዊ ነገር ጥማት የነበረው እግዚአብሔርን ያመልክና ይፈራ የነበረ ሃይማኖተኛ ሰው ነው። ለጴጥሮስ ከእግሩ በታች ወደቀና ሰገደለት ይላልና ለሰው እንደማይሰገድ ገና አላወቀም። ጴጥሮስ ግን እኔ እራሴ ደግሞ ሰው ነኝ ብሉ አስነሣው **10:26**። ለሰው የአምልኮ ስግደት አይገባውምና።

10:29 አሁንም በምን ምክንያት አስመጣችሁኝ? ብዬ እጠይቃችኋለሁ። ጴጥሮስ ለምን እንደጠሩት ገና ስላላወቀ ጠይቆ ሊረዳ ነው። እንግዲህ መገለጥ ደረጃ በደረጃ ሊሆን ይችላል። ለታየው ነገር ሲታዘዝ ወደሚቀጥለው መረዳት ያኛውን ደግሞ ሲያደርግ ወደሚቀጥው ሙላት ወይም የማወቅ ደረጃ እያደገ ይሄዳል ማለት ነው። ራእይን በመረዳት ረገድ ወደፊት የሚሆነው ሁሉ በአንድ ጊዜ ተተርትሮ ሳይሰጥ ስለሚችል የሚሻለው በተገለጠው ደረጃ እየታዘዙ ለቀሪው በእምነት መኖር ነው። ዛሬ መንገዱ የበራለት ሰው የነገውንም ብርሃንና መንገድ ዛሬውኑ ማወቅ አለብኝ» ብሎ ሳይሚገት ከአብሪው የተነሣ ነገንም በብርሃን እንደሚራመድ አምና መቀጠል አለበት።

10:32 በቁርበት ፋቂው በስምዖን ቤት፡- እግዚአብሔር የወታደሩንና የሀብታሙን የቆርኤሌዎስን ቤት ያውቃል። እንዲሁም የቁርበት ፋቂውንና የስምዖንን ቤት ያውቃል።

ወንጌል ስርጭት ከእግዚአብሔር ጋር መተባበር ነው። ቆርኤሌዎስ በጌታ ያመነበትን ሂደት ስንመለከት አስቀድሞ የጌታ መልእክ ለቆርኤሌዎስ ተገልጦ ልታደርገው የሚገባህን እርሱ ይነግረዋል (10:6) በማለት ጴጥሮስን ወደ እርሱ እንዲያስጠራ ይነግረዋል (10:3-5)። ጴጥሮስ ደግሞ በበኩሉ ወደ ቆርኤሌዎስ ቤት ከመልእክተኞች ጋር የሄደው መንፈስ ስለተናገረው ነበር (10:19)። ወንጌልን ለቆርኤሌዎስ መናገር የጀመረው የእግዚአብሔር መልእክ ነው። እግዚአብሔር በራእይ ብቻ ወይም ከሰማይ በሆነ መገለጥ በኩል ወንጌልን ሊሰብክለትና ወደ እምነት ሊመራውም በቻለ ነበር። ነገር ግን በእግዚአብሔር አሠራር ለወንጌል መዳረስ ሰዎች አብረው እንዲሠሩ ይፈልጋል። ስለዚህ ጴጥሮስ በዚህ ውስጥ አብሮ ሠራተኛ ሆነ።

10:34-35 እግዚአብሔር ለሰው ፊት እንዳያደላ፡- እርሱን የሚፈሩት ጽድቅን የሚያደርጉ በእርሱ ዘንድ የተወደዱ ናቸው። ስለሆነም ወንጌልን ለማድረስ ምንም ዓይነት ግድግዳ ሊኖር አይገባም። ቆርኤሌዎስ ከቅኝ ገዢው ክርም (አሕዛብ) ወገን ሲሆን ጴጥሮስ ደግሞ

ከተገዢዎች ክስይሁድ ወገን ነው። በሁለቱ (በአሕዛብና አይሁድ) መካከል መለያየት ነበር። በሁለቱ መካከል የነበረውን የጥል ግድግዳ ክርስቶስ በሥጋው ስላፈረሰው (አፈ 2:14-15) ግድግዳው ፈርሷል። ወንጌል ማንኛውንም ግድግዳ አልፎ፤ ጥሶ የሚሄድ የክርስቶስን ፍቅር የሚገልጥ «ድንበር ዘለል» የምሥራች ነው። የክርስቶስ ፍቅር ሁሉን ልዩነት አልፎ አንድ ያደርጋል። ጴጥሮስ በቆርኔሌዎስ ቤት የጌታ የኢየሱስ ክርስቶስ የአገልጋይነት ሕይወት፤ የእርሱን የመስቀል ላይ ሞት፤ ለዚህም ጴጥሮስ ራሱ ምስክር መሆኑን፤ የሆነው ሁሉ ስለ ጌታ በመጸሐፍት አስቀድሞ የተጻፈው ይፈጸም ዘንድ እንደሆነና በኢየሱስ ክርስቶስ በማመን ደኅንነት እንደሚገኝ ሰበካላቸው።

10:42 በሕያዋንና በሙታን ሊፈርድ፡- ኢየሱስ ክርስቶስ በሁሉም ሰዎች ላይ ፈራጅ ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ በሙታንና በሕያዋን ላይ ይፈርዳል (1ጴጥ 4:5)።

10:48 በኢየሱስ ክርስቶስ ስምም ይጠመቁ ዘንድ፡- በሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ እንደምናየው ቅዱሳን የሚሰደዱት ስለ ክርስቶስ ስም ነበር። እንዳይናገሩ የሚከለክሉት በዚህ ስም ነው። የሚጠመቁትም በዚህ ስም ነበር (2:38፤ 19:5)። አይሁድ የጠሉት የክርስቶስን ስም ነበርና ይህ ስም ሰዎች የሚድኑበት፤ የሚጠመቁት፤ የሚሰደዱለት፤ የሚሰብኩት እርሱ መሲሁ ክርስቶስ አምላክ እንደሆነ አስረግጦ ለማሳየት ነው። ይህም ሕያው የሆነው የኢየሱስ ክርስቶስ ደቀ መዛሙርት ተከታዮች መሆናቸውን ለሕዝብ የሚገለጥበት መንገድ ነው።

²⁹ ጥምቀት የሚከናወነው በእብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ስም አይደለም ብለው ለሚያምኑት ማስረጃ አይሆንም። ምክያቱም መጽሐፍ ቅዱስ እርስ በእርሱ ስለማይቃረን፤ በተጨማሪ በ2:38 ላይ የተሰጠውን ማብራሪያ ይመልከቱ።

ምዕራፍ 11

በምዕራፍ 10 መንፈስ ቅዱስ ጴጥሮስን ወደ ቆርኔሌዎስን በመላክ በአሕዛብ መካከል ወንጌል መስፋፋት እንደ ጀመረ ተመልክተናል። የወንጌል መስፋፋቱ በአሕዛብ (ያልተገረዙ በሚባሉት) መካከል እየቀጠለና እያደገ ሲሄድ በምዕራፍ 11 እናያለን። በምዕራፍ 11 የምናየው ሌላው ነገር አሕዛብ ወንጌልን መቀበል ሲጀምሩ ከአይሁድ አማኞች መካከል አንጻንዶቹ አሕዛብ እንደ አይሁድ መገረዝ አለባቸው የሚል ክርክር ማንሳታቸው ነው።

ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ለሳምራውያን ሰብኳል (ዮሐ 4:1-42)፤ ግሪኮች በሚበዙበት ጌርኔሴንም ሰብኳል (ማር 5:1-20) እንዲሁም ለሮማውያን ሰብኳል (ሱቃ 7:1-10)

ከእስጢፋኖስ ሞት ጋር ተያይዞ በተነሳው ስደት የተበተኑት ደቀ መዛሙርት ወደ ብዙ ቦታዎች የደረሱ ሲሆን በሚሄዱባቸው ቦታዎች ሁሉ ወንጌልን የሚሰብኩት ለአይሁድ ብቻ ነበር። በዚህ ወቅት ስለ ወንጌል አድማስ ሙሉ መረዳት አልነበራቸውም። መከራ እየተቀበሉና እየተሰደዱ ነው፤ የነበራቸው መረዳት ድንግዝግዝ ነበር። ጌታ እስከ ምድር ዳርቻ ድረስ ወንጌልን እንዲያደርሱ ያዘዛቸው ቢሆንም መረዳታቸው ገና አልሰፋም።

የወንጌል ስርጭት ማዕከል የሆነችው የአንጾኪያ ቤተ ክርስቲያን ነበረች። ከዚህ ቀደም ፊልጶስ በሰማርያ ሰብኳል (ሐዋ 8:5)። ሰማርያውያን ግን በከፊል አይሁድ ነበሩ። እንዲሁም ጴጥሮስ እግዚአብሔርን ያመልክና ይፈራ ለነበረው ለቆርኔሌዎስ ሰብኳል። በከነዓን ውስጥ ይኖር የነበረ ሰው ነው (ሐዋ 10:2)።

አማኞች በስደቱ ከኢየሩሳሌም ከወጡ በኋላ ወንጌልን ያደርሱ የነበሩት ለሌሎች አይሁዶች ነበረ (ሐዋ 11:19)። ከአንጾኪያ የወጡት አገልጋዮች ወንጌልን ወዳልሰሙ ሀገሮችና አሕዛብ ወንጌልን ለማድረስ ተሰማሩ። በአሕዛብ መካከል የመጀመሪያዋ ቤተ ክርስቲያን የተቋቋመችው በአንጾኪያ ነበር። በዚህ ቦታ ለመጀመሪያ ጊዜ አማኞች ክርስቲያን ተብለው ተጠሩ። ክርስቲያን ማለት የክርስቶስ የሆነ እንደ ማለት ነው (ሐዋ 11:26)።

ጳውሎስ አንጾኪያን እንደ መነሻ ጣቢያ አድርጎ ከአንጾኪያ በመነሣት ሦስት የአገልግሎት ወይም ሚሲዮናዊ ጉዞዎችን አድርጓል። በ11:26

ላይ እንደምንገነዘበው በርናባስ የጳውሎስ የአገልግሎት ጓደኛው ነበር። አስቀድሞ ጳውሎስን ሐዋርያት እንዲቀበሉት ያደረገ በርናባስ ነው። ሌሎች ሊያቀርቡት ባልፈለጉ ጊዜ ያጽናናው በርናባስ መልካም ምሳሌነት ያሰው ሰው ነው። አዳዲሶችን በማቀራረብ ከሌሎች ጋር በማስተዋወቅ ጎብረት እንዲያደርጉ በማስተዋወቅ ማገልገል ሰፊ ልብና እምነትን ይጠይቃል። በርናባስ አዳዲስ አማኞችን በማበረታታትና በማስተማር ሲያገልግል የነበረ ሰው ነው (ሐዋ 9:26-30)።

እንዲሁም ስለ ዮሐንስ ማርቆስ በጳውሎስና በበርናባስ መካከል መለያየት በሆነ ጊዜ ማርቆስን የተቀበለው በርናባስ ነው። በርናባስ ይህን በማድረጉ ደካማን የሚሸከም፣ ዛሬ የተሸነፈ የከዳም ሰው እንኳን ቢሆን ነገ እግዚአብሔር ያስበዋል፤ መልካም አገልጋይ ይሆናል ብሎ የሚያስብ አምነት የሞላበት ሰው እንደሆነ ማንናዘብ እንችላለን። ስለሆነም ዮሐንስ ማርቆስ በርናባስንና ጳውሎስን ትቶ ከመንገድ የተመለሰ ቢሆንም ወደ ጌላ ግን የጳውሎስ የቅርብ ረዳት ሆኖ እናገኘ ዋለን።

በ11:30 እና በሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ በርካታ ቦታዎች ውስጥ እንደምንመለከተው በየከተማው ሽማግሌዎች ይሸሙ ነበር። ሽማግሌዎች ቤተ ክርስቲያንን ለማስተዳደርና ለመምራት አስፈላጊ አገልጋዮች ናቸው። በኃላፊነት የሚመሩና የሚያስተዳድሩ ቤተ ክርስቲያን ዓላማዋን ትፈጽም ዘንድ የተለያዩ ተግባሮችን እንድታከናውን የሚያግዙ ለመንጋውም በምሳሌነት የሚታዩ ሰዎች ናቸው።

11:2 ከተገረዙት ወገን የሆኑት ሰዎች፡- እነዚህ በኢየሩሳሌም የነበሩ ወንጌልን የተቀበሉ አይሁድ ማለት ነው። እነዚህ አማኞች በመስቀል ላይ የሞተውና በሦስተኛ ቀን የተነሣው ኢየሱስ ክርስቶስ የዓለም መድኃኒት እንደሆነ ያምናሉ። ሆኖም መገረዝን በተጨማሪነት ሊያደርጉት የሚገባ ሥርዓት አድርገው ያስቡ ነበር።

ጴጥሮስም «ማንንም ሰው ጸያፍ እንዳልል» (10:28) ተናገረኝ ወደሚለው ግንዛቤ የደረሰው።

- አስቀድሞ ራዕይ በማየት
- ከዚያም የጌታን ድምጽ በመስማት
- ሦስተኛ ቀርጼለሁ ከላካቸው መልእክተኞች ጋር ሲሄድ ጌታ ለእርሱ እንዴት እንደተናገረው ለማስረዳት

- እንዲሁም እርሱ ቃሉን ሲናገር መንፈስ ቅዱስ በሚሰሙት ላይ ሁሉ በመውረዱ ነው።
- በመጨረሻም ይህን እከለክል ዘንድ እኔ ማን ነኝ? ብሎ ይናገራል።

በእነዚህ ማስረጃዎችና ማረጋገጫዎች ጴጥሮስ የአሕዛብን መለወጥ እንደ ተቀበለ እናስተውላለን።

ሌሌች ሐዋርያትና ደቀ መዛሙርት የአሕዛብን ወንጌል መቀበል ሰምተው ቢከራከሩ በጣም የሚያስደንቅ ነገር ላይሆን ይችላል። እዚህ ላይ ቁም ነገሩ ከሙግት በፊት በትክክል ማድመጥና እግዚአብሔር የሠራው ነው ተብሎ የሚነገረው እውነት ሆኖ ሲገኝ በመቀበል እርሱን ማክበር ነው።

ከዚህ ለውጥ ጋር የአዲስ ኪዳን ትኩረት የልብ መገረዝ እንደሆነ አይሁድ አማኞች አልተገነዘቡም።

11:4 ከመጀመሪያው ጀምሮ በተራ ገለጠላቸው። ጴጥሮስ በሌሎች ሐዋርያትና ደቀ መዛሙርት መጠየቁ ወይም የእርሱ ድርጊት ጥያቄ ማስነሳቱን አልተቃወመውም። ይልቁን ለሌሎች ሊያስረዳ የሚገባው አድርጎ ራሱን ስለ ቆጠረ ከመጀመሪያው ጀምሮ ገለጠላቸው። ቀደም ሲል ጌታ በራዕይ ከመግለጡ በፊት የእርሱም ችግር እንደሆነ ስላወቀ ሊሆን ይችላል ለሌሎች በልብ ስፋት ለማስረዳት አልከበደውም። ይህ በዚህ ዘመን በቅዱሳን መካከል ሊኖር የሚገባ መልካም ባሕርይ ነው።

የመጀመሪያዋ ዘመን ቤተ ክርስቲያን በምዕመናን መካከል ወይም ከቤተ ክርስቲያን ዕድገት ጋር በተያያዘ የሕይወት ችግርን አስመልክቶ የተለያዩ የውስጥ ችግሮች ይታዩባት ነበር። ለምሳሌ፡-

- የመጀመሪያው አስመሳይነት ነበር። በሐናንያና ሰጺራ ሕይወት የታየው ግብዝነት ወይም አስመሳይነት (ምዕ 5)።
- ሁለተኛው ማንጎራጎር። ከግሪክ የመጡ አይሁድ መበለቶች በየዕለቱ ከሚደረገው የማዕድ አገልግሎት ጋር በተያያዘ የነበራቸው ቅሬታ (ምዕ 6)
- ሦስተኛው የትምህርት ወይም ዶክትሪን ጉዳይ ነበር። ወንጌል እየሰፋ ከአይሁድ አልፎ ወደ አሕዛብ ሲደርስ ወንጌልን ከመቀበል በተጨማሪ አሕዛብ እንደ አይሁድ መገረዝ አሳባቸው የሚለው ክርክር ነበር (ምዕ 15)።

እነዚህ ችግሮች የተቃለሉባቸውን መንገዶች በማጤን የዛሬዎም ቤተ ክርስቲያን ችግር ቢገጥማት ልትከተላቸው የሚገባት ብዙ የመፍትሔ ትምህርቶች ታገኛለች።

- የመጀመሪያው የእግዚአብሔር መንፈስ የገለጠውን እውነት በማስተላለፍ
- ሁለተኛ በመመካከር መፍትሔ መፈለግና ለሥራው የሥራ ክፍፍል ማድረግ ሰውን እንደ ሸክሙና እንደ ጥሪው መመደብ
- ሦስተኛው ደግሞ የአዲስ ኪዳንን መልእክትና ትኩረት በማየት መጽሐፍ ቅዱሳዊ የሆነ መረዳትን በማስፈን እውነተኛውን ማስተማር ነው።

አሕዛብ በወንጌል እንዳመኑ ጴጥሮስ በነገራቸው ጊዜ ከአይሁድ የሆኑ አማኞች ሊከራከሩ ጀመሩ። በኋላ ጴጥሮስ ዝርዝሩን ባስረዳቸው ጊዜ ግን እግዚአብሔርን እንዳመሰገኑ በ11:18 ተገልጧል። ይህ በክርስቲያኖች መካከል ሊኖር ስለሚገባው መደማመጥ ማለትም ነገርን አዳምጦ አስተያየትና መልስ ስለ መስጠት ያስተምረናል። በቁንጽል በተነገረ ነገር ላይ ብቻ ሀሳብ መለዋወጥ ወደ ክርክር ሊያደርስ ይችላል፤ መጪጫህም ይበዛል። ነገርን ከሥር ከመሠረቱ አዳምጦ ሙሉ መረዳት ከተገኘ በኋላ ውይይቱን ማካሄድ ወደ ሰላምና መግባባት ያደርሳል።

ብዙ ጊዜ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ የሚሆነውን ጨምሮ በሰዎች መካከል መለያየት ወይም መከራከር የሚነሳው ነገሩን ከምንጩ ወይም ከመጀመሪያው ካለመስማት ሊሆን ይችላል። ነገሩ በትክክል በተገለጠ ጊዜ ግን ልዩነት ካለ ያን ጊዜ ይታያል። ስለዚህ በአንድ ርዕስ ላይ ገና ጫፉን ከመስማት ወደ ክርክር ከማምራት በፊት ነገሩን ከምንጩ ዝርዝሩን ለመስማት ፈቃደኛ መሆን አስረጂውም ሰው በትሕትና ከመነሻው ግልጽ አድርጎ ማቅረብ ለንብረትና ለመቀባበል ጠቃሚ ነው።

11:8 እኔም ጌታ ሆይ አይሆንም፡- ለጴጥሮስ በራእይ የሚናገረው ጌታ እንደሆነ ቢያውቅም (ጌታ ይለዋልና) ተአዛዙን ግን ለመፈጸም ዝግጁ አልነበረም። ይህንም ሦስት ጊዜ አደረገው። ከዚህም በኋላ እግዚአብሔር ያነጻውን እንተ አታርክለው **11:9** ተባለ። እግዚአብሔር ንጹህ ነው ያለው ንጹህ ነው።

11:14 አንተና የቤትህ ሰዎች ሁሉ የምትድኑበትን ነገር፡- ቆርኔሌዎስ ከነቤተ ሰቡ እግዚአብሔርን ያመልክ፤ ይጸምና ምጽዋት ይሰጥ የነበረ

ሃይማኖተኛ ሰው ነው። የምትድኑበትን ነገር ይነገራችኋል ስለሚልና ጴጥሮስም የነገራቸው ደገንነት የሚገኘው በክርስቶስ ኢየሱስ በማመን በእምነት ብቻ እንደሆነ ያስገነዝባል።

የቤትህ ሰዎች ሁሉ ሲል በቆርኔሌዎስ ቤተ ሰብ ውስጥ እነማንን እንደያዘ ግልጽ ባይሆንም በ10:24 ላይ ቆርኔሌዎስም ዘመዶቹንና የቅርብ ወዳጆቹን በአንድነት ጦርቶ ይጠባበቃቸው ነበር ይላል። ስለሆነም በ11:14 አንተና የቤትህ ሰዎች ሁሉ የምትድኑበትን ነገር ይነገርሃል ለሚለው የተሻለው መረዳት እርሱና ወደ እርሱ የጠራቸውን ሁሉ የሚለው ነው። እነዚህም ቃሉን ሰሙ። ቃሉን በሰሙት ሁሉ ላይ መንፈስ ቅዱስ ወረደ።

11:17 እግዚአብሔርን ለመከልከል እችል ዘንድ እኔ ማን ነበርሁ? ይህ የራሱን ትንሸነት የተገነዘበ አገልጋይ የሚሰጠው አመላለስ ነው። ሁሉን ቻይ የሆነው እግዚአብሔር እንደ ባሕርዩ የወደደውን እንደሚያደርግ የሚያውቅ አገልጋይ እግዚአብሔር በሚሠራው በፊቱ አጥር አያበጅም ወይም ከእርሱ ጋር አይከራከርም። የእግዚአብሔር ነፋስ ሲነፍስ ከነፋሱ ጋር አብሮ ይሄዳል እንጂ በነፋሱ ለመገፍተር አይሞክርም።

11:21 የጌታም እጅ ከእነርሱ ጋር ነበረ። ወንጌል ለግሪክ ሰዎች መድረስ የጀምረበት ጊዜ ነው (11:20)። የዘር ድንበርን አልፎ ቋንቋን ተሻግሮ ወንጌል እየገሰገሰ በነበረበት በዚህ ጊዜ ከሐዋርያትና ደቀ መዛሙርት ጋር የነበረው የጌታ እጅ ነው። እነርሱን የሚመራ፣ የሚያበረታ፣ የሚጠብቅ። ከዚህም የተነሣ ብዙዎች **አምነው ወደ ጌታ ዘወር አሉ 11:21።**

ይህ እጅ እስራኤላውያን ከግብጽ ሲወጡ ለእስራኤላውያን የተዘረጋው እጅ ነው። ነህም ቅጥሩን ሲሠራ የረዳው እጅ ነው (ህህ 2:8፤ 18፤ ዘጸ 9:3፤ ኢሳ 59:1)። ሥራቸውን እግዚአብሔር እንደ ወደደላቸውና አገልግሎታቸውን እንደ ባረከላቸው ማረጋገጫ ነው። እግዚአብሔር ለመፈወስ እጁን ይዘረጋል (ሐዋ 4:30)፤ በሰው ላይ የእግዚአብሔር እጅ ሲያርፍ ደግሞ ለቅጣትም ይሆናል (ሐዋ 13:11)።

11:22 በርናባስም ወደ አንጾኪያ ላኩት። ሐዋርያት በርናባስን ወደ አንጾኪያ የላኩት እንዲያገለግላቸው ነው። ከዚህ አሠራር ደቀ መዝሙር የማድረግ ወይም ቃሉን የተቀበሉትን አዳዲስ አማኞችን የማስተማርና የማጽናት አገልግሎት ምን ያህል ትኩረት ሊሰጠው እንደሚገባ ያሳያል።

በርናባስ ከግሪክ (ከቆጽሮስ) የሆነ አይሁዳዊ ነው (ሐዋ 4:36)። እንዲሁም ጳውሎስ ከግሪክ ተርጕሎ የሆነ አይሁዳዊ ነው (9:27)። ሰማርያውያን ወንጌልን እንደተቀበሉ በሰሙ ጊዜ ሐዋርያት ጴጥሮስንና ዮሐንስን ባኩላቸው (ምዕራፍ 8)። አሁን ደግሞ በርናባስን ባኩ። በርናባስ ግን ሳውልን ሊፈልግ ወደ ጠርሴስ መጣ 11:24። ወደ አንጾኪያ አመጣው 11:25።

11:23 ሁሉንም በልባቸው ፈቃድ በጌታ ጸንተው ይኖሩ ዘንድ መከራቸው። ክርስትና በእግዚአብሔር ጸጋ መኖር ነው። በጸጋ ተጀምሮ ሩጫው በጸጋው ያልቃል። ለመኖርና ለመጨረስ የሚያስችለው የእግዚአብሔር ጸጋ ነው። በዚህ ጸጋ ውስጥ ለመኖር ሰው በልቡ ፈቃደኛ መሆን አለበት፤ አስገዳጅ ሳይኖረው። ክርስትና በፈቃደኝነትና በፍቅር የሚደረግ የእምነት ኑሮ ስለሆነ በርናባስም ይህንኑ ይመክራቸዋል። ጸንቶ መኖር መጣበቅ፤ አለመለየት ነው። በጌታ መኖር ጽናትን አለመፍገምገምን፤ ብቅ-ጥልቅ አለማለትን ያመለክታል።

11:26 ደቀ መዛሙርትም መጀመሪያ በአንጾኪያ ክርስቲያን ተባሉ። ከዚህ በፊት ደቀ መዛሙርት የገሊላ ሰዎች ተብለዋል (1:11)። ናዝሬውያን የሚልም መጠሪያ ነበራቸው (24:5)። ከዚህ በኋላ ግን ክርስቲያን የሚለው ስም እየታወቀ ሄደ (ሐዋ 26:28)።

11:26 አንድ ዓመት ሙሉ፡- ጳውሎስና በርናባስ በአንጾኪያ ለአንድ ሙሉ ዓመት ቆይተው አስተማሩ። ይህ አገልግሎታቸው አማኞቹን የማጽናት፤ ደቀ መዝሙር የማድረግ አገልግሎት ነው።

በ11:28-29 እንደምናስተውለው ከኢየሩሳሌም በተበተኑ ክርስቲያኖች የተጀመረችው የአንጾኪያ ቤተ ክርስቲያን በኢየሩሳሌም ርሃብ በሆነ ጊዜ ወገኖችን ለመርዳት በአንጾኪያ ያሉት በልግስና በመስጠት በጳውሎስና በበርናባስ እጅ እርዳታ ባኩላቸው። በልግስና መስጠትን እግዚአብሔር ይወዳል (2ቆሮ 9:7)።

የአንጾኪያ ቤተ ክርስቲያን አይሁዳውያን ባልሆኑ በአሕዛብ መካከል ያለች ምናልባትም አብዛኛው አማኞች አሕዛብ የሆኑባት ቤተ ክርስቲያን ነች። በኢየሩሳሌም ያለችዋ ደግሞ የአይሁድ አማኞች የሚበዙባት ነች። ክርስቲና ዘርገና ቋንቋን የሚያልፍ «አጥርና ድንበር ዘለል»፤ እምነት ነው። ክርስትና መለያየትን አልፎ ወንድማማች የሚያደርግ አንድ ጌታ፤ አንድ አምላክ፤ አንድ አባት የሚያመልኩ ሁሉ በወንጌል አንድነት ኅብረት የሚያደርጉበት በመረዳዳትም ደግሞ አንድነትን የሚያሳዩበት ነው።

11:28 ታላቅ ራብ ሊሆን እንዳለው በመንፈስ አመለከተ። መንፈስ ቅዱስ በነቢያት በኩል በጉባኤ መልዕክትን ሲያስተላልፍ ሰዎች እንዲያውቁት ለመረጃ ያህል የሚነገር አይሆንም። ሰሚዎቹ ከማወቅ አልፎ ሊያደርጉ የሚገባቸውን እንዲያስተውሉና እርምጃ እንዲወስዱ ነው። በአንጾኪያ የነበሩ ክርስቲያኖች እንደ ችሎታቸው ያዋጡትም መንፈስ ቅዱስ ካመለከተው መልእክት በመነሣት ነበር። ስለዚህ መንፈስ ቅዱስ በነቢያቱ በኩል ለግል ወይም ለጉባኤ ሲናገር ከመስማት ያለፈ እኔ ምን ይጠበቅብኛል? ምንስ ማድረግ አለብኝ? ብሎ መጠይቅና ፈጥኖ እርምጃ መውሰድ ተገቢ ነው።

11:29 እያንዳንዳቸው እንደ ችሎታቸው መጠን አዋጥተው፡- ቅዱሳንን ለመርዳት የመጀመሪያ መሆን ያለባቸው ራሳቸው ቅዱሳን ወይም ደቀ መዛሙርት ናቸው። በአንጾኪያ የነበሩ ደቀ መዛሙርት በይሁዳ ለሚኖሩ ወንድሞች እርዳታ ለመላክ ገንዘብ አዋጡ። እንደ ችሎታ ማዋጣት በልግስና የመስጠት አንዱ መልክ ነው (1ቆሮ 16:1-2)። ከኢየሩሳሌም ቤተ ክርስቲያን የመንፈሳዊ ነገር ተካፋዮች እንደሆኑ ሁሉ የአንጾኪያ ወንድሞች አሁን የኢየሩሳሌምን ወገኖች መርዳታቸው በሥጋዊው ነገር መካፈላቸው ነው (ሮሜ 15:27)። ይህ ግን በፍቅር ስለ ወንድምነት የሚደረግ እንጂ በሕግ (በትእዛዝ) ወይም በግዴታ የሚፈጸም አይደለም።